Beregnet til
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Dokument type
Rapport

Dato
13. oktober 2016

BRUKERUNDERSØKELSEN 2016

RAMBØLL

BRUKERUNDERSØKELSEN 2016

Revisjon	**4**
Dato	**2016/10/13**
Utført av	**Siri Storøy, Marie Bjella, Katja Smith Ødegaard**
Kontrollert av	**Ida Gram**
Godkjent av	
Beskrivelse	**Rapport**

Rambøll
Hoffsveien 4
Postboks 427 Skøyen
0213 Oslo
T +47 2252 5903
www.ramboll.no

INNHOLDSFORTEGNELSE

1.	**SAMMENDRAG**	**1**
1.1	Trivsel og trygghet	1
1.2	Samarbeid og medvirkning	2
1.3	Kontakt med barnevernet	2
1.4	Skolegang	2
1.5	Utvikling i perioden 2011- 2016	3
1.6	Innsatsområder og oppfølging	3
2.	**INNLEDNING**	**6**
2.1	Kort om gjennomføring av undersøkelsen	6
2.2	Leseveiledning	7
3.	**METODE OG GJENNOMFØRING**	**8**
3.1	Fase 1: Forberedelse	8
3.1.1	Innledende intervjuer og workshop	8
3.1.2	Utvikling av spørreskjema	9
3.2	Fase 2: Datainnsamling	9
3.2.1	Respondentopplysninger	9
3.2.2	Datainnsamlingsmetode	9
3.2.2.1	Anonymitet	10
3.3	Kommentarer til datainnsamlingen	10
4.	**RESULTATER INSTITUSJON**	**11**
4.1	Overordnet om trivsel	11
4.2	Trivsel blant barn og unge på institusjon	12
4.3	De ansatte ved institusjonen	13
4.4	Hverdag og fritidsaktiviteter	17
4.5	Skolegang	18
4.5.1	Hva kjennetegner barn/unge som ikke har et fast dagtilbud?	19
4.6	Samarbeid og medvirkning	20
4.7	Fremtiden	21
4.8	Tilsyn og oppfølging	22
4.9	Hva er de største forskjellene mellom barn og ungdom som trives godt og de som trives mindre godt?	24
4.10	Utvikling over tid	26
4.11	Innsatsområder og videre arbeid	29
4.12	Forskjeller på tvers av karakteristikker ved barnet/ungdommen og institusjonen	31
4.12.1	På tvers av institusjonstype	31
4.12.2	På tvers av eieform	33
4.12.3	På tvers av kjønn	33
4.12.4	På tvers av alder	35
5.	**RESULTATER FOSTERHJEM**	**36**
5.1	Overordnet om trivsel	36
5.2	Vurderinger av ulike forhold ved fosterhjemmet	37
5.3	Fosterforeldrene	39
5.4	Hverdag og skole	41
5.4.1	Hva kjennetegner barn/unge uten et fast dagtilbud?	43
5.5	Samarbeid og medvirkning	43
5.6	Fremtiden	45
5.7	Tilsyn og oppfølging	45
5.8	Styrker og forbedringspunkter	48
5.9	Hva er de største forskjellene mellom barn/ ungdom som trives godt og mindre godt?	49
5.10	Utvikling over tid	51

5.11 Innsatsområder og videre arbeid 54
5.12 Forskjeller på tvers av karakteristikker ved barnet/ungdommen og fosterhjemmet 55
5.12.1 På tvers av fosterhjemstype 56
5.12.2 På tvers av kjønn 58
5.12.3 På tvers av alder 59
5.12.4 På tvers av botid 60
6. SAMMENLIGNING INSTITUSJON OG FOSTERHJEM 62
7. VEDLEGG 65
7.1 Spørreskjema institusjon 65
7.2 Spørreskjema fosterhjem 70
7.3 Sammenlignbare spørsmål i spørreskjema for barn/unge i institusjon og i fosterhjem 75
7.4 Institusjon: Andel barn/unge som har svart «Vet ikke» på spørsmålene i undersøkelsen 77
7.5 Fosterhjem: Andel barn/unge som har svart «Vet ikke» på spørsmålene i undersøkelsen 79

Figurer

Figur 4-1: Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå. 11
Figur 4-2: Andelen som sier seg «Helt enig» i påstanden «Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå» splittet på hvorvidt de satt alene eller sammen med noen da de gjennomførte undersøkelsen. 11
Figur 4-3: Trivsel på institusjonen 12
Figur 4-4: Er det de ansatte, de andre ungdommene eller andre ting som gjør at du ikke føler deg trygg? (n=151) 12
Figur 4-5: De ansatte ved institusjonen (1) 13
Figur 4-6: De ansatte ved institusjonen (2) 14
Figur 4-7: Er det noen av de ansatte som behandler deg dårlig? 15
Figur 4-8: Hva kan de ansatte hjelpe deg mer med? 16
Figur 4-9: Hverdagen din 17
Figur 4-10: Hva stemmer best for deg? 18
Figur 4-11: Hvor ofte går du på skolen/ i lære/ i praksis/ på jobb/ til dagtilbud? (n=620) 18
Figur 4-12: Skole og opplæring 19
Figur 4-13: Hvem har krysset av for «Jeg har ikke et fast dagtilbud» (n=108) 19
Figur 4-14: Samarbeid og medvirkning (1) 20
Figur 4-15: Samarbeid og medvirkning (2) 21
Figur 4-16: Om fremtiden 22
Figur 4-17: Jeg har fått tilbud om å snakke med en person fra fylkesmannen. 22
Figur 4-18: Jeg vet hvem som er min kontaktperson (saksbehandler) i barneverntjenesten. 23
Figur 4-19: Barneverntjenesten 23
Figur 4-20: De største forskjellene mellom barn og unge som alt i alt har det bra der de bor, og barn og unge som alt i alt *ikke* har det bra der de bor, gjennomsnittskår: Institusjon *(Rangert etter størrelsen på gjennomsnittlige forskjeller, påstander med størst gjennomsnittlige forskjeller står øverst)* 25
Figur 4-21: De ti påstandene med størst forskjell mellom institusjoner med høy tilfredshet og mindre høy tilfredshet, gjennomsnittskår *(rangert etter størrelser på forskjellene)* 26

Figur 4-22: Utvikling på sammenlignbare spørsmål i perioden 2011 til 2016. Figuren viser prosentandelen som har svart «Helt enig» 27
Figur 4-23: Utvikling over tid. Figuren viser i gjennomsnittlige forskjeller mellom 2016 og 2013/2011. 29
Figur 4-24: Topp 10 korrelasjoner til «Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå» 30
Figur 4-25: Kjennetegn ved respondentene (n=728) 31
Figur 4-26: «Er det noen av de ansatte som behandler deg dårlig?» etter plassering 32
Figur 4-27: «Hva stemmer best for deg?» svarfordeling oppdelt på plassering 33
Figur 4-28: «Er det noe de ansatte kan hjelpe deg mer med enn de gjør i dag?» fordelt på kjønn 35
Figur 5-1: Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå 36
Figur 5-2: Fosterhjemmet 37
Figur 5-3: Er det fosterforeldrene, barn i fosterhjemmet eller andre forhold som gjør at du ikke føler deg trygg? Fordelt på kjønn (n= 32) 38
Figur 5-4: Fosterforeldrene dine 39
Figur 5-5: Kryss av for ting du ønsker fosterforeldrene dine skal hjelpe deg mer med enn det du får i dag 40
Figur 5-6: Om hverdagen, inkludert skole 41
Figur 5-7: Hva stemmer best for deg? 42
Figur 5-8: Hvor ofte går du på skolen/ i lære/ i praksis/ på jobb/ til dagtilbud? 42
Figur 5-9: Kjennetegn ved barn/unge uten fast dagtilbud (n=17) 43
Figur 5-10: Samarbeid og medvirkning 44
Figur 5-11: Fremtiden 45
Figur 5-12: Vet du hvem som er din kontaktperson (saksbehandler) i barneverntjenesten? 46
Figur 5-13: Vet du hvem personen som fører tilsyn med fosterhjemmet ditt er? 46
Figur 5-14: Opplevelsen av kontaktperson og tilsynsfører 47
Figur 5-15: De største forskjellene mellom barn og unge som alt i alt har det bra der de bor, og barn og unge som alt i alt *ikke* har det bra der de bor, gjennomsnittskår: Fosterhjem. (Rangert etter størrelsen på forskjellene, påstander med størst forskjell på toppen) 50
Figur 5-16: De ti spørsmålene med størst forskjell mellom enheter med høy tilfredshet og mindre høy tilfredshet, snittskår (rangert etter størrelser på forskjell) 51
Figur 5-17: Utvikling over tid, andel som har svart «helt enig» 52
Figur 5-18: Utvikling over tid, gjennomsnitt. 53
Figur 5-19: Ti sterkeste sammenhenger med spørsmålet «33. Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå», rangert etter temaområde og styrke på sammenhengen 54
Figur 5-20: Kjennetegn ved respondentene (n=695) 56
Figur 5-21: Vurderinger av en rekke forhold ved fosterhjemmet, etter type fosterhjem, vist som andel «Helt enig» 57
Figur 5-22: «Hva kan fosterforeldrene dine hjelpe deg mer med enn de gjør i dag?» etter type fosterhjem 58
Figur 5-23: Vurderinger av en rekke forhold ved fosterhjemmet, etter kjønn, vist som andel «Helt enig» 59
Figur 6-1: De 10 spørsmålene med størst forskjeller mellom barn/unge i fosterhjem og barn/unge i institusjon, vist som andel «Helt enig», sortert etter temaområde 62

Figur 6-2: «Hva kan fosterforeldrene dine/de ansatte her hjelpe deg mer med enn de gjør i dag?». Fosterhjem vs. institusjon.....63
Figur 6-3: «Hva stemmer best for deg?» Dagtilbud, fosterhjem vs. institusjon 64
Figur 6-4: «Hvor ofte er du på skole/jobb/praksisplass/lærlingplass/i dagtilbud?». Fosterhjem vs. institusjon.....64

1. SAMMENDRAG

Hovedmålsettingen med denne undersøkelsen er å få oppdatert kunnskap om hvordan barn og unge som er plassert i det statlige barnevernet har det, samt peke på områder som eventuelt bør styrkes for å heve kvaliteten på tjenestetilbudet.

Undersøkelsen er rettet mot barn og unge i statlige, private og ideelle institusjoner som sorterer under høyrisiko, lavrisiko, rus, omsorg og akutt, samt og barn og unge i beredskapshjem og familiehjem. Kommunalt barnevern inngår ikke i undersøkelsen.

Det er oppnådd til dels svært gode svarprosenter i årets undersøkelse, hhv. 75 prosent (til sammen 728 barn/unge) blant barn og unge på institusjon og 60 prosent (til sammen 695 barn/unge) blant barn og unge i fosterhjem. Dette er en vesentlig forbedring siden forrige undersøkelse (2013) og kan sannsynligvis tilskrives at brukerundersøkelsen har vært gjennomført tre ganger tidligere og at både institusjoner og barneverntjeneste slik sett har fått en del erfaring med hvordan de skal informere om og følge opp barn og unge som ønsker å delta. I tillegg er det lagt ned et betydelig arbeid både fra Bufdirs og oppdragsgivers side med å fremskaffe, informere og veilede kontaktpersoner og respondenter. I forkant av undersøkelsen ble det blant annet lagt ned mye arbeid med å forbedre og oppdatere spørreskjemaene for å lage en undersøkelse som barn og unge opplever som relevant og meningsfull.

1.1 Trivsel og trygghet

Undersøkelsen tyder samlet sett på at flertallet av barn og unge i statlig barnevern har det bra. Viktige forhold for barns trivsel både i fosterhjem og på institusjon er trygghet, opplevelsen av at noen har tro på fremtiden deres, forholdet til ansatte/fosterforeldre og medvirkning. Disse temaene vurderes som forholdsvis bra, men det er store forskjeller mellom barn og unge på institusjon og barn og unge i fosterhjem. De største forbedringsområdene totalt sett handler om kontakten med barnevernet, hvor spesielt barn og unge på institusjon oppgir at det er vanskelig å få tak i «sin» saksbehandler.

Undersøkelsen viser at det er ganske store forskjeller mellom barn og unge som bor på institusjon og barn og unge som bor i fosterhjem. Det er signifikante forskjeller mellom barn/unge på institusjon og i fosterhjem på de aller fleste spørsmålene, hvor sistnevnte gjennomgående oppgir at de er tryggere og har det bedre enn barn og unge på institusjon. Dette er på linje med funn fra tidligere års undersøkelser og indikerer at det fortsatt er behov for å styrke innsatsen overfor barn og unge på institusjon.

Mens nær 9 av 10 barn og unge i fosterhjem oppgir at de alt i alt har det bra der de bor nå, oppgir om lag 2 av 3 barn og unge på institusjon det samme.

Mer enn 9 av 10 barn og unge i fosterhjem oppgir at de føler seg trygge der de bor, mot nærmere 8 av 10 barn og unge på institusjon. Det er med andre ord om lag 1 av 5 barn og unge på institusjon som oppgir at de ikke føler seg trygge og nærmere analyser viser at for over halvparten av dem som oppgir at de er utrygge, har dette å gjøre med de ansatte på institusjonen. Litt over halvparten av barn og unge på institusjon oppgir at de har blitt behandlet dårlig. De fleste som oppgir dette oppgir riktignok at det er snakk om noen få ganger, men det er like fullt grunn til å ta funnet på alvor.

Videre tyder funnene på at tillit til de ansatte er en utfordring, siden kun 4 av 10 oppgir at de stoler på alle eller de fleste av dem som arbeider på institusjonen. Under 1/3 av barn og unge på institusjon opplever at de får den hjelpen og støtten de har behov for fra ansatte. Analysene viser videre at jenter gjennomgående er mer utrygge og mindre tilfreds med tilbudet de mottar, sammenlignet med gutter. Dette gjelder både institusjon og fosterhjem.

1.2 Samarbeid og medvirkning

Undersøkelsen viser samlet sett at flertallet av barn og unge i statlig barnevern opplever relativt godt samarbeid og medvirkning med de som er tettest på dem i hverdagen, nærmere bestemt ansatte på institusjonene og fosterforeldre. Samtidig indikerer undersøkelsen at informasjonen om hvilke rettigheter barn og unge i barnevernet har kan bli bedre og at barn og unge på institusjon ønsker mer innsyn i egen sak.

Når det gjelder barn og unge på institusjon oppgir om lag 3 av 4 at de har et godt samarbeid med de ansatte og at de har vært med å utvikle egen handlingsplan. Andelen som er enige i at de ansatte forteller dem hva som skal skje fremover, er noe lavere (om lag 2/3).

Om lag 8 av 10 oppgir at de ansatte snakker med dem om reglene for hvordan de skal ha det, mens litt færre oppgir at de får være med på å bestemme i egen sak. Når det gjelder opplevd informasjon om rettigheter og innsyn i egen sak er resultatene vesentlig dårligere, hvor henholdsvis 57 og 46 prosent av barn og unge sier seg enig i dette. Også her ser vi at gutter i større grad sier seg enig i påstandene, sammenlignet med jenter. De yngste barna har gjennomgående mindre kjennskap til egen sak, noe som indikerer at det er viktig å følge opp og styrke informasjonen overfor denne gruppa.

Når det gjelder barn og unge i fosterhjem oppgir om lag 9 av 10 at de får være med på å bestemme over egen hverdag og at de får være med på å bestemme over det som er viktig for dem. Jenter og barn/unge i beredskapshjem er de som i størst grad oppgir at de får være med på å bestemme.

Når det gjelder informasjon om egne rettigheter i barnevernet, sier 7 av 10 seg enige i at de har fått god informasjon om dette. Barn og unge i beredskapshjem er mer positive enn dem som bor i familiehjem.

1.3 Kontakt med barnevernet

Barn og unge som mottar tiltak fra barnevernet skal ha en fast kontaktperson/saksbehandler i barnevernet og barn og unge i fosterhjem skal ha en tilsynsfører som jevnlig følger opp barnet/ungdommen og fosterfamilien.

Når det gjelder barn og unge på institusjon oppgir 9 av 10 at de vet hvem som er deres kontaktperson, men det er stor variasjon i hvordan de vurderer kontakten. Litt under halvparten oppgir at det ikke er lett å få kontakt med saksbehandler og at vedkommende heller ikke har tid til dem.

Når det gjelder barn og unge i fosterhjem oppgir også 9 av 10 at de vet hvem som er deres kontaktperson i barnevernet og nær 8 av 10 vet hvem som fører tilsyn med fosterhjemmet. Saksbehandlers tilgjengelighet og tid vurderes betydelig bedre av denne gruppa: 3 av 4 mener det er lett å få kontakt med vedkommende og 8 av 10 oppgir at saksbehandler har tid til dem. De aller fleste later til å ha et godt forhold til sin tilsynsfører og oppgir at de kan fortelle vedkommende hvordan de har det.

1.4 Skolegang

Nyere forskning viser at utdanning er den enkeltfaktoren som har mest å si for levekår og helse senere i livet og at utdanning er den aller mest beskyttende faktoren for utsatte barns langsiktige, positive utvikling. Forskning har også vist at systematiske innsatser for å bedre denne gruppas skoleprestasjoner har god virkning. Skole og utdanning er følgelig svært viktig for barn og unge i barnevernet. I undersøkelsen er barn og unge bedt om å ta stilling til en rekke påstander som belyser hvorvidt og hvor ofte de går på skole og hva slags tilbud de som ikke går på skole mottar.

I undersøkelsen oppgir 2 av 3 barn og unge på institusjon at de går på skole. Om lag 1 av 5 oppgir at de er lærling, i praksis, i jobb eller har et annet dagtilbud. Blant dem som har et dagtilbud, oppgir 2 av 3 at de går dit hver dag.

Nær 8 av 10 oppgir at de ansatte på institusjonen oppmuntrer dem til å gå på skolen/i lære/i praksis/på jobb eller til dagtilbud og nær 3 av 4 oppgir at de trives og får den hjelpen de trenger. Også her finner vi at gutter i større grad trives og føler at de blir godt ivaretatt, sammenlignet med jenter.

15 prosent oppgir at de ikke har et fast dagtilbud. Dette tilsvarer 108 barn og unge. Nærmere analyser viser at over halvparten av disse bor på omsorgsinstitusjon, mens om lag 1/3 bor på høyrisiko-/lavrisiko- eller rusinstitusjon. 8 av 10 oppgir at de er mellom 16 og 18 år, altså i skolealder. Over halvparten av dem som oppgir at de ikke har et fast dagtilbud, er jenter.

Mer enn 9 av 10 barn og unge i fosterhjem oppgir at de går på skole. At forskjellen fra institusjon er så vidt stor, er nok fordi det er flere yngre barn i fosterhjem sammenlignet med institusjon. De aller fleste oppgir at fosterforeldrene oppmuntrer dem til å gå på skolen eller i andre typer dagtilbud og at de får den hjelpen de trenger til å mestre dette. De aller fleste oppgir også at de trives og gutter trives i større grad enn jenter.

Kun 17 respondenter har svart at de ikke har noe fast dagtilbud. Av disse bor 12 i familiehjem og 5 i beredskapshjem. 10 av dem er mellom 16-18 år og det er hhv. 8 gutter og 9 jenter som oppgir at de ikke har noe fast tilbud.

1.5 Utvikling i perioden 2011- 2016

Spørreskjemaene som er benyttet i undersøkelsen ble revidert i 2016 og det er følgelig ikke mulig å sammenligne alle resultatene i årets undersøkelse med resultatene fra tidligere år.

Når det gjelder barn og unge på institusjon er det kun ni påstander i årets spørreskjema som lar seg direkte sammenligne med tidligere års resultater. Dette er påstander knyttet til overordnet trivsel, relasjon til ansatte, medvirkning, tilgjengelighet til kontaktperson i barnevernet og trivsel på skole eller annet dagtilbud. Undersøkelsen viser samlet sett at det har vært en positiv utvikling over tid for syv av påstandene. Sammenlignet med undersøkelsen i 2013 er det størst positiv endring for påstanden «de ansatte har tid til meg». For påstandene «jeg trives på skolen/som lærling/i praksis/i dagtilbud» og «jeg forstår hvorfor jeg er her» er det en tilbakegang.

Når det gjelder barn og unge i fosterhjem er det kun åtte påstander i årets spørreskjema som lar seg direkte sammenligne med tidligere års resultater. Disse omhandler overordnet trivsel, relasjon til fosterforeldre, medvirkning, tilgjengelighet til kontaktperson i barnevernet og trivsel på skole eller annet dagtilbud. Undersøkelsen viser at det har vært en positiv utvikling over tid for fem av påstandene: «Det er lett å komme i kontakt med kontaktpersonen (saksbehandleren) min», «fosterforeldrene mine har tid til meg», «jeg får være med å bestemme over hverdagen min», «jeg føler meg trygg i fosterhjemmet» og «alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå». For påstanden «jeg trives på skolen/som lærling/i praksis/i dagtilbud» er det en liten tilbakegang fra 2013. Dette spørsmålet inngikk ikke i spørreskjemaet i 2011. Det er imidlertid relativt små forskjeller for del fleste påstandene.

1.6 Innsatsområder og oppfølging

Årets undersøkelse tyder som nevnt på at flertallet av barn og unge i statlig barnevern har det bra og at ingen områder fremstår som direkte kritiske. Det er allikevel flere områder som det (fortsatt) bør arbeides med.

Når det gjelder barn og unge på institusjon viser analysen samlet sett at forhold som omhandler støtte og deltakelse, herunder medbestemmelse, dialog med og bistand fra ansatte, vurderes

som relativt bra. Samtidig viser analysene at opplevd støtte og deltagelse også er det som har størst betydning for overordnet trivsel, i tillegg til samarbeid og tillit, og det er følgelig viktig å fortsette å styrke dette arbeidet overfor barn og unge på institusjon.

Når det gjelder forbedringsområder, handler det først og fremst om at relativt mange (snaut halvparten) oppgir at det er vanskelig å komme i kontakt med sin saksbehandler i barnevernet, at saksbehandleren har for lite tid til dem og at de ønsker mer informasjon og innsyn i egen sak. Videre er det alvorlig at 1 av 5 barn og unge på institusjon oppgir at de ikke føler seg trygge og at over halvparten av disse oppgir at det skyldes ansatte på institusjonen. Dette er et resultat statlig barnevern ikke bør være tilfreds med, selv om det nok alltid vil være enkeltbarn/unge som ikke føler seg trygge der de bor og selv om det er vanskelig å angi hva som er akseptabelt nivå for trygghet/utrygghet. Målsettingen bør i alle tilfelle være at så få barn og unge som mulig opplever utrygghet på institusjonen der de bor. Det bør derfor legges vekt på tett og god oppfølging av både barn/unge og ansatte for å skape et trygt og godt bomiljø.

Skolegang er et annet innsatsområde når det gjelder barn og unge på institusjon. Det at en så vidt stor andel i aldersgruppa 16 – 18 år oppgir at de ikke har et fast dagtilbud, herunder ikke går på skole, gir grunn til bekymring, sett i lys av hvor viktig skolegang er for denne gruppa barn og unge. Det er behov for å følge opp funnene for å finne ut hva som er årsaken til at disse barna/ungdommene ikke har et tilbud og hva som eventuelt kan gjøres for å tilrettelegge for et meningsfylt tilbud til denne gruppa.

Når det gjelder barn og unge i fosterhjem viser analysen samlet sett at forhold knyttet til et positivt syn på fremtiden, fosterhjem og -familie, samt medbestemmelse, har stor betydning for samlet tilfredshet. Det innebærer at en forbedring i forhold knyttet til disse områdene har stor sannsynlighet for samtidig å forbedre den samlede trivselen med fosterhjemmet. Særlig er det viktig med gjensidig tillit mellom barnet/ungdommen og fosterforeldrene, og at fosterforeldrene hjelper barnet med å se positive muligheter for fremtiden. På disse spørsmålene svarer omtrent 2 av 3 barn/unge at de er «helt enig» i at fosterforeldrene innfrir dette. Til tross for nokså gode resultater, er det likevel et forbedringspotensial her. Det er svært viktig at barn/unge og fosterforeldre får nødvendig støtte og veiledning i dette arbeidet.

Andre forbedringsområder knytter seg til kontakten med barnevernet. Undersøkelsen viser riktignok at kontakten gjennomgående vurderes som ganske god, både ved at barn/unge stort sett er kjent med hvem som er deres kontaktperson og tilsynsfører, at de stort sett har tillit til dem, men at det er litt å gå på når det gjelder tilgjengelighet og informasjon om egne rettigheter. Dette er også områder som er relativt mer håndgripelig og enklere å forbedre, sammenlignet med andre områder i undersøkelsen.

Undersøkelsen viser videre at det er forskjeller mellom hvordan jenter og gutter opplever tilbudet de mottar og at jenter gjennomgående er mindre tilfreds sammenlignet med gutter.

Jenter på institusjon er mer utrygge, trives dårligere, har dårligere relasjon til de ansatte, opplever stort sett mindre grad av medvirkning og mindre støtte til å delta i fritidsaktiviteter, trives dårligere på skolen, går i mindre grad på skolen og har mindre tro på fremtiden, sammenlignet med gutter. Når det gjelder overordnet trivsel er det ingen signifikante forskjeller, men det er signifikante forskjeller når det gjelder opplevelse av trygghet, at institusjonen er et godt sted å være og at de trives med de andre ungdommene som bor der. Funnene indikerer at det er behov for å ha særlig oppmerksomhet på hva som skal til for å styrke trygghet og trivsel blant jenter på institusjon, både på individ- og systemnivå. Dette kan omfatte tiltak rettet mot så vel beboere som ansatte, samt tiltak rettet mot jenter spesielt. Når det gjelder barn og unge i fosterhjem er det forskjeller i gutter og jenters svar på enkelte spørsmål. Samlet sett viser funnene at gutter i større grad enn jenter oppgir at de føler seg trygge i fosterhjemmet. Gutter oppgir i større grad enn jenter at de føler seg som en del av familien. Jenter sier seg imidlertid i større grad enige i at

de vet hvorfor de er i fosterhjemmet. Når det gjelder signifikante forskjeller mellom ulike undergrupper, finner vi at gutter i større grad enn jenter er enige i at de kan snakke med fosterforeldrene om ting de synes er vanskelige.

Sett under ett viser undersøkelsen at gode relasjoner er utløsende for hvorvidt barn og unge i statlig barnevern trives. Dette betyr at arbeidet med å skape og styrke relasjoner mellom barn/unge og de personene de møter i det daglige er svært viktig.

Undersøkelsen viser samlet sett at når det gjelder barn og unge på institusjon handler de avgjørende forskjellene mellom dem som trives og dem som ikke gjør det, i stor grad om forholdet til de som arbeider på institusjonen. Det er særlig det at de ansatte ved institusjonen tror på og støtter barnet/ungdommen som skiller de som oppgir at de har det bra der de bor og de som ikke har det. Dette viser at det er viktig at de ansatte ved institusjonene legger vekt på å vise tiltro til barnet/ungdommen og gi den enkelte støtte i hverdagen. Andre forhold som kan bidra til økt trivsel ved institusjonen er bedre informasjon om rettigheter og om hva som skal skje fremover.

For barn og unge i fosterhjem er det først og fremst opplevelse av tilhørighet i familien og grad av kommunikasjon og tillit som i størst grad skiller de som trives godt og de som ikke trives godt. Spørsmål som omhandler tro på fremtiden er de spørsmålene som har størst betydning for samlet tilfredshet. Det innebærer at når barna/ungdommene opplever at fosterforeldrene har tro på dem og hjelper dem til å se at de kan ha et godt liv, er sannsynligheten stor for at de også trives i fosterhjemmet. Det er følgelig viktig at både barn/unge og deres fosterforeldre får tilstrekkelig støtte og veiledning for å understøtte og styrke denne dialogen.

2. INNLEDNING

Rambøll Management Consulting presenterer med dette rapport for brukerundersøkelse blant barn og ungdom i statlige og private barneverntiltak. Oppdraget er gjennomført i perioden januar – juni 2016, på oppdrag for Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir).

Undersøkelsen omfatter barn og unge fra 9 år og oppover som er i det statlige tiltaksapparatet i barnevernet, avgrenset til fosterhjem og institusjoner. Innenfor fosterhjem og institusjon er barna/ungdommene plassert på ulike tiltak. Når det gjelder fosterhjem er barna/ungdommene plassert enten i familiehjem eller i beredskapshjem. Barn/unge i institusjon er plassert i fem ulike tiltak: akutt, omsorg, rus, høyrisiko og lavrisiko.

Både tiltak eid av staten og tiltak eid av private tilbydere som Bufetat har avtale med er inkludert i undersøkelsen. De private tilbyderne inkluderer også ideelle foretak. Undersøkelsen gjennomføres for fjerde gang og ble sist gjennomført i 2013. Rapporten gjengir funn og analyser fra dette årets undersøkelse, samt utvikling fra hhv. 2010, 2011 og 2013 der det er aktuelt.

Rambøll vil særlig takke barn og unge som har besvart undersøkelsen, Bufetats regionkontakter og tiltaksledere/kontaktpersoner i det enkelte tiltak som har bistått med distribusjon av og praktisk tilrettelegging for undersøkelsen.

2.1 Kort om gjennomføring av undersøkelsen

Hovedformålet med undersøkelsen er å få oppdatert kunnskap om hvordan barn og unge som er plassert i det statlige barnevernet har det. Samlet sett skal undersøkelsen undersøke barn og unges tilfredshet med tjenestene de mottar, samt peke på hvilke faktorer som har særlig betydning for tilfredshet.

Rambøll har gjennomført tilsvarende undersøkelser i 2010, 2011 og 2013. Skjemaene som ble brukt i de foregående undersøkelsene, var basert på arbeidet som ble gjort i 2010. Daværende skjema ble utviklet og kvalitetssikret både ved hjelp av samtale med barn som bodde i statlige barneverntiltak og av forskere ved Høgskolen i Oslo og Diakonhjemmets høgskole. I tidligere undersøkelser har følgende vært hovedtemaer:

- Barn/unges opplevelse av trygghet, trivsel og tillit
- Hvordan barn/unge opplever kommunikasjon med ansatte/ fosterforeldre og øvrige deler av tjenesteapparatet
- Barn/unges opplevelse av medvirkning der de bor
- Barn/unges opplevelse av de voksnes (ansatte og fosterforeldre) tilgjengelighet
- Barn/unges kontakt med kommunalt barnevern
- Barn/unges skolegang

På tross av at det ble nedlagt betydelig arbeid i å utvikle et godt spørreskjema i 2010, har undersøkelsen fått en del kritikk, spesielt av brukerorganisasjonene som har opplevd undersøkelsen som fremmedgjørende, både innholdsmessig og språklig. Det ble derfor gjennomført et betydelig forarbeid innledningsvis også i år, med tanke på å revidere undersøkelsen og dermed sikre større grad av treffsikkerhet mot gruppen som skal besvare undersøkelsen. Innledningsvis ble det gjennomført intervjuer og en workshop med representanter for både Bufdir, Bufetats regioner, samt et utvalg brukerorganisasjoner. Resultatet av dette arbeidet er en ny og endret spørreundersøkelse med en rekke nye spørsmål. Kun åtte av spørsmålene fra tidligere års undersøkelser er beholdt i skjemaet som har vært sendt ut til barn og unge i institusjon, mens ti av spørsmålene er de samme som tidligere i undersøkelsen som har vært sendt til barn og unge i fosterhjem.

Slik det står innledningsvis, er undersøkelsen sendt til samtlige barn og unge fra 9 år og oppover som bodde i et fosterhjem eller i en institusjon som inngår i det statlige tiltaksapparatet, i den perioden undersøkelsen var åpen.

Årets undersøkelse var åpen i perioden 25. april til og med 6. juni. 436 tiltak ble invitert til å delta i undersøkelsen. Videre ble 1168 barn/unge i fosterhjem invitert til å delta. Av disse valgte 695 barn/unge å besvare undersøkelsen. Dette tilsvarer en svarprosent på 60 prosent. Til sammenligning var svarprosenten for fosterhjem 54 prosent i 2013. Videre ble 970 barn/unge i institusjoner invitert til å delta i undersøkelsen. Av disse valgte 728 barn/unge å delta. Det tilsvarer en svarprosent på 75 prosent. Svarprosenten for institusjoner var på 63 prosent i 2013.
For en mer utfyllende beskrivelse av datainnsamling og databehandling henvises det til kapittel 3, metode og gjennomføring.

2.2 Leseveiledning

Rapporten er strukturert som følger:

- *Kapittel 3* presenterer metoder og gjennomføring
- *Kapittel 4* presenterer resultater for institusjon, inkludert innsatsområder og utvikling fra tidligere brukerundersøkelser
- *Kapittel 5* presenterer resultater for fosterhjem, inkludert innsatsområder og utvikling fra tidligere brukerundersøkelser
- *Kapittel 6* gir en sammenligning av resultater for institusjon med resultater for fosterhjem

3. METODE OG GJENNOMFØRING

Dette kapittelet beskriver kort hvilke metoder og fremgangsmåter Rambøll har benyttet i gjennomføringen av brukerundersøkelsen 2016. Målgruppen for undersøkelsen var alle barn og unge over 9 år i statlige og private barnevernstiltak. Dette inkluderer tiltak eid av staten og tiltak eid av private tilbydere som Bufetat har avtale med. Barn plassert i tiltak på oppdrag fra Bufdir i Oslo kommune ble også invitert til å delta i undersøkelsen. Dette for ikke å gjøre forskjell på barna i tiltakene.

Undersøkelsen ble gjennomført i perioden fra 25. april til og med 6. juni. Undersøkelsen ble gjennomført som en spørreundersøkelse på web der barna/ungdommene fikk utdelt invitasjon med passord de benyttet for å få tilgang til undersøkelsen.

I alt ble 1168 barn/unge i fosterhjem og 970 barn/unge i institusjoner invitert til å delta i undersøkelsen. Mange barn og unge valgte å delta i undersøkelsen. Det var noe høyere deltakelse blant barn/unge i institusjon enn i fosterhjem. Blant barn/unge i fosterhjem valgte 695 å delta i undersøkelsen, noe som tilsvarer en svarprosent på 60 prosent. Blant barn/unge i institusjon ble svarprosenten noe høyere, 75 prosent, noe som tilsvarer 728 barn/unge. Deltakelsen i brukerundersøkelsen 2016 er dermed vesentlig høyere enn hva deltakelsen har vært ved tilsvarende brukerundersøkelser i 2013 og 2011. I 2013 var svarprosenten 63 prosent i institusjoner og 54 prosent i fosterhjem. Økningen i svarprosent er dermed på 12 prosentpoeng i institusjoner og 6 prosentpoeng i fosterhjem.

Tabell 3-1 viser svarprosent, både totalt og per region, samt fordelt på tiltakstype og eierform. Eksempelvis deltok 66 % av alle barn/unge plassert i private og statlig fosterhjem i region nord i undersøkelsen. Dette utgjør 77 barn/unge. I region nord var det totalt 159 barn/unge som deltok i undersøkelsen. Region Midt-Norge har 0 % for private fosterhjem. Dette skyldes at det kun var ett fosterhjem tilknyttet privat tiltak som var med i undersøkelsen, og at ingen barn i fosterhjemmet besvarte undersøkelsen. I region nord var det ikke registrert noen barn/unge i institusjoner tilknyttet ideelle tiltak.

Tabell 3-1: Svarprosent, totalt og per region, samt fordelt på tiltakstype og eierform. Prosentandelen viser andelen som har deltatt i undersøkelsen, mens antallet (n) viser antallet som har deltatt i undersøkelsen.

	Type		**Eieform Fosterhjem**			**Eieform Institusjon**		
	Fosterhjem	Institusjon	Statlig	Privat	Ideell	Statlig	Privat	Ideell
Region nord (n=159)	66 % (n=77)	86 % (n=82)	62 % (n=52)	60 % (n=9)	89 % (n=16)	87 % (n=52)	79 % (n=30)	
Region Midt-Norge (n=179)	66 % (n=59)	77 % (n=120)	68 % (n=49)	0 % (n=0)	63 % (n=10)	82 % (n=60)	72 % (n=42)	75 % (n=18)
Region vest (n=359)	65 % (n=205)	75 % (n=154)	67 % (n=130)	60 % (n=39)	63 % (n=36)	78 % (n=62)	53 % (n=28)	86 % (n=64)
Region øst (n=355)	53 % (n=143)	68 % (n=212)	65 % (n=62)	44 % (n=49)	48 % (n=32)	76 % (n=62)	54 % (n=84)	92 % (n=66)
Region sør (n=371)	57 % (n=211)	80 % (n=160)	49 % (n=94)	64 % (n=103)	74 % (n=14)	89 % (n=81)	74 % (n=75)	57 % (n=4)
Totalt (n=1423)	**60 % (n=695)**	**75 % (n=728)**	**60 % (n=387)**	**57 % (n=200)**	**61 % (n=108)**	**82 % (n=317)**	**63 % (n=259)**	**86 % (n=152)**

I det følgende redegjøres det kort for gjennomføring av undersøkelsen.

3.1 Fase 1: Forberedelse

3.1.1 Innledende intervjuer og workshop

En del av oppdraget til Rambøll har vært å revidere spørreskjemaene fra brukerundersøkelsen 2013 og utvikle et nytt spørreskjema. Prosessen med utvikling av spørreskjemaene startet med

innledende intervjuer i Bufdir og Bufetat. Målet med intervjuene var å få et innblikk i hvordan undersøkelsen brukes både ved tiltakene, i regionen og sentralt i direktoratet.

For å skape en bredt forankret spørreundersøkelse tilpasset målgruppen, ble det avholdt en spørreskjemaworkshop i februar 2016. Det ble invitert representanter fra Bufdir og Bufetat, fire private aktører, tre forskere, samt syv ulike organisasjoner og foreninger. I alt deltok 16 personer på workshopen. Gjennom workshopen fikk Rambøll gode innspill på hva som var viktige temaer å inkludere i undersøkelsen. Det ble også brukt tid på begrepsbruk for å sikre at spørreskjemaet ble tilpasset målgruppen.

3.1.2 Utvikling av spørreskjema

I etterkant av workshopen utarbeidet Rambøll forslag til nye spørreskjemaer. Det ble laget ett spørreskjema for barn og unge i fosterhjem og ett for de som bodde i institusjon.

Spørreundersøkelsen besto i stor grad av ulike påstander som respondentene skulle ta stilling til. Det ble benyttet en firepunktsskala, der 1 var den laveste vurderingen og 4 var den høyeste. I tillegg var det en «vet ikke»-kategori.

De endelige spørreskjemaene ble pilottestet blant barn og unge i fosterhjem og institusjoner, og kontaktpersoner i Bufetat og Bufdir. I etterkant av pilottesten ble det foretatt noen mindre justeringer på spørreskjemaene. Spørreskjemaene ble oversatt til arabisk, polsk, somali, pashto og engelsk.

Siden undersøkelsen går til barn så unge som 9 år, ble det besluttet å gjøre undersøkelsen så kort som mulig for disse barna. Mange av spørsmålene krever også en viss modenhet for å gi mening for barnet. Det er således tre ulike versjoner av spørreskjema: Barn under 12 år fikk den korteste undersøkelsen, barn mellom 12-15 år fikk en noe lenger undersøkelse, og barn over 15 år fikk en fullstendig versjon av undersøkelsen. Et barn på 9 år svarer på mange av de samme spørsmålene som en ungdom på 18 år, men mottar ikke alle spørsmålene som ungdommen på 18 år gjør. Det er derfor forskjellig base (n) i de ulike spørsmålene ettersom noen av spørsmålene kun gikk til eldre barn og ungdommer. Dette er markert i rapporter ved stjerne (*). (*) betyr at spørsmålet kun gikk til barn/ungdommer på 12 år eller eldre, mens (**) betyr at spørsmålet kun gikk til barn/ungdommer på 15 år eller eldre.

3.2 Fase 2: Datainnsamling

3.2.1 Respondentopplysninger

Rambøll mottok lister fra Bufdir med oversikt over tiltakene, kontaktpersoner og antallet barn og unge i målgruppen for undersøkelsen. På bakgrunn av listene utarbeidet Rambøll invitasjoner til tiltakene. Rambøll mottok ingen opplysninger om barna, det ble kun registrert informasjon om tiltakene.

For alle barn under 15 år ble det innhentet et aktivt samtykke. Hvem som samtykket, var avhengig av vedtakshjemmel, og var enten barnets foresatte eller kommunal barneverntjeneste. Samtykket kom i tillegg til barnets valg om å delta i undersøkelsen. Til sammen ble det registeret at 32 barn/unge fordelt på 15 tiltak ikke fikk samtykke til å delta i undersøkelsen. Disse barna ble derfor fjernet fra respondentlisten da de ikke har hatt en reell mulighet til å delta i undersøkelsen.

3.2.2 Datainnsamlingsmetode

Kontaktpersoner i enheter og tiltak fikk tilsendt en e-post med innloggingsdetaljer til en portalløsning. I portalen kunne de laste ned invitasjoner til barna/ungdommene i sitt tiltak.

Kontaktpersonen leverte enten invitasjonene videre til avdelingsleder eller de introduserte barna for undersøkelsen selv. For barna i fosterhjem ble undersøkelsen distribuert via enheten. Invita-

sjonen inneholdt en unik kode, som barnet/ungdommen benyttet for å komme til sitt elektroniske spørreskjema. Spørreskjemaet ble deretter fylt ut på web.

Tiltaket var ansvarlig for å sørge for at barna/ ungdommene hadde tilgang til PC, nettbrett eller smarttelefon med Internettilgang. PC, nettbrett eller smarttelefon skulle være tilgjengelige/plassert på et sted/en måte som lot barna sitte skjermet mens de besvarte undersøkelsen. Barna og ungdommene kunne selv velge hvilket språk de ønsket å besvare undersøkelsen på. Undersøkelsen var tilgjengelig på norsk, arabisk, polsk, somali, pashto og engelsk.

Alle barn som deltok i undersøkelsen ble informert om undersøkelsens formål, innhold og frivillighet. Leder måtte sørge for at barn/ ungdommer som ønsket hjelp til å besvare undersøkelsen, fikk det. Barna/ ungdommene ble i spørreskjemaet spurt om de hadde fått hjelp fra voksne til å svare på undersøkelsen. De kunne også selv kontakte Rambøll for spørsmål.

Det ble utarbeidet et svarbarometer der det var mulig å følge svarinngangen. Underveis i datainnsamlingen ble enhetene og tiltakene fulgt opp av kontaktpersoner i regionene. Rambøll fulgte også opp tiltakene ved å sende påminnelser til kontaktpersonene. Rambøll kontaktet også tiltak med lav deltakelse per telefon i løpet av datainnsamlingsperioden. Ettersom Rambøll ikke har hatt kontaktopplysninger til barna og ungdommene, ble all oppfølging av undersøkelsen i datainnsamlingsperioden rettet mot tiltak og enheter.

3.2.2.1 Anonymitet

Undersøkelsen var anonym, ettersom det ikke ble registrert noen personopplysninger om barna og ungdommene. Verken Rambøll eller Bufdir har mulighet til å identifisere hvem som har svart hva. Barn/unge i tiltaket er ikke registrert med navn eller noe annet kjennetegn som gjør dem identifiserbare.

3.3 Kommentarer til datainnsamlingen

Rambøll fikk ved gjennomføringen av datainnsamlingen mange henvendelser fra tiltak- og enhetsledere som trengte støtte i gjennomføringen av undersøkelsen.

De vanligste henvendelsene til Rambøll berørte følgende forhold:

- Feil antall registrerte barn og unge: Ved denne typen henvendelser måtte Rambøll korrigere antallet invitasjoner i tiltaket.
- Tiltak som ikke var registrert i systemet. Det var en del tiltak som ikke var registrert i uttrekkene Rambøll fikk fra Bufdir. 29 nye tiltak ble opprettet i datainnsamlingsperioden.
- Feil kontaktopplysninger. Det var en del tiltak som var registrert med feil kontaktperson. Dette medførte noen utfordringer ved distribusjon av undersøkelsen.
- Generell teknisk bistand. En del kontaktpersoner henvendte seg til Rambøll for å få hjelp og bistand til administrasjon av undersøkelsen, herunder nedlastning av invitasjoner.

4. RESULTATER INSTITUSJON

I dette kapittelet vil vi gjennomgå og presentere funn fra undersøkelsen som er gjennomført i institusjonene. Aller først presenteres funn som relaterer seg til overordnet trivsel i institusjonen. Deretter følger funn som omhandler institusjonen og de ansatte ved institusjonen mer spesifikt. Deretter følger avsnitt som omhandler barnas/de unges hverdag, inkludert skole, før vi presenterer funn om samarbeid og medvirkning. Etter dette følger funn om fremtiden, samt om tilsyn og oppfølging. Til sist presenteres resultater som omhandler utvikling over tid, dvs. fra tidligere års spørreundersøkelser, innsatsområder og videre arbeid.

Overordnede funn presenteres grafisk og beskrives kort i teksten som følger under hver figur. Dersom det foreligger signifikante forskjeller knyttet til kjønn, alder eller andre bakgrunnsvariabler vil dette kommenteres i teksten.

4.1 Overordnet om trivsel

Om lag to tredjedeler av barn og unge i institusjon oppgir at de har bra der de bor, jf. figur 4-1.

Figur 4-1: Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå.

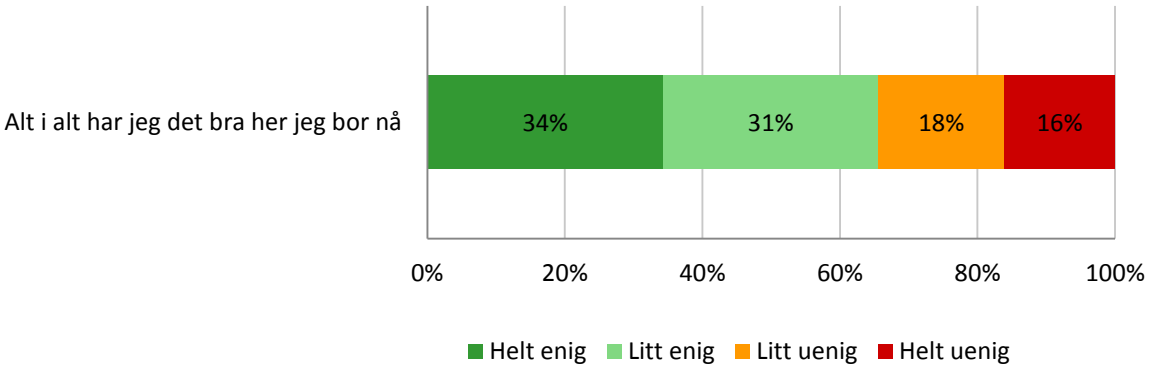

Figur 4-1 viser at:

- 65 prosent av barn og unge i institusjon sier seg helt eller litt enig i at de alt i alt har det bra der de bor nå
- 34 prosent sier seg helt eller litt uenig i påstanden

Analysen viser at det ikke er noen signifikante forskjeller mellom undergrupper når det gjelder overordnet trivsel. Analysene viser imidlertid at barn og unge som oppgir at de har fått hjelp av noen da de skulle fylle ut skjemaet (enten ansatte eller andre), i større grad sier seg helt enig i at de har det bra, jf. figur 4-2.

Figur 4-2: Andelen som sier seg «Helt enig» i påstanden «Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå» splittet på hvorvidt de satt alene eller sammen med noen da de gjennomførte undersøkelsen.

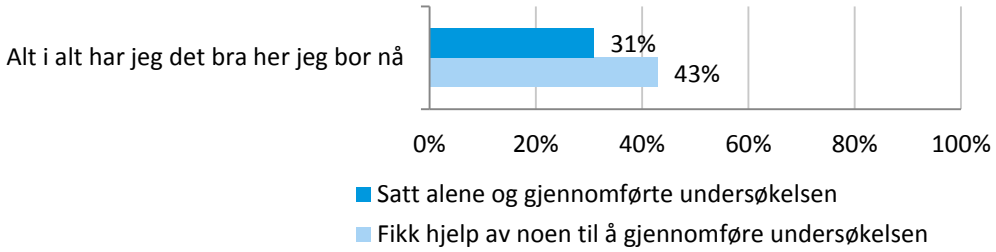

4.2 Trivsel blant barn og unge på institusjon

I avsnittene som følger presenteres funn som omhandler trivsel på institusjonen mer spesielt, slik som opplevelsen av trygghet, hvorvidt institusjonen oppleves som et godt sted å være, om barna/ungdommene forstår hvorfor de er der og om de trives med de andre ungdommene på institusjonen.

Figur 4-3 viser at flertallet av ungdommene føler seg trygge på institusjonen.

Figur 4-3: Trivsel på institusjonen

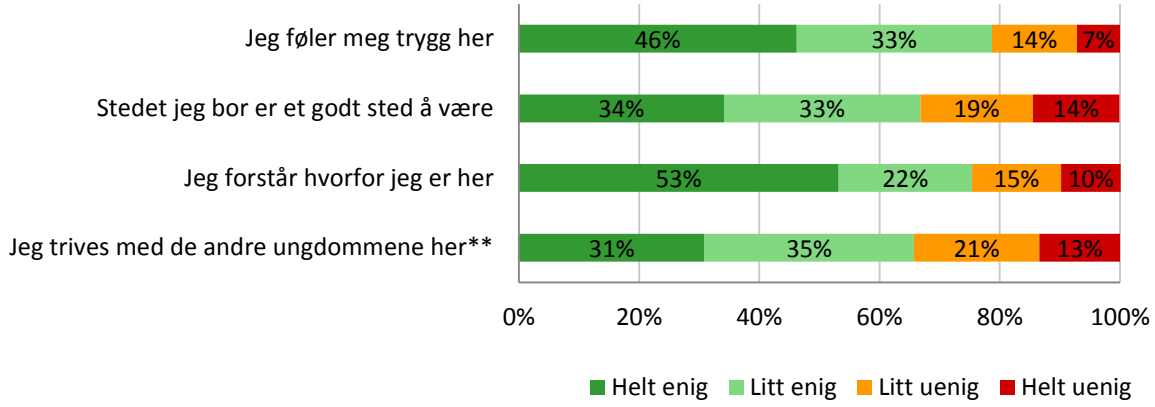

Figur 4-3 viser videre at:

- 79 prosent av barn og unge i institusjon sier seg helt eller litt enig i påstanden «jeg føler meg trygg her». 21 prosent er helt eller litt uenig i påstanden. Dette utgjør 151 barn og unge.
- Videre oppgir 67 prosent at stedet de bor er et godt sted å være. 33 prosent er på sin side helt eller litt uenig i dette
- 75 prosent svarer at de vet hvorfor de er der, mens 25 prosent er helt eller litt uenig i denne påstanden
- 66 prosent sier seg helt eller litt enig i at de trives med de andre ungdommene som bor på institusjonen

Når vi bryter resultatene ned på undergrupper finner vi signifikante forskjeller, spesielt mellom jenter og gutter. Det er en høyere andel gutter som sier seg helt enig i påstandene «jeg føler meg trygg her», «stedet jeg bor er et godt sted å være» og «jeg trives med de andre ungdommene her», sammenlignet med jenter.

Barn og unge som har svart litt uenig eller helt uenig på spørsmålet om hvorvidt de føler seg trygge i institusjonen, har fått et oppfølgende spørsmål om hva som gjør at de føler seg utrygge. Figur 4-4 viser svarene på dette spørsmålet.

Figur 4-4: Er det de ansatte, de andre ungdommene eller andre ting som gjør at du ikke føler deg trygg? (n=151)

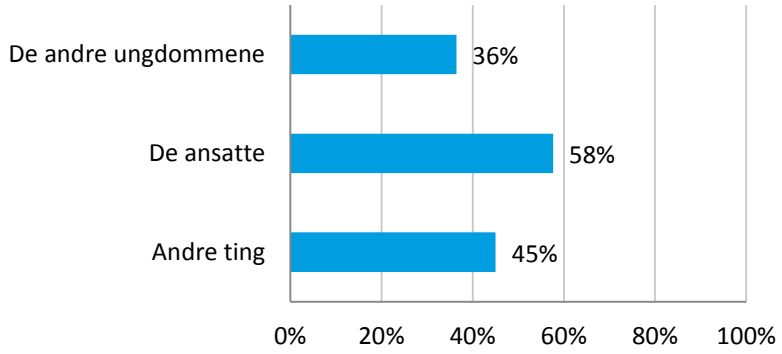

Figur 4-4 viser at:

- Over halvparten av de som har besvart dette spørsmålet (58 prosent) oppgir at det er de ansatte som gjør at de ikke føler seg trygge
- 36 prosent svarer at det skyldes de andre ungdommene, mens 45 prosent oppgir at det skyldes andre ting
- Ser man på kjønn, er det en større andel jenter som er utrygge på grunn av de ansatte (62 prosent) sammenlignet med guttene (52 prosent). 50 prosent av guttene oppgir at de er utrygge på grunn av de andre ungdommene, mot 37 prosent av jentene

I undersøkelsen har barna og ungdommene også kunnet besvare et åpent spørsmål som handler om hva man kan gjøre for å gjøre det bedre å bo i institusjon. En gjennomgang av disse åpne svarfeltene viser at mange ønsker seg flere fritidsaktiviteter, og at de ansatte skal være flinkere til å tilrettelegge for bedring av det sosiale miljøet både mellom ungdommene og mellom ungdom og ansatte. Ellers ønsker mange seg en mer forutsigbar hverdag, deriblant mer kontinuitet blant de ansatte og mindre utskiftninger av voksenpersoner de må forholde seg til. Flere ønsker at de ansatte lytter mer til deres individuelle behov, andre påpeker at de må forholde seg til for mange unødvendige regler. Sitatene under viser hva ungdommene mener kan gjøres for at det skal bli bedre å bo på institusjonen:

«Jeg trenger et fellesskap, jeg trenger andre ungdommer å forholde meg til.»

«Nok personal sånn at ingen føler seg oversett og slik at alle kan få den støtten og omsorgen de trenger. Ikke ha så mange forskjellige ekstravakter sånn at det ikke blir så mange å forholde seg til.»

4.3 De ansatte ved institusjonen

I de neste avsnittene følger resultater som omhandler de ansatte ved institusjonen mer spesifikt, slik som opplevelsen av om de vil barna/de unges beste, opplevelse av tillit og respekt, opplevelsen av om de ansatte har tid til dem og om de kan snakke med dem om ting som er vanskelig. Figur 4-5 viser respondentenes overordnede tilbakemeldinger når det gjelder ansatte ved institusjonen.

Figur 4-5: De ansatte ved institusjonen (1)

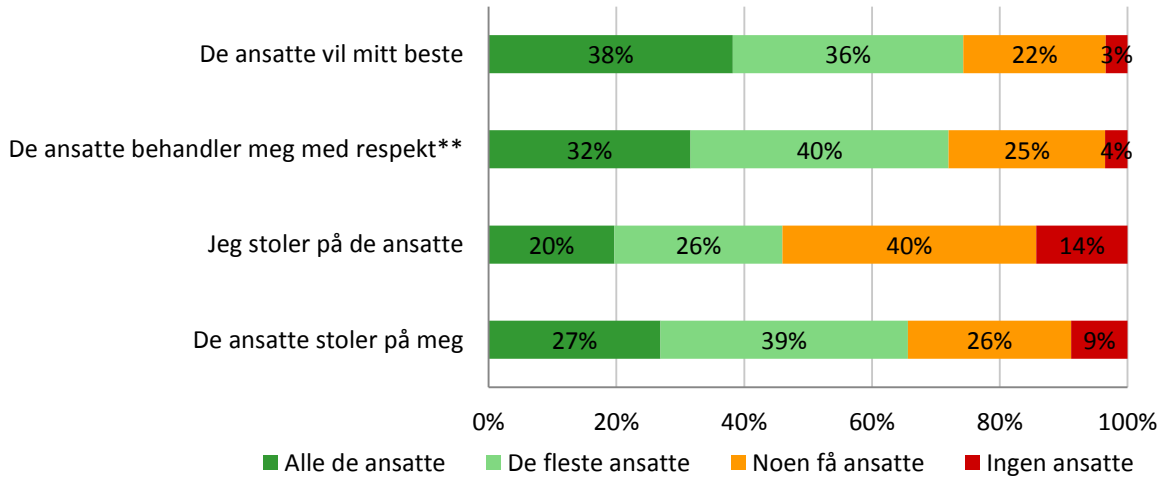

Figur 4-5 viser at:

- 74 prosent av barn og unge i institusjon svarer at alle eller de fleste ansatte ved institusjonen vil deres beste. 22 prosent oppgir at noen av de ansatte vil deres beste

- 72 prosent svarer at alle eller de fleste ansatte behandler dem med respekt. 25 prosent opplever at noen av de ansatte gjør dette[1]
- Når det gjelder påstanden «jeg stoler på de ansatte», blir tallene vesentlig lavere. Kun 40 prosent svarer at de stoler på alle eller de fleste ansatte, mens 40 prosent stoler på noen. 14 prosent av barn og unge i institusjon opplever imidlertid at de ikke stoler på noen av de ansatte
- 66 prosent oppgir derimot at de opplever at alle eller de fleste ansatte stoler på dem. 9 prosent opplever at ingen ansatte stoler på dem

Når vi ser på de ulike undergruppene, ser vi at det er en større andel gutter som opplever at alle eller de fleste ansatte vil deres beste, at de ansatte behandler dem med respekt, stoler på dem og som de selv opplever å stole på. Gutter har altså i større grad enn jenter et positivt forhold til de ansatte ved institusjonen de bor på.

Figur 4-6 viser respondentenes tilbakemelding på flere påstander som omhandler relasjonen til de ansatte ved institusjonen.

Figur 4-6: De ansatte ved institusjonen (2)

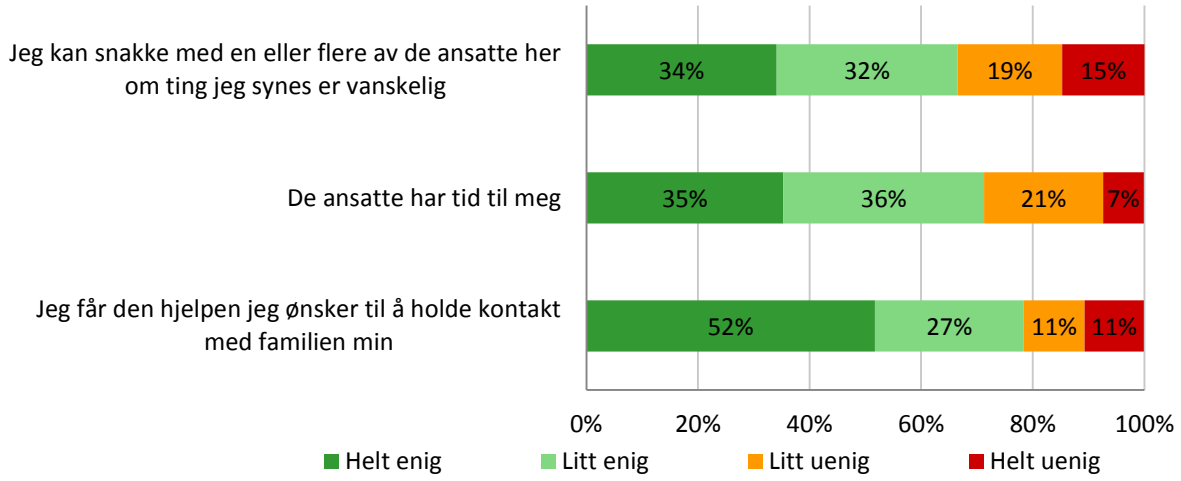

Figur 4-6 viser at:

- 66 prosent av barn og unge i institusjon sier seg helt eller litt enig i at de kan snakke med en eller flere av de voksne ved institusjonen om ting de synes er vanskelig. 34 prosent er imidlertid helt eller litt uenig i dette
- 71 prosent opplever at de ansatte har tid til dem. 28 prosent opplever dette i mindre grad eller ikke i det hele tatt
- 79 prosent er helt eller litt enig i at de får den hjelpen de ønsker til å holde kontakt med sin egen familie. 22 prosent er helt eller litt uenig i dette

Figur 4-7 viser resultater knyttet til hvordan barn og unge i institusjon opplever å bli behandlet av de ansatte.

[1] Dette spørsmålet ble kun stilt til ungdom over 15 år.

Figur 4-7: Er det noen av de ansatte som behandler deg dårlig?

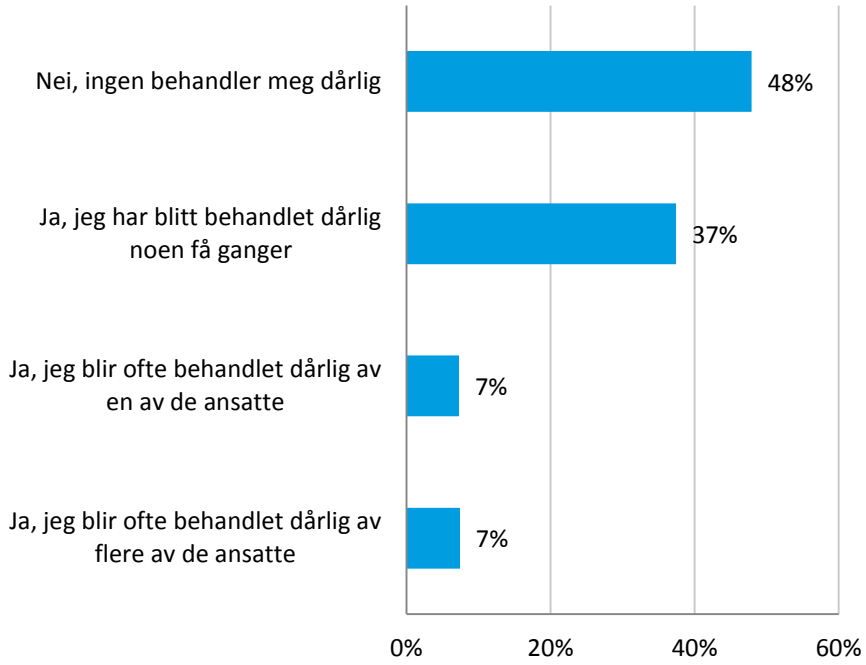

Figur 4-7 viser at:

- 48 prosent av barn og unge i institusjon svarer at ingen av de ansatte behandler dem dårlig
- 37 prosent oppgir at de har blitt behandlet dårlig noen få ganger, mens 14 prosent oppgir at de ofte blir behandlet dårlig, enten av en av de ansatte eller av flere. Dette tilsvarer 107 barn/unge.

Figur 4-8 viser hva barn og unge i institusjon ønsker at de ansatte hjelper dem mer med. I undersøkelsen har det vært mulig å krysse av for flere svaralternativer på dette spørsmålet.

Figur 4-8: Hva kan de ansatte hjelpe deg mer med?

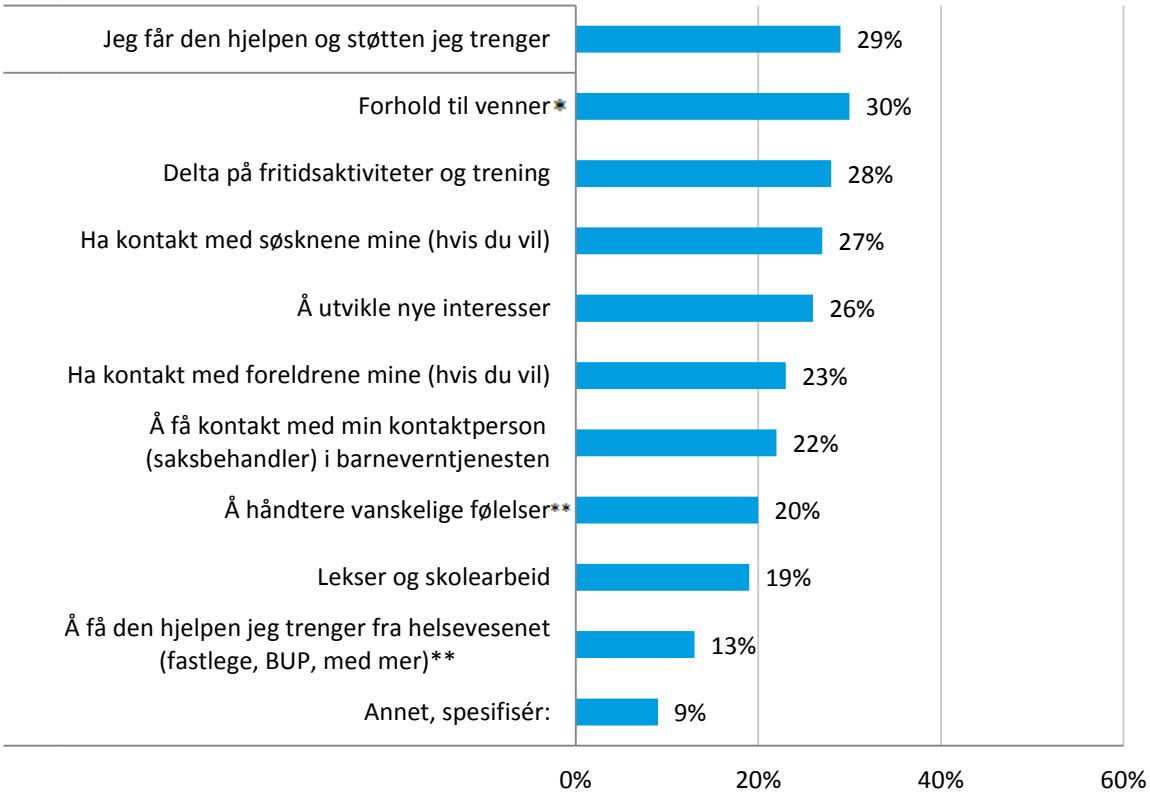

Figur 4-8 viser at i underkant av en tredjedel (212 barn/unge) oppgir at de får den hjelpen og støtten de trenger. Dette svaralternativet var ikke mulig å benytte samtidig som man krysset av for noen av de andre forholdene. Dette innebærer at det er 71 prosent av barna som har krysset av for ett eller flere forhold de ønsker hjelp til.

Videre viser figuren at barn og unge har behov for og ønsker mer hjelp til følgende:

- 30 prosent oppgir at de ønsker mer hjelp med forholdet til egne venner[2]
- 28 prosent oppgir at de ønsker mer hjelp til å delta på fritidsaktiviteter og trening
- 27 prosent ønsker mer hjelp til å holde kontakt med søsknene sine og 26 prosent ønsker mer hjelp til å utvikle nye interesser

I spørreundersøkelsen har barna og ungdommene hatt mulighet til å utdype dersom det er andre ting de ønsker hjelp til. Her fremkommer det at noen ønsker økonomisk eller praktisk bistand til å skaffe seg ting de ønsker seg eller trenger. Andre ønsker mer kontakt med familie og/eller kjæresten sin eller hjelp til å få venner. Noen oppgir også at de ønsker mer støtte og bistand til å klare seg bedre, enten ved at de ansatte skal fokusere mer på å styrke og pushe dem eller ved å forberede dem på utflytting fra institusjon. Følgende sitater bidrar til å illustrere dette:

«Jeg vil gjerne ha mere kontakt med min familie, og møte dem oftere.»

«Å pushe meg, jeg tør ikke dra så mye ut… etter jeg kom hit, sliter mere med det sosiale for tiden, men vet jeg trenger å komme meg ut selv om jeg ikke tør.»

«Forberede meg til utflytting.»

[2] Svaralternativ kun til barn og ungdom over 12 år.

Videre har respondentene hatt muligheten til å si noe om hva de opplever som det beste med hjelpen de får fra de ansatte på institusjonen. De åpne svarene tyder på mange er fornøyde med de ansatte på institusjonen og spesielt er det en del tilbakemeldinger på at de ansatte gir støtte, trygghet og omsorg. Det er viktig å ha noen å snakke med, og mange mener denne kontakten gir dem troen på dem selv og deres fremtid. Hjelp med praktiske gjøremål som matlaging og kjøring til og fra aktiviteter gjør også at ungdommen fører en tilhørighet til institusjonen de bor på. Følgende sitater bidrar til å illustrere dette:

«Om det er noe jeg vil snakke om så kan jeg gå til dem og snakke med de som er på jobb. De oppmuntrer meg til å gå på skolen og på jobb.»

«De tror på meg og gjør nesten alt de kan for at jeg skal få til ting jeg synes er vanskelig.»

«Får mat, hjelper meg å lære ting, hjelper til med lekser, og fritidsaktiviteter.»

4.4 Hverdag og fritidsaktiviteter

De neste avsnittene viser funn som omhandler barnas/de unges hverdag. Figur 4-9 oppsummerer resultatene for disse forholdene og viser blant annet at barn og unge i institusjon er godt fornøyd med de mulighetene de har til å delta på fritidsaktiviteter.

Figur 4-9: Hverdagen din

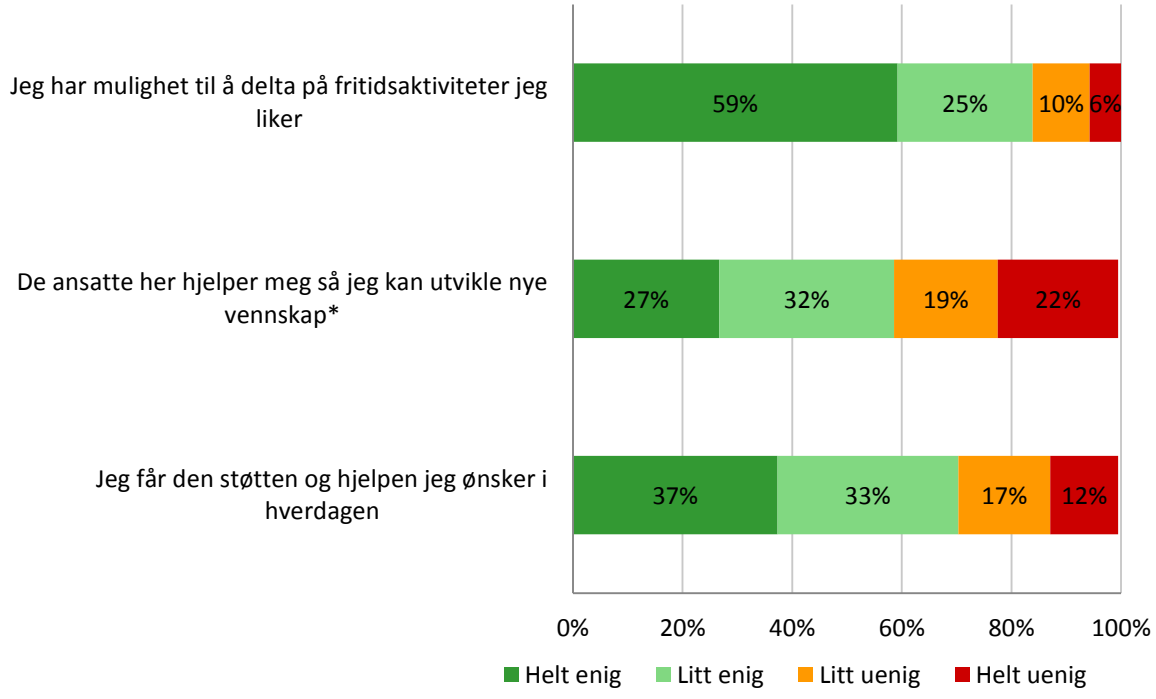

Figur 4-9 viser at:

- 84 prosent av barn og unge i institusjon opplever at de har mulighet til å delta på fritidsaktiviteter som de liker. 16 prosent opplever dette i liten eller ingen grad
- 59 prosent er helt eller litt enig i at de ansatte hjelper dem så de kan utvikle nye vennskap.[3] Hele 41 prosent er helt eller litt uenig i dette
- 70 prosent oppgir at de er helt eller litt enig i påstanden «jeg får den støtten og hjelpen jeg trenger i det daglige,» mens 29 prosent er helt eller litt uenig i dette

[3] Dette spørsmålet er kun stilt til personer over 12 år.

Når det gjelder undergrupper, viser analysen at gutter i større grad enn jenter sier seg enige i at de har mulighet til å delta på fritidsaktiviteter som de liker, at de ansatte hjelper dem å utvikle nye vennskap og at de får den støtten og hjelpen de trenger.

4.5 Skolegang

I de neste avsnittene skal vi se nærmere på resultater som omhandler skolegang. Figur 4-10 viser hvorvidt respondentene går på skole eller har et annet tilbud på dagtid.

Figur 4-10: Hva stemmer best for deg?[4]

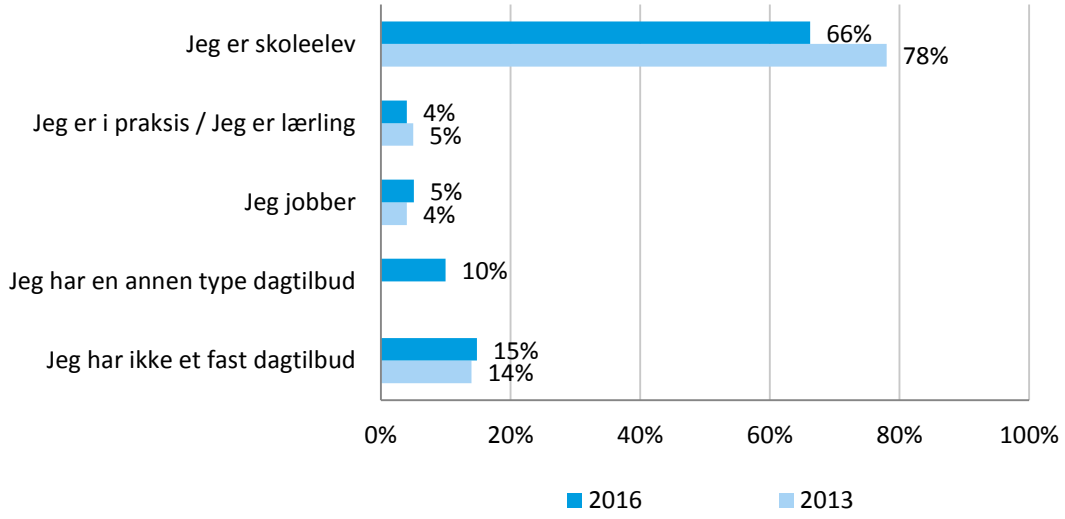

Figur 4-10 viser at:

- 66 prosent av barn og unge i institusjon oppgir å være skoleelev. Dette tilsvarer 482 barn/unge.
- 19 prosent fordeler seg på lærling, praksis, jobb eller annet dagtilbud, mens 15 prosent svarer at de ikke har et fast dagtilbud. 15 % tilsvarer 108 barn/unge som ikke har et fast dagtilbud.

Videre viser figur 4-11 at om lag to tredjedeler av barn og unge i institusjon går på skolen/ i lære/ i praksis/ på jobb eller til dagtilbud hver dag.

Figur 4-11: Hvor ofte går du på skolen/ i lære/ i praksis/ på jobb/ til dagtilbud?[5] (n=620)

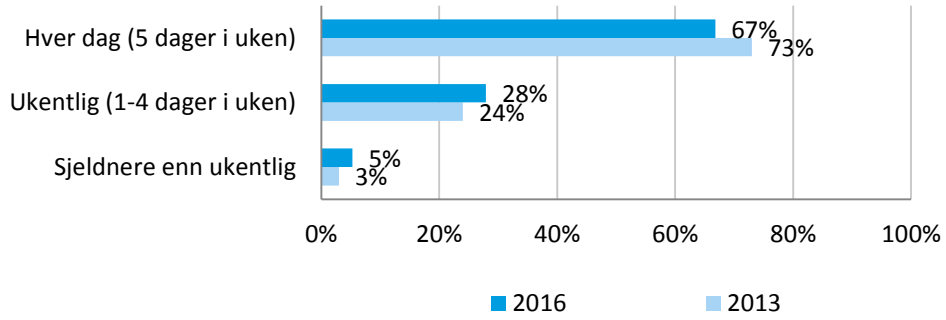

[4] For å kunne koble på resultatene fra 2013, er kategoriene «Jeg er lærling» og «Jeg er i praksis» i spørreskjema i 2016, slått sammen til kategorien « Jeg er i praksis / Jeg er lærling». I 2016 svarte 1 % at de var lærlinger, mens 3 % svarte at de er i praksis.

[5] For å kunne koble på resultatene fra 2013, er kategoriene «1-2 dager i uken» og «3-4 dager i uken» fra spørreskjema i 2013, slått sammen til kategorien «Ukentlig» (1-4 dager i uken). I 2013 svarte 6 % at de var på skolen 1-2 dager i uken, mens 18 % svarte at de var på skolen 3-4 dager i uken.

Figur 4-11 viser at:

- 67 prosent oppgir at de går på skolen/ i lære/ i praksis/ på jobb eller til dagtilbud hver dag
- 28 prosent går ukentlig, mens 5 prosent går sjeldnere enn dette

Figur 4-12 viser at flertallet oppmuntres til å gå på skolen/ i lære osv. og at de både trives og får den hjelpen de trenger til mestre dette.

Figur 4-12: Skole og opplæring

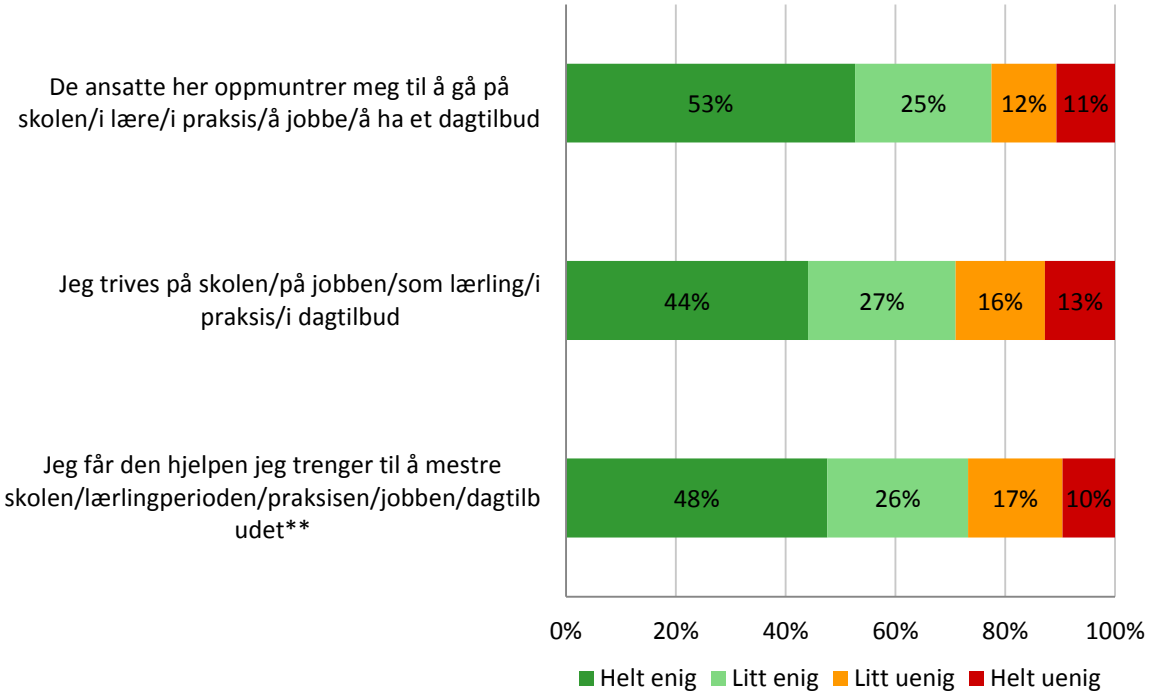

Figur 4-12 viser at:

- 78 prosent oppgir at de ansatte oppmuntrer dem til å gå på skolen/ i lære/ i praksis/ på jobb eller til dagtilbud
- 71 prosent oppgir at de trives i sitt dagtilbud, mens 29 prosent er helt eller litt uenig i dette
- 74 prosent svarer at de får den hjelpen de trenger til å mestre dagtilbudet sitt. 27 prosent er på sin side helt eller litt uenig i dette

Vi finner her at gutter i større grad enn jenter trives og føler at de blir godt ivaretatt: gutter trives i større grad enn jenter på skolen, og føler i større grad at de får den hjelpen de trenger for å mestre skolen/dagtilbudet. De føler også i større grad enn jentene at de ansatte oppmuntrer dem til å gå på skolen/dagtilbudet.

4.5.1 Hva kjennetegner barn/unge som ikke har et fast dagtilbud?

Figur 4-13 gir en oversikt over hva som kjennetegner barn/unge som har krysset av for at de ikke har et fast dagtilbud.

Figur 4-13: Hvem har krysset av for «Jeg har ikke et fast dagtilbud» (n=108)

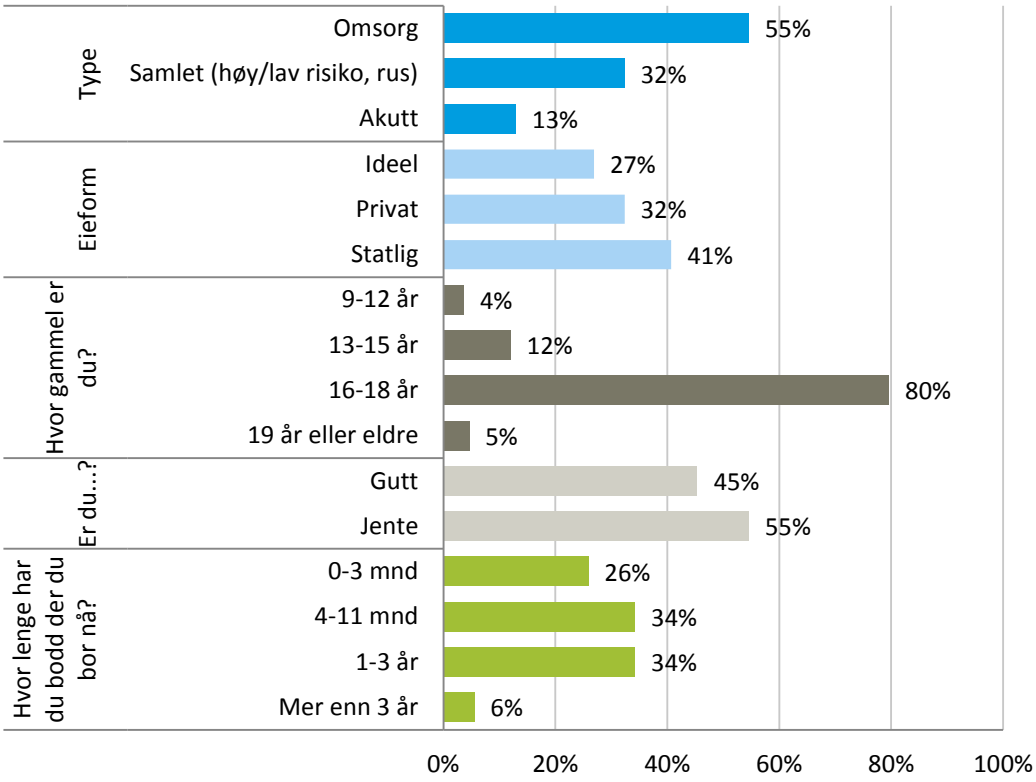

Figur 4-13 viser at:

- 55 % av barn/unge uten dagtilbud er på omsorgsplassering
- 80 % av barn/unge uten dagtilbud er i aldersgruppen 16-18 år

4.6 Samarbeid og medvirkning

I de neste avsnittene skal vi se nærmere på funn knyttet til samarbeid og medvirkning. Aller først følger tre påstander om samarbeid med de ansatte, hvorvidt barna/ de unge har vært med å lage sin egen handlingsplan og om de ansatte forteller dem hva som skal skje fremover, jf. figur 4-14.

Figur 4-14: Samarbeid og medvirkning (1)

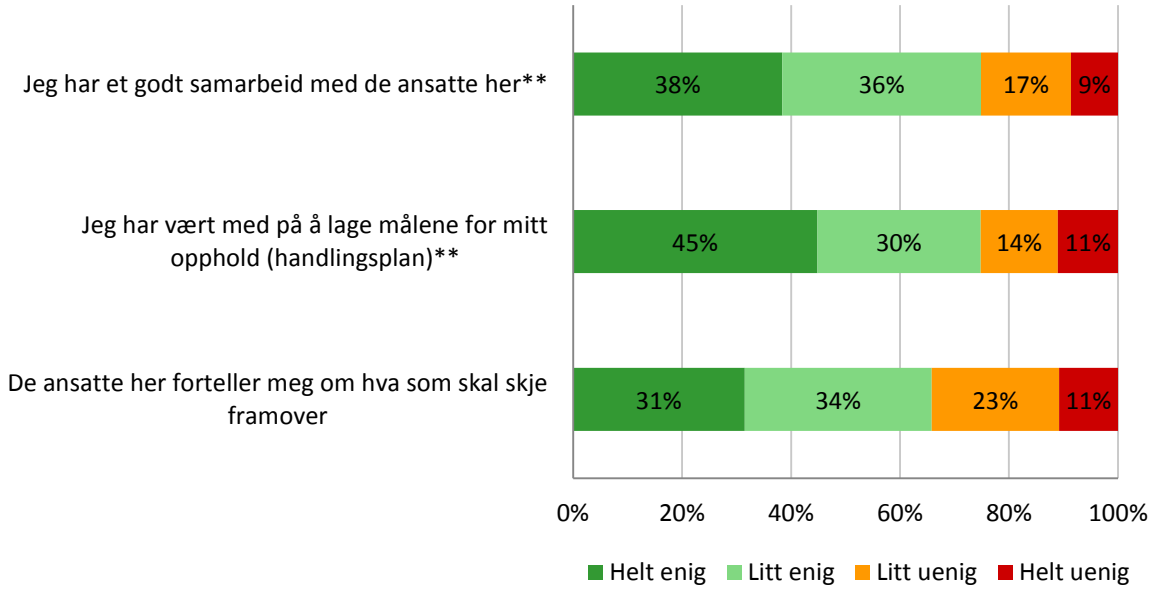

Figur 4-14 viser at:

- 74 prosent av barn og unge i institusjon opplever å ha et godt samarbeid med de ansatte ved institusjonen. 26 prosent opplever imidlertid ikke dette
- Videre oppgir 75 prosent at de har vært med å lage målene for sitt eget opphold, dvs. handlingsplan
- Tallene er noe lavere når det gjelder å fortelle barn og unge hva som skal skje fremover. 65 prosent av barn og unge er helt eller litt enig i at de ansatte ved institusjonen forteller dem hva som skal skje fremover, mens 34 prosent er uenig i dette

Figur 4-15 viser tilbakemeldingene på flere påstander om samarbeid og medvirkning.

Figur 4-15: Samarbeid og medvirkning (2)

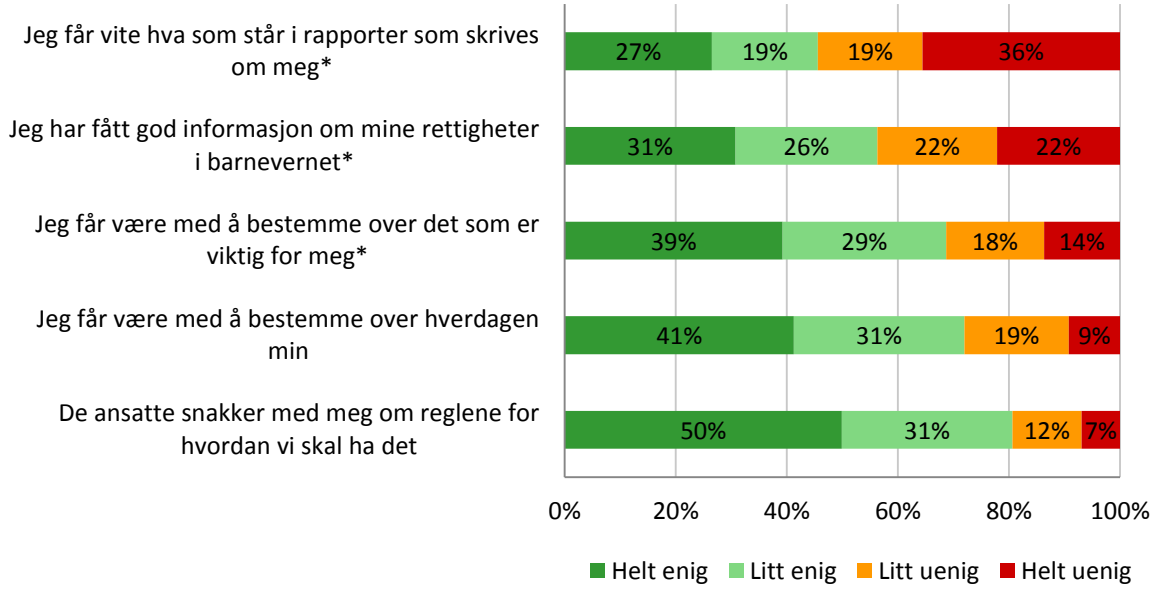

Figur 4-15 viser at:

- 81 prosent sier seg helt eller litt enige i at de ansatte snakker med dem om reglene for hvordan de skal ha det
- For påstandene «jeg får være med å bestemme over det som er viktig for meg» og «jeg får være med å bestemme over hverdagen min» sier henholdsvis 68 og 72 prosent seg helt eller litt enig

Tilbakemeldingene på påstander om informasjon om rettigheter og innsyn er de som får lavest skår. På påstanden «Jeg har fått god informasjon om mine rettigheter i barnevernet» er det 57 prosent som sier seg helt eller litt enig. På påstanden «Jeg får vite hva som står i rapporter som skrives om meg» er det kun 46 prosent som sier seg helt eller litt enig og hele 22 prosent av barn og unge som sier seg helt uenig.

Også her ser vi at gutter i større grad sier seg enig i påstandene sammenlignet med hva jentene gjør. Dette omfatter alle påstandene, med unntak av «jeg har vært med på å lage målene for mitt opphold». Gutter opplever dermed i større grad samarbeidet som godt og at de har mulighet til å medvirke i eget liv, sammenlignet med jenter.

4.7 Fremtiden

Det er viktig for barn og unge at det formidles at man har tro på dem og at de hjelpes til å se positive muligheter for fremtiden. Dette gjelder alle barn og unge, men er sannsynligvis ekstra viktig for en del av de som er under barnevernets omsorg. Figur 4-16 viser barn og unges svar på to påstander som omhandler egen fremtid.

Figur 4-16: Om fremtiden

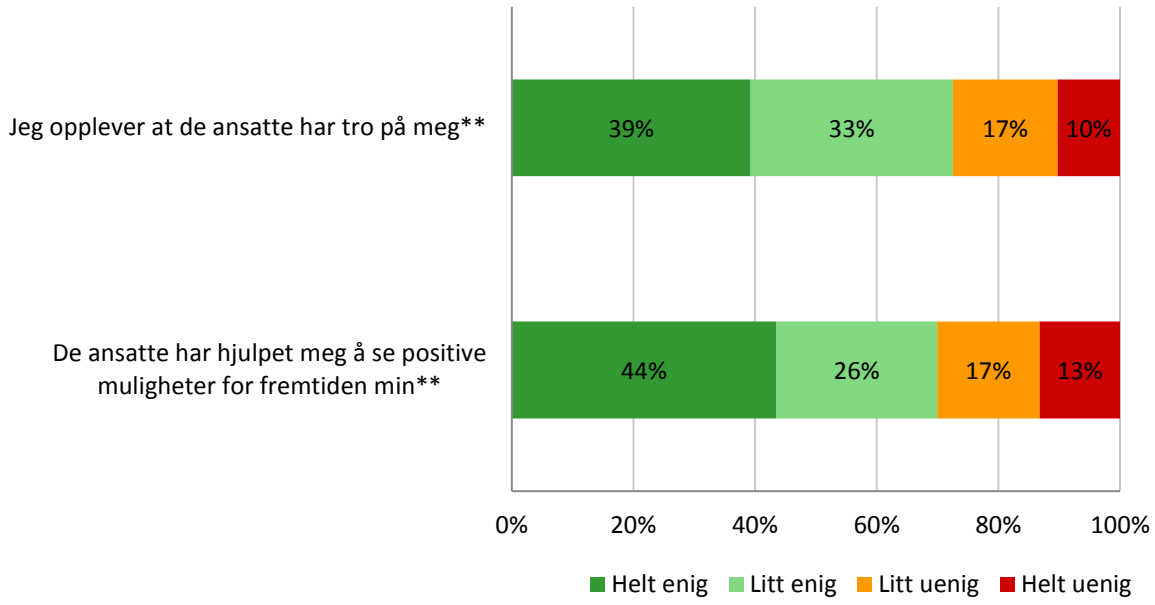

Figur 4-16 viser at:

- 72 prosent sier seg helt eller litt enig i at de ansatte har tro på dem. 27 prosent er på sin side helt eller litt uenig i dette
- Videre oppgir 70 prosent at de ansatte har hjulpet dem til å se positive muligheter for fremtiden. 30 prosent er helt eller litt uenig i dette

Analyse av undergrupper viser at gutter i større grad enn jenter sier seg enige i at de ansatte har tro på dem, og at de ansatte har hjulpet dem til å se positive muligheter for fremtiden. Utover dette er det ingen store forskjeller mellom de ulike undergruppene.

4.8 Tilsyn og oppfølging

Det er den kommunale barneverntjenesten som har det primære ansvaret for barnet eller den unge selv om de bor i et statlig tiltak. Fylkesmannen skal føre tilsyn med barnevernvirksomheten i de enkelte kommuner, jf. lov om barneverntjenester, § 2-3b. Figurene som følger viser resultater knyttet til tilsyn og oppfølging.

Figur 4-17: Jeg har fått tilbud om å snakke med en person fra fylkesmannen.

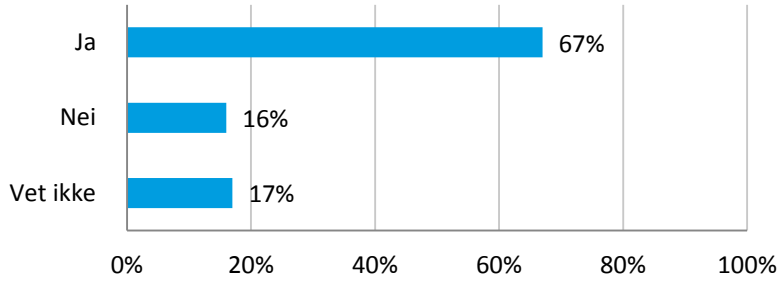

Figur 4-17 viser at:

- 67 prosent oppgir at de har fått tilbud om å snakke med en person fra fylkesmannen
- 16 prosent (116 barn/unge) oppgir at de ikke har fått et slikt tilbud, mens 17 prosent (126 barn/unge) svarer at de ikke vet

Figur 4-18: Jeg vet hvem som er min kontaktperson (saksbehandler) i barneverntjenesten.

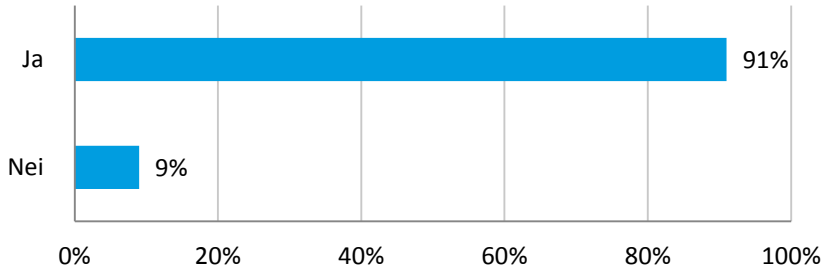

Figur 4-18 viser at 91 prosent svarer at de vet hvem som er deres kontaktperson i barneverntjenesten, mens 9 prosent vet det ikke. 9 prosent tilsvarer 63 barn/unge.

Analyse av de ulike undergruppene viser at barn mellom 9-12 år i mindre grad vet hvem som kontaktpersonen deres i barneverntjenesten.

Nesten alle barn og unge i barnevernsinstitusjoner vet hvem som er deres kontaktperson i barneverntjenesten. Figur 4-19 viser imidlertid at det er stor variasjon i *hvordan* barna og de unge vurderer kontakten.

Figur 4-19: Barneverntjenesten

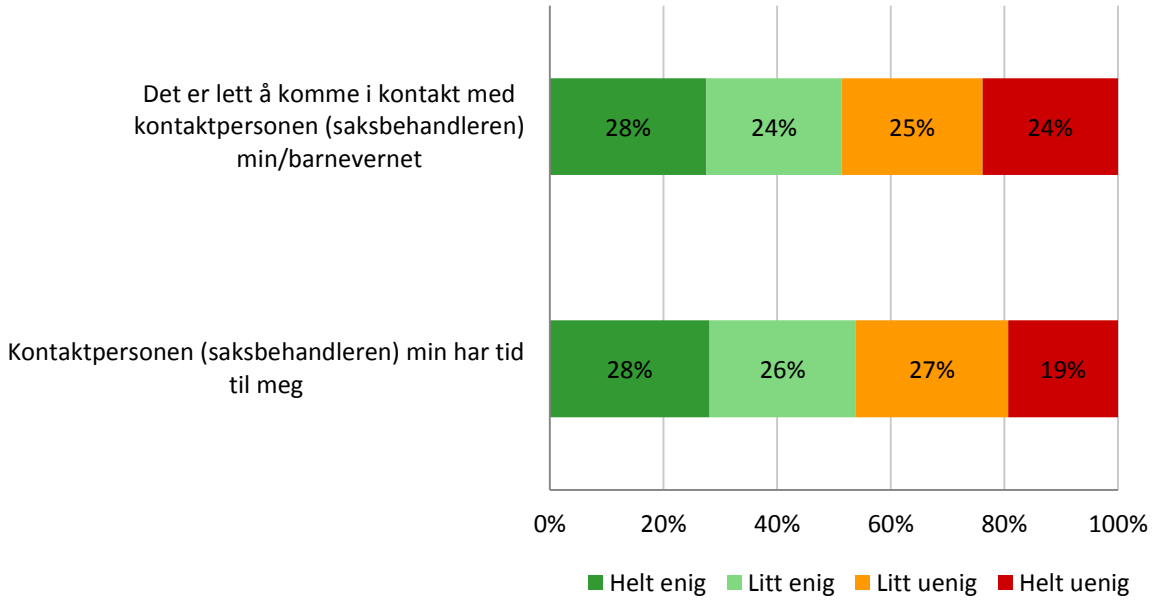

Figur 4-19 viser at:

- Litt over halvparten, 52 prosent, er helt eller litt enig i at det er lett å komme i kontakt med kontaktperson (saksbehandleren) sin i barnevernet
- Videre oppgir 54 prosent at de er helt eller litt enig i at kontaktpersonen har tid til dem
- Nesten halvparten opplever med andre ord at det ikke er lett å komme i kontakt med saksbehandleren sin og at denne personen ikke har tid til dem

Det er ingen signifikante forskjeller mellom undergrupper når det gjelder tilsyn og oppfølging.

Også på dette punktet har barna og ungdommene hatt anledning til å komme med utdypende kommentarer. En gjennomgang av de åpne svarfeltene bidrar til å støtte opp om resultatene fra spørreundersøkelsen. Mange trekker frem at de gjerne skulle snakket mer med saksbehandleren

sin, eller at det er vanskelig å få kontakt med vedkommende. Mange kommer ikke gjennom på telefon og ofte oppleves behandlingstiden av søknader eller andre spørsmål som for lang. Under er noen sitater som eksemplifiserer dette:

«Ønsker en ny saksbehandler som har tid til meg.»

«She tells me she will call me and then days and even weeks go by, and I can't get hold of her.»

Flere har vanskeligheter med å stole på kontaktpersonen sin i barnevernet, noe som ser ut til å handle om at det er mye utskiftninger av saksbehandlere og mangel på kontinuitet i relasjonen.

«Jeg vil ha en fast saksbehandler, siden jeg ofte får nye saksbehandlere.»

Når relasjonen får utvikle seg over tid derimot, er det flere som føler at saksbehandler forstår sitasjonen bedre, slik følgende sitater viser:

«Jeg er veldig fornøyd med saksbehandleren min i barnevernet. Jeg har hatt hun jeg har nå i ganske mange år og hun kjenner min situasjon meget bra.»

4.9 Hva er de største forskjellene mellom barn og ungdom som trives godt og de som trives mindre godt?

De neste analysene indikerer hvilke områder som i hovedsak skiller de som har oppgitt at de alt i alt har det bra der de bor (svarer «helt enig») og de som har oppgitt at de alt i alt ikke har det bra der de bor (svarer «litt uenig» og «helt uenig»).

Figur 4-20 viser resultatene for analysen som er gjort for institusjon[6] og de 10 største forskjellene mellom barn/unge som oppgir at de har det bra der de bor og barn/unge som oppgir at de ikke har det bra der de bor. Vurderingen av spørsmålene er vist som gjennomsnitt. Med andre ord; figuren viser de største gjennomsnittlige skillene mellom barn/unge som har det bra og barn/unge som ikke har det bra der de bor. Figur 4-20 identifiserer derfor hva som kan være mulige fokusområder for Bufdir for å understøtte at barn/unge skal ha det bra der de bor.

[6] Spørsmål som ikke karakteriserer som «handlings-spørsmål» (avhengige variabler) er fjernet fra analysen.

Figur 4-20: De største forskjellene mellom barn og unge som alt i alt har det bra der de bor, og barn og unge som alt i alt *ikke* har det bra der de bor, gjennomsnittskår: Institusjon
(Rangert etter størrelsen på gjennomsnittlige forskjeller, påstander med størst gjennomsnittlige forskjeller står øverst)

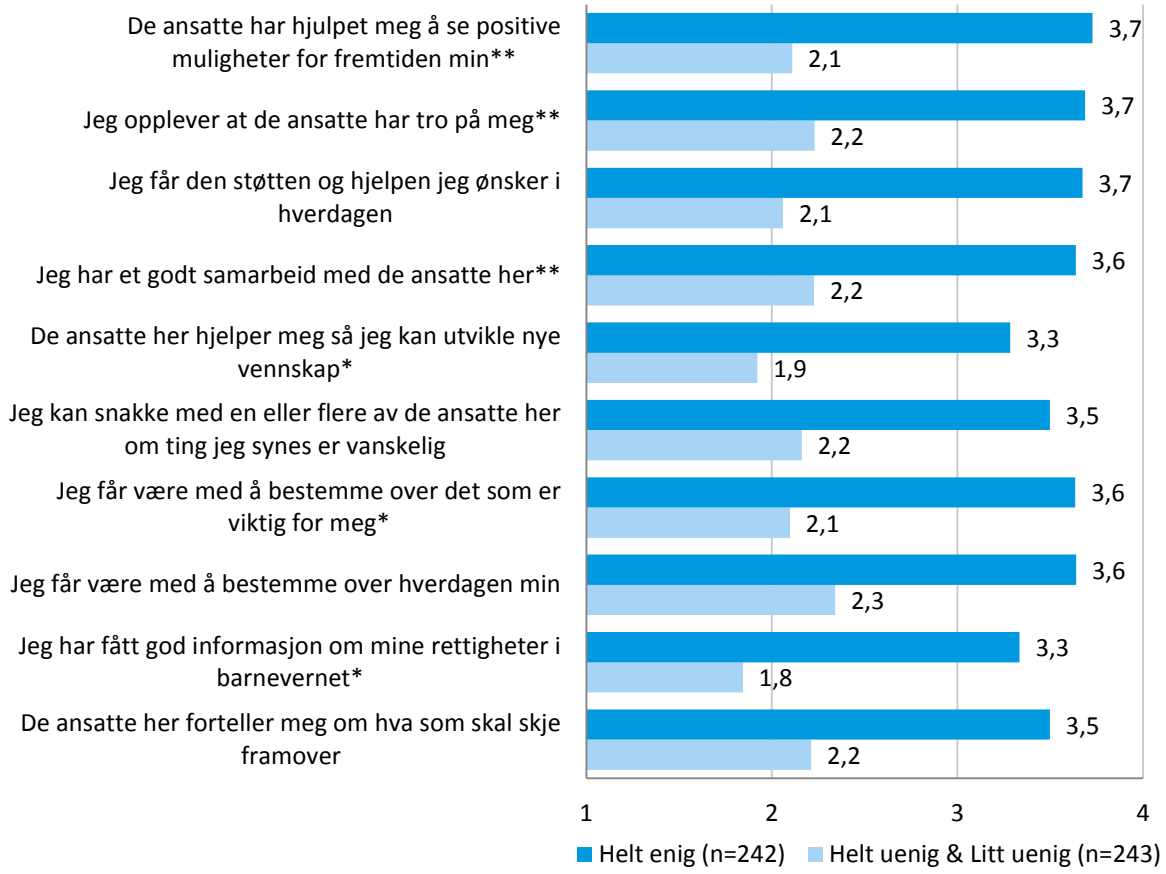

Figur 4-20 viser at det er ganske store forskjeller i svarene mellom de som oppgir at de alt i alt har det bra der de bor og de som sier seg helt eller litt uenig i dette. Resultatene viser at det som først og fremst skiller de som trives godt og de som ikke trives i institusjon primært handler om følgende forhold:

- Tro på fremtiden: Hvorvidt de ansatte bidrar til at barna/ ungdommene ser positivt på fremtiden og opplevelsen av om de ansatte har tro på dem
- Støtte og hjelp i hverdagen
- Muligheten for å medvirke og bestemme over det som er viktig for den enkelte
- Informasjon om rettigheter

Det er særlig at de ansatte ved institusjonen tror på og støtter barnet/ungdommen som skiller de som har det bra der de bor og de som ikke har det. Dette viser at det er viktig at de ansatte ved institusjonene legger vekt på å vise tiltro til barnet/ungdommen og å gi den enkelte støtte i hverdagen. Andre forhold som kan bidra til økt trivsel ved institusjonen er bedre informasjon om rettigheter og om hva som skal skje fremover.

Ofte er det slik at det er større variasjon i barn/ungdommers trivsel på tvers av institusjoner enn innad i en institusjon. Det er sjelden vi ser at det er mange barn med høy trivsel og mange barn med lav trivsel på den samme institusjonen. Oftere ser vi at barn på én institusjon trives generelt bedre enn barn på en annen institusjon. Vi har derfor laget en analyse som identifiserer de ti største forskjellene på institusjoner med svært høy trivsel (>3,3) og institusjoner med lavere trivsel (<2,4). Vurderingen av spørsmålene er vist i gjennomsnitt. Dette er således områder som

institusjonen som helhet kan forbedre seg på. Figur 4-21 viser at det er mange av de samme forholdene som går igjen på institusjonsnivå som på respondentnivå[7].

Figur 4-21: De ti påstandene med størst forskjell mellom institusjoner med høy tilfredshet og mindre høy tilfredshet, gjennomsnittskår *(rangert etter størrelser på forskjellene)*

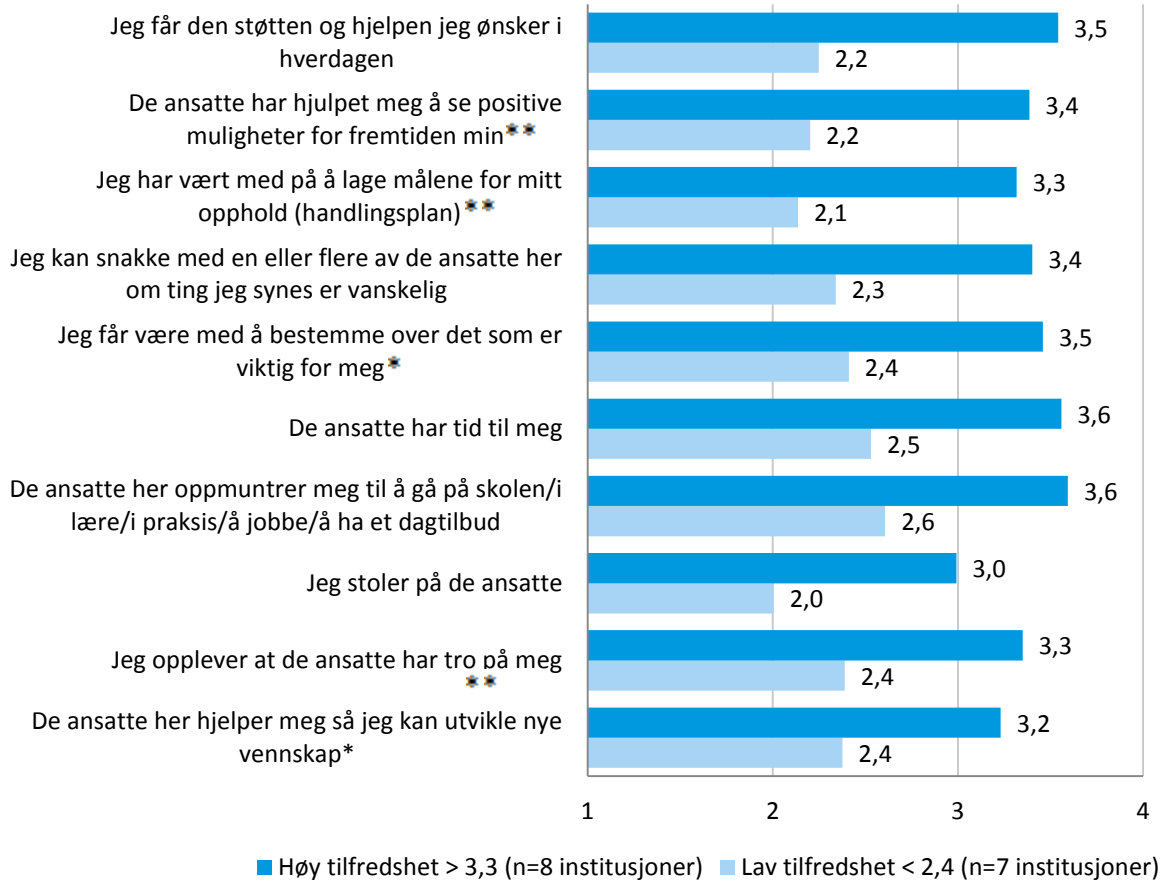

Figur 4-21 viser at barn/ungdom ved institusjoner med høy trivsel opplever at de ansatte støtter dem og har tiltro til dem. De opplever ansatte de kan stole på og som de kan snakke åpent med. De ansatte inkluderer dem i å lage mål for oppholdet, de har nok tid til dem, og gir dem medbestemmelse i saker som er viktige for dem.

Det er altså relasjonen mellom barnet/ungdommen og de ansatte ved institusjonen som primært skiller institusjoner der trivselen er høy blant barna/ungdommene og institusjoner der trivselen er lav. Dette er således et viktig område å følge med på, og noe som burde være i fokus i det daglige arbeidet med barn og unge på institusjon.

4.10 Utvikling over tid

I det følgende vil vi presentere resultater som viser utvikling over tid, herunder utvikling fra undersøkelsene i 2011 og 2013. Som nevnt i metodekapittelet ble undersøkelsen endret i 2016 og det er kun ni påstander i årets spørreskjema til institusjonene som lar seg direkte sammenligne med tidligere års resultater. Dette er følgende påstander:

- Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå
- Jeg føler meg trygg her
- Jeg forstår hvorfor jeg er her

[7]Spørsmål som ikke karakteriserer som «handlings-spørsmål» (avhengige variabler) er fjernet fra analysen.

- Jeg kan snakke med en eller flere av de ansatte her om ting jeg synes er vanskelig
- De ansatte har tid til meg
- De ansatte her forteller meg om hva som skal skje framover
- Jeg får være med å bestemme over hverdagen min
- Det er lett å komme i kontakt med kontaktpersonen (saksbehandleren) min
- Jeg trives på skolen/ på jobben/ som lærling/ i praksis/ i dagtilbud

Under presenteres utvikling på disse påstandene fra 2011 og frem til i dag. Figur 4-22 viser andelen som har svart «helt enig» på de ulike påstandene.

Figur 4-22: Utvikling på sammenlignbare spørsmål i perioden 2011 til 2016. Figuren viser prosentandelen som har svart «Helt enig»

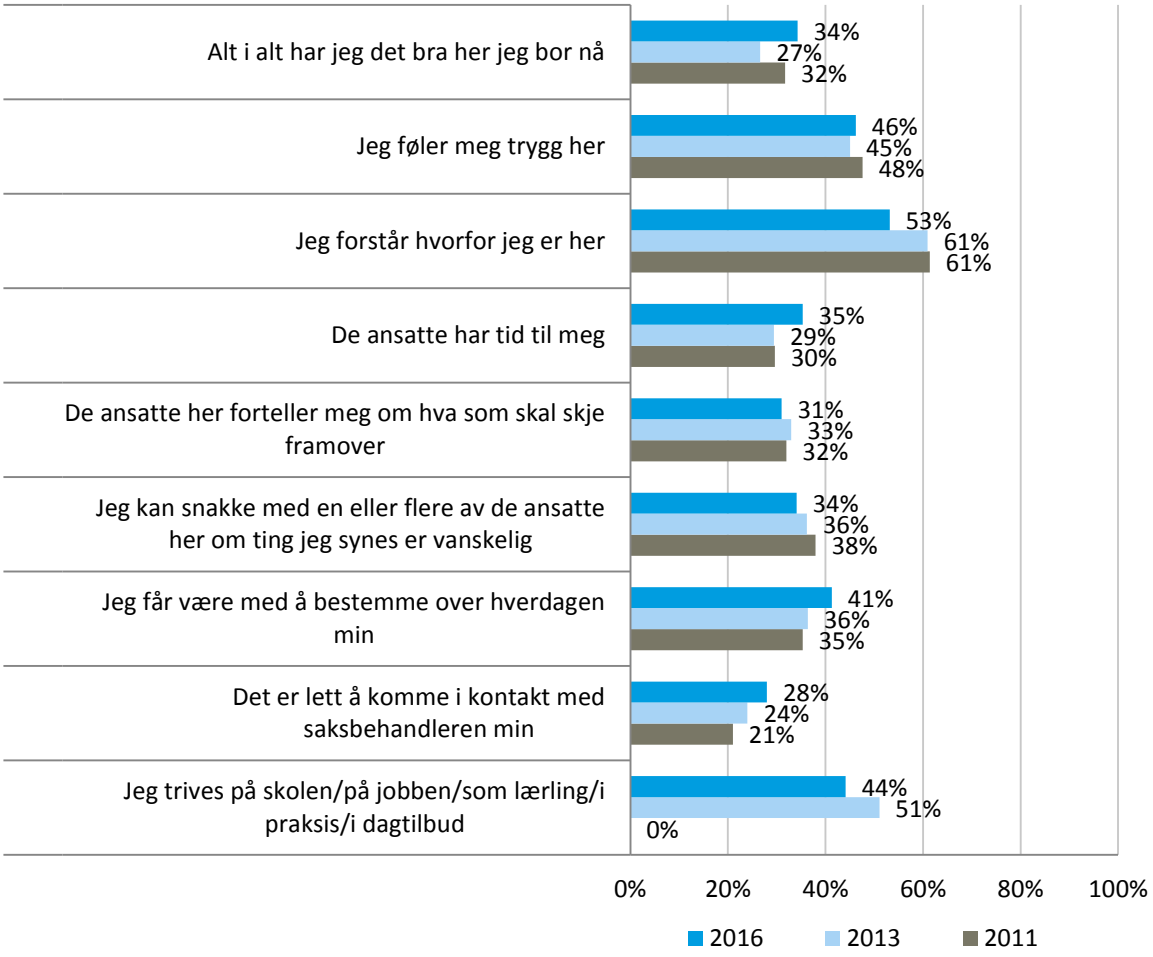

Figur 4-22 viser at:

- Andelen barn og unge som sier seg helt enig i påstanden «de ansatte her forteller meg hva som skal skje fremover» har holdt seg forholdsvis stabilt i perioden, 32 prosent i 2011, 33 prosent i 2013 og 31 prosent i 2016. Ser man på gjennomsnittet for denne påstanden finner man at dette samlet sett har økt fra 2,7 i 2013 til 2,9 i 2016

- Andelen som sier seg helt enig i at det er lett å komme i kontakt med saksbehandleren sin, har økt fra 21 prosent i 2011 til 28 prosent i 2016. Det er imidlertid fortsatt relativt få som sier seg helt enig i dette

- Det er en liten økning i andelen som sier seg helt enig i påstanden «alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå» i perioden 2011-2016. 32 prosent svarte dette i 2011, mot 34 prosent i 2016. Andelen falt noe i 2013

- På påstanden «jeg trives på skolen/ på jobben/som lærling/ i praksis/i dagtilbud er det en tilbakegang i perioden, fra 51 prosent i 2013 til 44 prosent i 2016. Denne påstanden var ny i 2013 og det foreligger derfor ikke tall fra 2011

- Det er en større andel som sier seg helt enig i at de får være med å bestemme over hverdagen sin i år, enn det det var i både 2011 og 2013. 35 og 36 prosent svarte dette i tidligere års undersøkelser, mot 41 prosent i 2016

- Det er en litt høyere andel barn og unge som svarer at de ansatte har tid til dem i årets undersøkelse, sammenlignet med i foregående undersøkelser

- Mens 38 prosent sa seg helt enig i at de kan snakke med en eller flere av de ansatte ved institusjonen om ting de synes er vanskelig, var det 34 prosent som sa seg helt enig i dette i 2016. Det er med andre ord en liten tilbakegang på denne påstanden

- Også for neste påstand har det vært en tilbakegang i perioden. I 2011 og 2013 var det 61 prosent av barn og unge i institusjon som sa seg helt enig i påstanden «jeg vet hvorfor jeg er her», mens andelen ligger på 53 prosent i årets undersøkelse

- For påstanden «jeg føler meg trygg her» har det vært en svak tilbakegang i perioden, fra 48 prosent i 2011 til 45 prosent i 2013, før tallet har steget igjen til 46 prosent

Figur 4-23 viser differansen i utviklingen for de samme påstandene, denne gangen basert på gjennomsnitt. Positive avvik innebærer at det har vært en positiv utvikling mot resultatene i 2011 og 2013, mens negative avvik innebærer at det har vært en negativ utvikling sammenlignet med resultatene i 2011 og 2013. Skalaen går fra 1 (Helt uenig) til 4 (Helt enig), og en positiv differanse på 0,1 betyr at resultatet har økt med 0,1 skalapoeng.

Figur 4-23: Utvikling over tid. Figuren viser i gjennomsnittlige forskjeller mellom 2016 og 2013/2011.

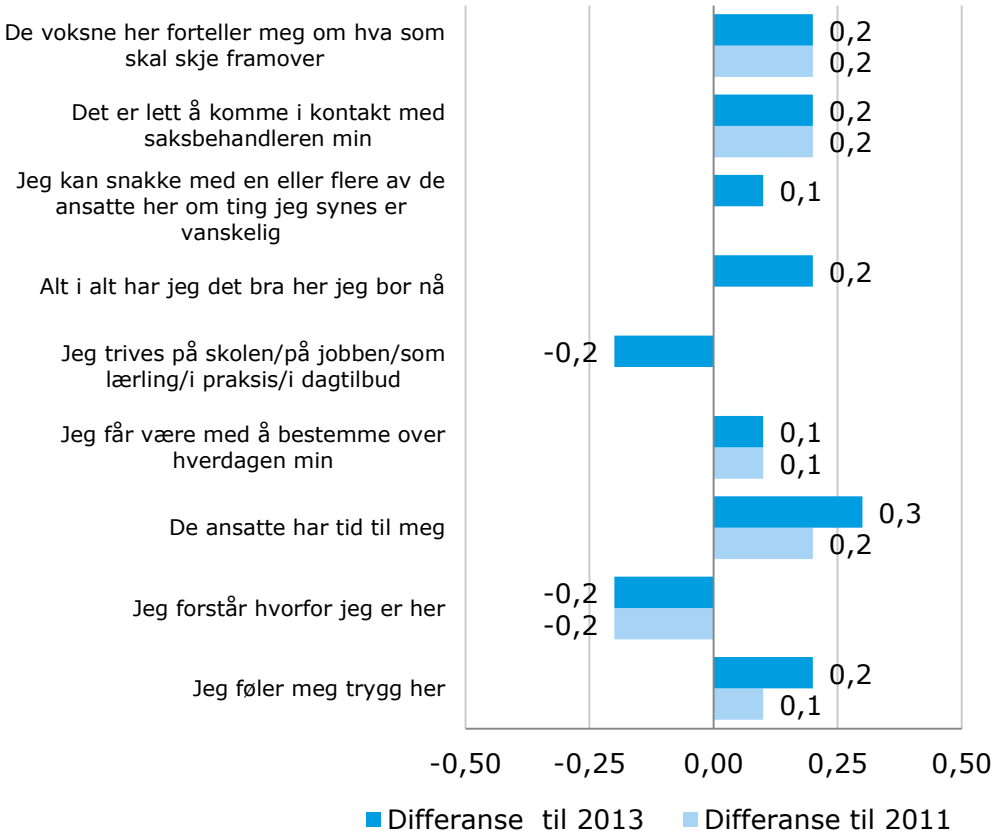

Figur 4-23 viser at det har vært en positiv utvikling over tid for syv av påstandene. Ser man på endringene fra 2013, finner man størst positiv endring for påstanden «de ansatte har tid til meg». Deretter følger «de voksne her forteller meg om hva som skal skje fremover», «det er lett å komme i kontakt med saksbehandleren min» og «jeg føler meg trygg her» og «alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå». Minst endring har det vært for «jeg kan snakke med en eller flere ansatte her om ting jeg synes er vanskelig» og «jeg får være med å bestemme over hverdagen min».

For påstandene «jeg trives på skolen/ som lærling/ i praksis/ i dagtilbud» og «jeg forstår hvorfor jeg er her» er det en tilbakegang fra 2013.

4.11 Innsatsområder og videre arbeid

For å se på hvilke forhold som har størst betydning for om barn- og unge samlet sett har det bra der de bor (samlet tilfredshet) har det blitt foretatt noen dypere analyser.

Ved å gjøre en korrelasjonsanalyse har vi sett på samvariasjonen mellom samlet tilfredshet og enkelt påstandene i undersøkelsen. Ved å trekke ut de ti spørsmålene med de sterkeste sammenhengene til tilfredshet tegner det seg et bilde av hva som er viktig for barn- og unges trivsel i barnevernsinstitusjoner.

Figur 4-24 viser de ti spørsmålene med sterkest sammenheng til samlet tilfredshet. Tallene i grafen viser til den statistiske sammenhengen, korrelasjonskoeffisienten varierer mellom -1 og 1 *(-1 indikerer en perfekt negativ sammenheng: 0 indikerer ingen sammenheng: + 1 indikerer en perfekt positiv sammenheng).*

I beskrivelsen av påstandene ligger andelen som har svart «Helt enig» på spørsmålet i parentes bak spørsmålsformuleringen. Spørsmålene er sortert tematisk for å vise at flere av spørsmålene kan relateres til samme temaer.

De viktigste spørsmålene kan sorteres tematisk i fire overordnede temaer:

- Institusjonen/stedet du bor *(spørsmål 1 og 2)*
- Samarbeid og medbestemmelse *(spørsmål 16, 19, 21 og 22)*
- Relasjoner til de ansatte *(spørsmål 10 og 8)*
- Tro på fremtiden *(spørsmål 36 og 37)*

Figur 4-24: Topp 10 korrelasjoner til «Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå»

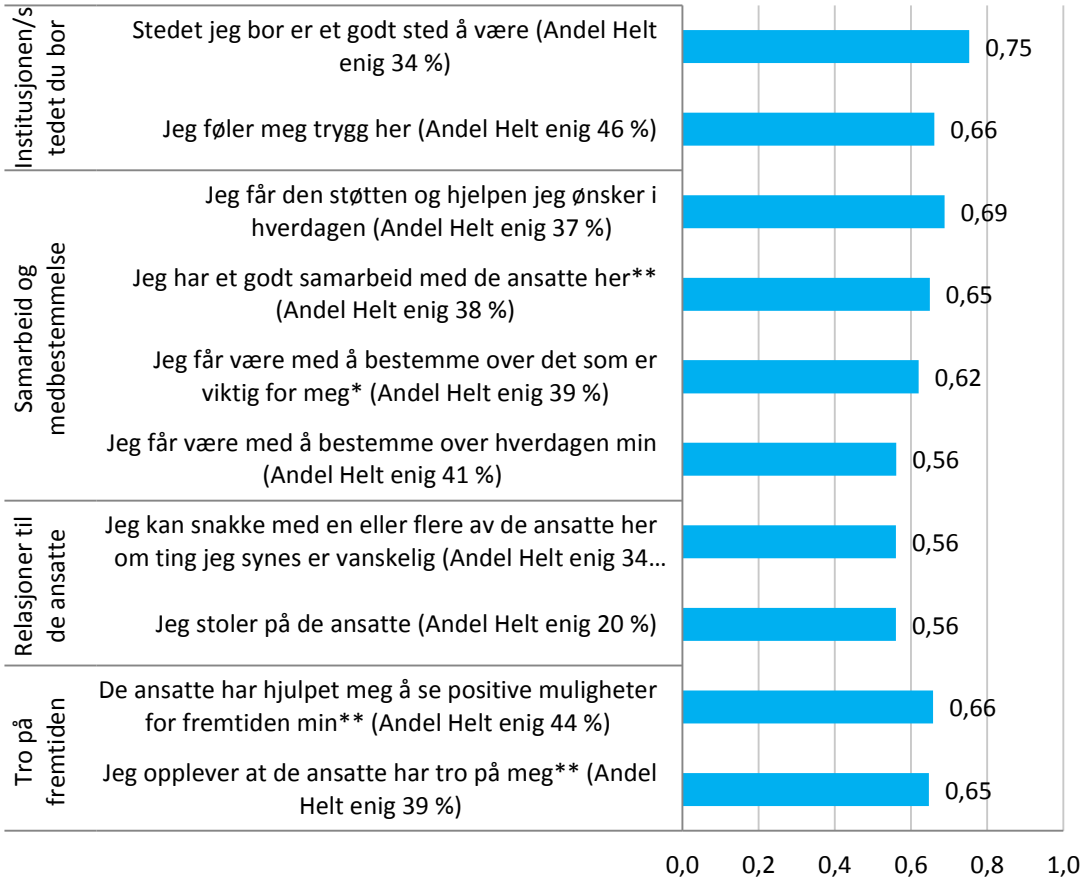

Ser man på de faktiske resultatene på spørsmålene, er det store forskjeller på hvordan barna har vurdert de ulike spørsmålene:

- Temaområdet *«Institusjonen/ Stedet du bor»* har to spørsmål. Spørsmålet som omhandler følelsen av at institusjonen er et godt sted å bo er det klart sterkeste prediktoren for barnas samlede tilfredshet. Påstanden har også noe lavere resultater (Andelen «Helt enig» er på 34 %). Spørsmålet som omhandler trygghet er også viktig, men her er resultatene noe høyere (Andelen «Helt enig» er på 43 %).
- Temaområdet *«Samarbeid og medbestemmelse»* omfatter fire av spørsmålene. Det viktigste av spørsmålene i denne gruppen er at barna og ungdommene får den hjelpen og støtten de trenger. Andelen som er «Helt enige» i at de får dette ligger på 37 %. De andre spørsmålene i det temaområdet ligger på omtrent samme resultatnivå.

- Temaområdet *«Relasjoner til de ansatte»* går på om barna stoler på de ansatte og om de har noen de kan snakke fortrolig med. Resultatene på dette området er noe svakere. Andelen som svarer Helt enig på at de har noen de kan snakke fortrolig med ligger på 34 %.
- Temaområdet *«Tro på fremtiden»* er også viktig for barna. De to spørsmålene som omhandler dette har en klar sammenheng med samlet tilfredshet. Resultatene på området viser at 44 % svarer «Helt enig» på spørsmålet om de har fått hjelp til å se positive muligheter for fremtiden.

Innsatsområder for å heve barns samlede trivsel bør relatere seg til tematikken over. Det er en tydelig sammenheng med hvordan barna opplever at de har det og hva de svarer på spørsmålene i figur 4.11.1. Barn som opplever at de bor på et godt sted, opplever medvirkning og samarbeid, har gode relasjoner til de voksne og ser positivt på fremtiden, er også mer tilfredse med hvordan de har det samlet sett.

4.12 Forskjeller på tvers av karakteristikker ved barnet/ungdommen og institusjonen

Figuren 4-25 viser en oversikt over kjennetegn ved respondentene. Av figuren ser vi at 63 prosent av barna og ungdommene som har deltatt i undersøkelsen er plassert på omsorg og den største andelen av barna er mellom 16-18 år. Videre er det omtrent lik fordeling av jenter og gutter og en relativt stor spredning i hvor lengde de har bodd ved institusjonen.

Figur 4-25: Kjennetegn ved respondentene (n=728)

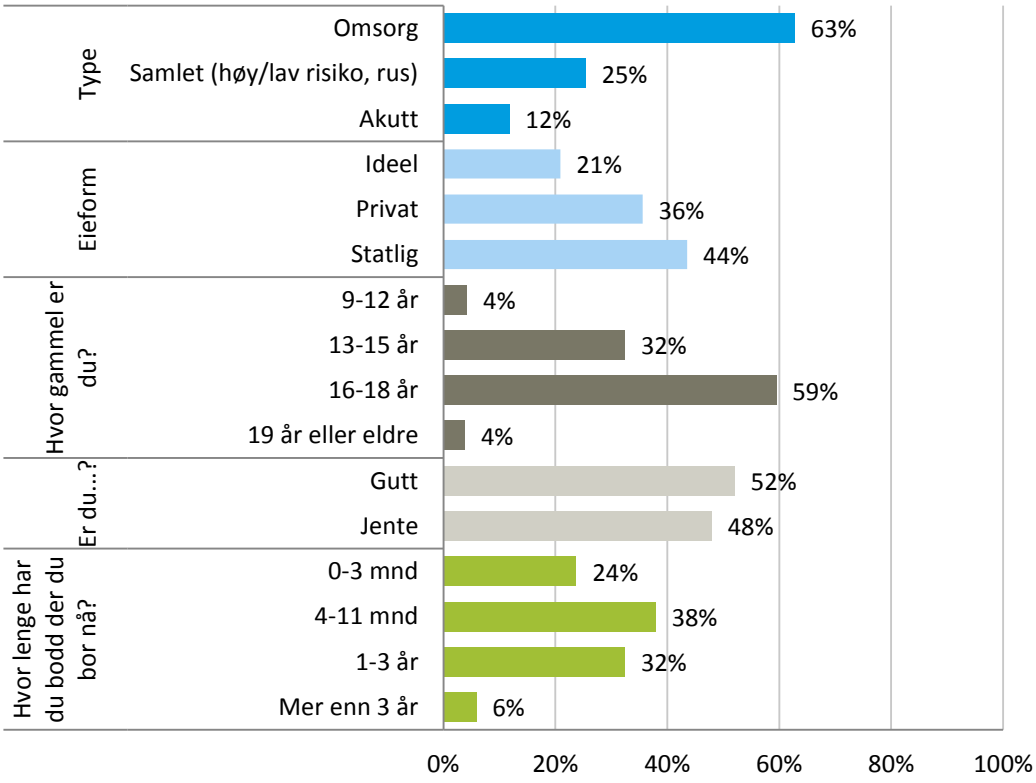

4.12.1 På tvers av institusjonstype

Barn/unge som bor i institusjon er plassert på fem ulike tiltak:

- Akutt (n=85)
- Omsorg (n=440)
- Høy risiko (n=44)
- Lav risiko (n=43)
- Rus (n=91)

Statistiske tester på forskjeller mellom barn/unge på de ulike plasseringene, viste ingen signifikante systematiske forskjeller mellom barn/unge på de ulike plasseringene. Ved å slå sammen barn/unge på plasseringene «Høy risiko», «Lav risiko» og «Rus», ble det imidlertid påvist visse forskjeller mellom barn/unge ved de ulike plasseringene.

Hovedforskjellene mellom de ulike plasseringene kan knyttes til forskjeller mellom de som er plassert akutt og de som er plassert på omsorg.

Barna som er akutt plassert skiller seg ut ved at de oppgir høyere grad oppgir:

- At de føler seg trygge
- At de kan snakke med en eller flere av de ansatte om ting de synes er vanskelig
- At de trives med de andre ungdommene
- At saksbehandler har nok tid til dem

Barna som er akuttplassert har i mindre grad fått tilbud om å snakke med en person fylkesmannen enn de barna med andre typer plasseringer.

Figur 4-26 viser svarfordelingen på spørsmål 13 «Er det noen av de ansatte som behandler deg dårlig?» Av figuren ser vi at de fleste oppgir svaralternativet «Nei, ingen behandler meg dårlig». Dette er særlig tydelig for barn og unge som er akuttplassert hvor 63 prosent svarer dette. Omsorgsplasseringene skiller seg ut ved at de har flere barn (9 prosent), som oppgir at de ofte blir behandlet dårlig av flere av de ansatte. Tilsvarende fordelinger for plasseringene «samlet (høy/lav risiko og rus)» er 5 prosent, og 3 prosent for akutt.

Figur 4-26: «Er det noen av de ansatte som behandler deg dårlig?» etter plassering

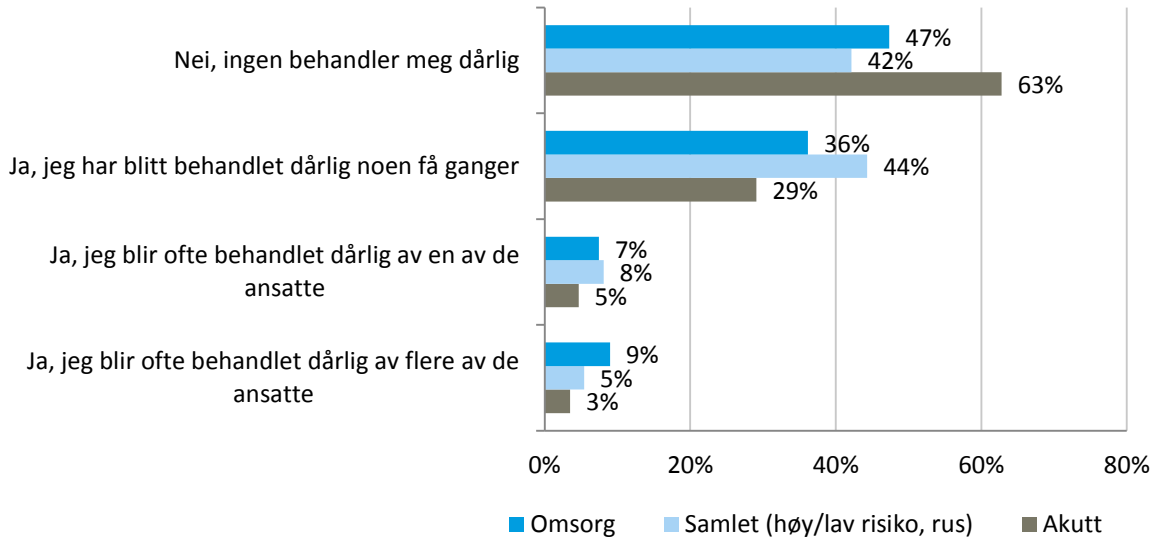

Figur 4-27 viser svarfordeling på spørsmål 31 «Hva stemmer best for deg?» når det gjelder hva slags tilbud barna/ungdommene har på dagtid, fordelt på plassering.

Barn som er plassert på lav/høy risiko og rus (samlet kategori) skiller seg fra de som er akutt- eller omsorgsplassert. Det er betydelig færre av barna med denne plasseringen som oppgir at de er skoleelever.

Figur 4-27: «Hva stemmer best for deg?» svarfordeling oppdelt på plassering

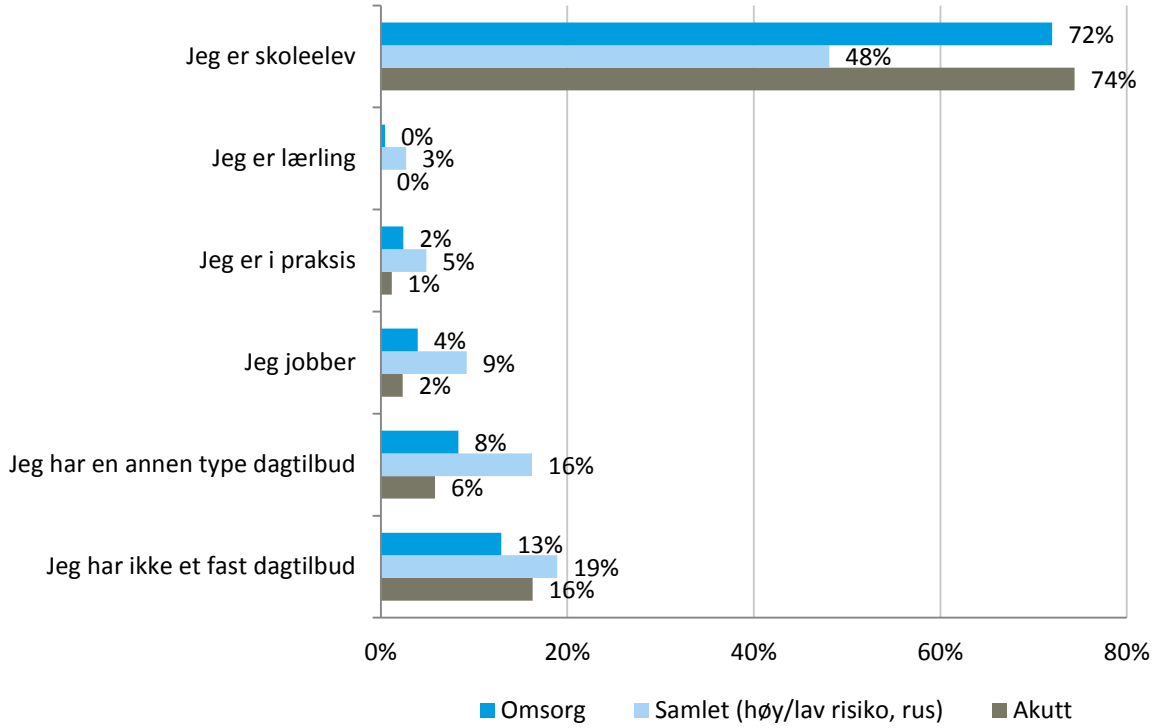

Ser vi på hvordan barna opplever støtten de får til å meste skole/praksis/jobb/dagtilbud, vises en annen tendens. Barna som er omsorgsplassert opplever i mindre grad at de får den den hjelpen de trenger til å mestre skole/praksis/jobb/dagtilbud enn barna som er plassert på høy/lav risiko og rus.

4.12.2 På tvers av eieform

Eieform er delt inn i tre kategorier:

- Statlig (n=317)
- Privat (n=259)
- Ideell (n=152)

Det er enkelte forskjeller mellom hvordan barn på de statlige, private og ideell institusjonene svarer på spørsmålene i spørreundersøkelsen.

Barn på private institusjoner har sjeldnere kjennskap til hvem som er deres saksbehandler i barnevernet enn det barn på statlige og ideelt eide institusjoner har.

Barn i private institusjoner oftere svarer at de er «Helt enige» i at de ansatte har tid til dem. 43 prosent er enige i denne påstanden ved de private institusjonene mot 30 i de statlige institusjonene.

Barn i private institusjoner oppgir også oftere at de har fått mulighet til å snakke med en person fra fylkesmannen enn barn i statlige institusjoner. 87 prosent oppgir dette i de private institusjonene mot 76 i de statlige institusjonene.

4.12.3 På tvers av kjønn

- Gutt (n=379)
- Jente (n=349)

Samlet sett oppgir flere gutter enn jenter at de har det bra der de bor nå. 41 prosent av guttene svarer «Helt enig» på at de samlet sett har det bra. Blant jentene er den tilsvarende andelen på 27 prosent. 20 prosent av jentene er «Helt uenig» på spørsmålet. Blant guttene er mistrivselen mindre utbredt hvor 12 prosent svarer «Helt uenig».

Disse forskjellene mellom jenter og gutter forsterkes av spørsmålene «Stedet jeg bor er det godt sted å være» og «Jeg føler meg trygg her». Det er flere jenter som er uenige i påstandene, og guttene skiller seg ut ved en høyere andel svar i kategorien «Helt enig».

Forskjellene mellom gutter og jenters trivsel på institusjon vises på de fleste spørsmålene. Det er tydelig at guttene oftere enn jentene har et bedre forhold til de ansatte. Dette kommer tydelig frem når man ser på spørsmålene der barna/ungdommene skulle svare på forholdet de har til de ansatte på institusjonen. Guttene velger gjennomgående svaralternativet «alle de ansatte» oftere enn jentene. Særlig for spørsmålet om de stoler på de ansatte er forskjellene mellom jenter og gutter store. 19 prosent av jentene stoler ikke på noen ansatte, mens 46 prosent stoler kun på noen få ansatte. Blant guttene er det 10 prosent som ikke stoler på noen, og 34 prosent som stoler på noen få ansatte. Tabell 4-1 viser svarfordelingen på spørsmålene om de ansatte oppdelt på jenter og gutter.

	6. De ansatte vil mitt beste		**7. De ansatte behandler meg med respekt****		**8. Jeg stoler på de ansatte**		**9. De ansatte stoler på meg**	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Ingen ansatte	2%	5%	2%	5%	10%	**19%**	8%	10%
Noen få ansatte	19%	**26%**	20%	**30%**	34%	**46%**	24%	28%
De fleste ansatte	35%	38%	42%	38%	**30%**	22%	37%	41%
Alle de ansatte	**45%**	31%	**36%**	27%	**26%**	13%	**32%**	21%

Tabell 4-1: Svarfordeling for spørsmål om de ansatte oppdelt på kjønn

Usikkerheten på de ansatte vises også i vurderingen av påstanden «Jeg kan snakke med en eller flere av de ansatte her om ting jeg synes er vanskelig», her svarer 19 prosent av jentene «Helt uenig», tilsvarende andel blant gutter er på 10 prosent.

Forskjellene mellom gutter og jenter er til stede når det gjelder de fleste spørsmålene. Det er særlig spørsmål som kan relateres relasjoner gjennom temaene «trygghet», «samarbeid og medvirkning», og «hjelp og støtte» som skiller jenter og gutters besvarelser. Blant jentene er det flere som er uenige i at de får den hjelpen og støtten de trenger i hverdagen. Jenter opplever mindre støtte til å mestre skole, utvikle nye vennskap og til å se positive fremtidsmuligheter.

Jentene ønsker seg også mer hjelp fra de ansatte i hverdagen, jf. figur 4-28. På flervalgsspørsmål der det var mulig å krysse av for forhold man ønsket mer hjelp til fra de ansatte, oppga flere jenter enn gutter at de ønsker hjelp til å håndtere vanskeligere følelser og til å utvikle forhold til venner. Det var også slik at 35 prosent av guttene oppga at de får den hjelpen de trenger mot 23 prosent av jentene.

Figur 4-28: «Er det noe de ansatte kan hjelpe deg mer med enn de gjør i dag?» fordelt på kjønn

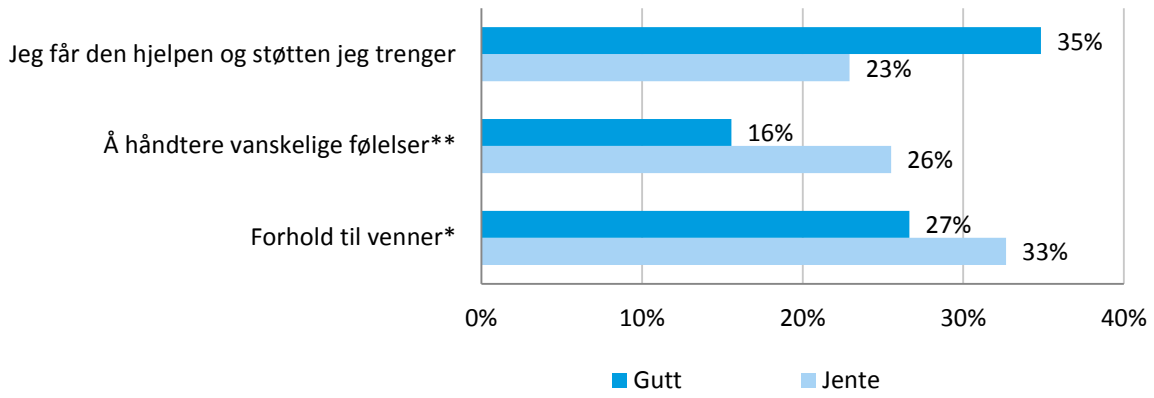

Resultatene fra undersøkelsen tyder på at det er mange sårbare jenter på institusjon. Et viktig fokusområde bør være at alle skal ha noen ansatte de stoler på, og noen voksne personer de kan være fortrolige med i hverdagen.

4.12.4 På tvers av alder

Alder er gruppert på følgende måte:

- 9-12 år (n=31)
- 13-15 år (n=236)
- 16-18 år (n=433)
- 19 år eller eldre (n=28)

Det er få systematiske forskjeller på bakgrunn av barnets alder. Det er enkelte forskjeller, og det er særlig de eldste og de yngste som skiller seg ut.

I aldersgruppen over 19 år oppgir de i større grad at de stoler på og har et godt forhold til alle de ansatte ved institusjonen. Dette vises videre ved at de også opplever større medvirkning og et bedre samarbeid med de ansatte. De opplever i større grad at de får være med å bestemme over det de synes er viktig. Det er også en høyere andel i den eldste aldersgruppen som synes stedet de bor er et godt sted å være.

De fleste barna vet hvem som er deres kontaktperson (saksbehandler) i barnevernet. Det er imidlertid klart færre i aldersgruppen 9 til 12 år som vet hvem som er deres saksbehandler. Blant de yngste er det 71 prosent som vet dette, mens i de andre aldersgruppene ligger denne andelen på over 90 prosent. Barna i aldersgruppen 9-12 år har også mindre forståelse for hvorfor de er på institusjon enn de eldre barna. Barna under 15 år skiller seg også fra de eldre barna ved at de ønsker mer hjelp til å holde kontakt med foreldrene sine.

5. RESULTATER FOSTERHJEM

I dette kapittelet vil vi gå gjennom og presentere funn fra undersøkelsen som er gjennomført i blant barn og unge i statlige fosterhjem, herunder beredskapshjem og statlige familiehjem. Først presenteres funn som relaterer seg til overordnet trivsel i fosterhjemmet. Deretter følger funn som omhandler fosterhjemmet og fosterforeldrene mer spesifikt. Så følger avsnitt som omhandler barnas/ de unges hverdag, inkludert skole, før vi presenterer funn om samarbeid og medvirkning. Avslutningsvis følger funn om respondentenes vurdering av fremtiden, samt tilsyn og oppfølging. Til sist presenteres resultater som omhandler utvikling over tid, dvs. fra tidligere års spørreundersøkelser, innsatsområder og videre arbeid.

Overordnede funn presenteres grafisk og beskrives kort i teksten som følger under hver figur. Dersom det foreligger signifikante forskjeller knyttet til kjønn, alder, type fosterhjem (dvs. familiehjem eller beredskapshjem) og botid, vil dette kommenteres i teksten. Til sammen var det 695 barn/unge i fosterhjem som valgte å besvare undersøkelsen.

5.1 Overordnet om trivsel

Figur 5-1 viser barn og unges svar på spørsmålet om hvordan de, alt i alt, har det der de bor.

Figur 5-1: Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå

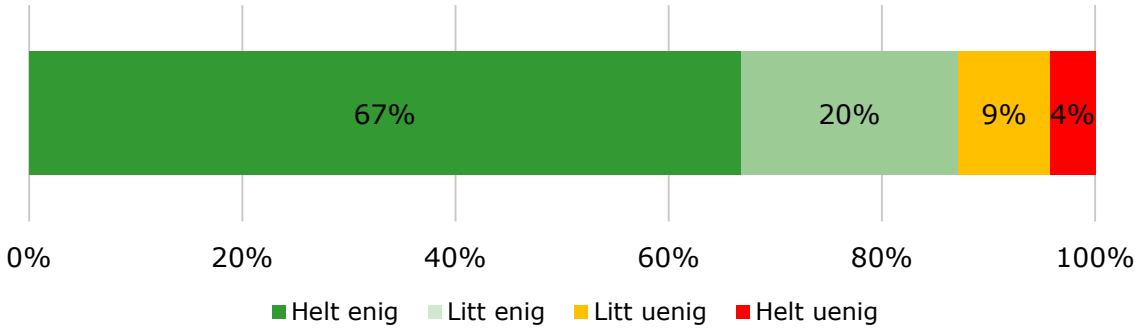

Figur 5-1 viser at:

- 87 prosent av barn og unge i fosterhjem sier seg helt eller delvis enig i påstanden «alt i alt har jeg det bra der jeg bor nå»
- 13 prosent sier seg helt eller litt uenig i påstanden. Dette tilsvarer 88 barn og unge.

Når det gjelder overordnet trivsel og forskjeller mellom ulike undergrupper, er det ingen signifikante forskjeller etter kjønn, alder, type fosterhjem eller botid. Undersøkelsen viser derimot at barn og unge som oppgir at de har fått hjelp av noen i gjennomføringen av undersøkelsen, i større grad oppgir at de har det bra der de bor nå. 79 prosent av de som oppgir at de har fått hjelp av noen, sier seg helt enig i påstanden om at de alt i alt har det bra der de bor nå. Tilsvarende svarer 59 prosent av de som oppgir å ha sittet alene, det samme.

Dette funnet kan tolkes på flere måter, både som uttrykk for at de som har fått hjelp til utfylling trives i fosterhjemmet de bor i, at de vanligvis mottar både god hjelp og støtte og således er mer tilfredse. Motsatt kan funnene tyde på at de som har sittet alene får mindre hjelp til vanlig og følgelig er mindre tilfredse med fosterhjemmet de bor i. Det kan også bety at de har vært mer ærlige i sine svar enn de som har sittet sammen med noen. Det er imidlertid også rimelig å anta at det er de yngste barna som har hatt mest behov for hjelp. Undersøkelsen viser jo eldre en er, jo vanligere er det å sitte alene under utfyllingen av spørreundersøkelsen. 86 prosent av respondentene over 19 år oppgir å ha sittet alene. Kun 33 prosent av respondentene mellom 9-12 år oppgir å ha sittet alene. Motsatt finner vi at hele 67 prosent av de mellom 9-12 år oppgir at de har fått hjelp av noen, mot kun 14 prosent i den eldste aldersgruppen.

5.2 Vurderinger av ulike forhold ved fosterhjemmet

I påfølgende avsnitt presenteres funn som omhandler fosterhjemmet mer spesifikt, slik som trygghet, tilhørighet til familien, forholdet til de andre barna i fosterhjemmet og kjennskap til hvorfor de er plassert i fosterhjemmet.

Figur 5-2 viser respondentenes tilbakemeldinger på en rekke påstander knyttet til fosterhjemmet de bor i.

Figur 5-2: Fosterhjemmet

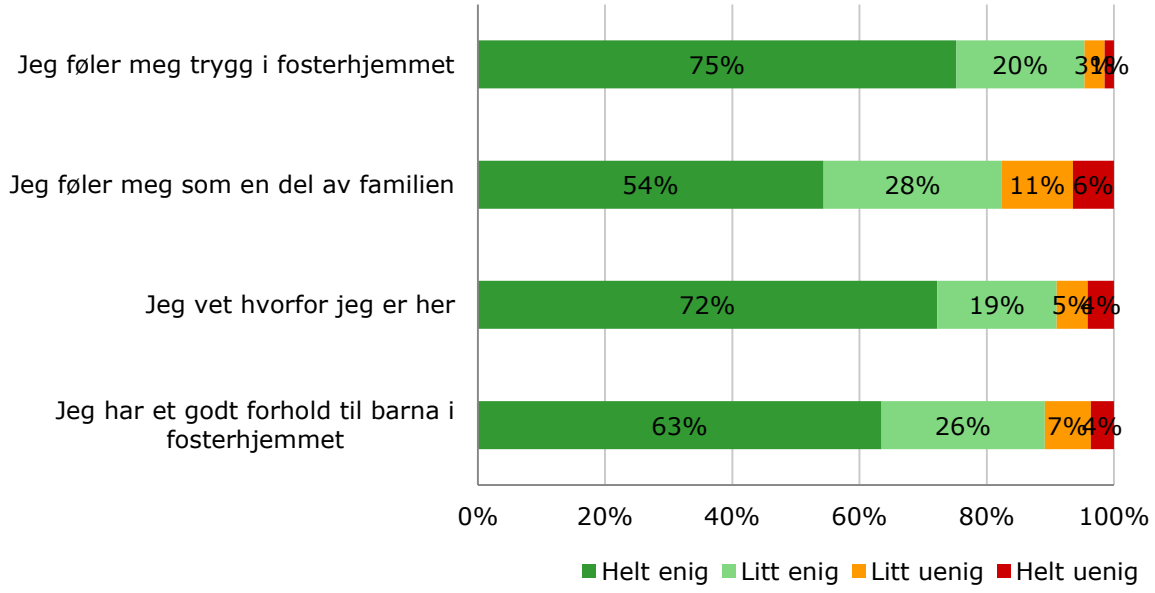

Figur 5-2 viser at:

- 95 prosent av barn og unge sier seg helt eller litt enig i at de føler seg trygge i fosterhjemmet. Kun 4 prosent er helt eller litt uenig i påstanden (32 barn/unge)
- 91 prosent av barn og unge i fosterhjem er helt eller litt enig i at de vet hvorfor de er der/i fosterhjem. 9 prosent er helt eller litt uenig i dette
- 89 prosent sier seg helt eller litt enig i at de har et godt forhold til de andre barna i fosterhjemmet. 11 prosent på sin side, er helt eller litt uenig i dette
- 82 prosent sier seg helt eller delvis enig i at de er føler seg som en del av familien. 17 prosent sier seg helt eller litt uenig i dette. Det innebærer at 119 barn/unge ikke føler seg som en del av familien.

Nærmere analyser viser at det er marginale forskjeller mellom svar fra barn/unge i hhv. familiehjem og beredskapshjem. De som har bodd lengst i fosterhjemmet, dvs. mer enn 3 år, sier seg i større grad helt enige i påstanden om at de føler seg trygge i fosterhjemmet sitt, sammenlignet med de som har bodd mellom 1-3 år. De som har bodd lengst har også et bedre forhold til de andre barna i fosterhjemmet. Her finner vi kun signifikante forskjeller mellom de som har bodd mer enn 3 år og de som har bodd i fosterhjemmet mellom 4-11 måneder.

Ser man derimot på kjønn, finner man noen forskjeller i gutter og jenters svar på enkelte av disse spørsmålene. Samlet sett viser funnene at guttene i større grad enn jentene oppgir at de føler seg trygge i fosterhjemmet:

- 77 prosent av guttene er helt enig i at de føler seg trygge i fosterhjemmet. 73 prosent av jentene svarer det samme
- Tilsvarende er 7 prosent av jentene helt eller litt uenig i påstanden, mot 3 prosent av guttene

Videre finner vi forskjeller i svarene på om man føler seg som en del av familien. Også her ser vi at guttene i større grad enn jentene oppgir at de føler seg som en del av familien:

- 57 prosent av guttene sier seg helt enig i at de føler seg som en del av familien. Tilsvarende andel for jentene er 51 prosent
- Mens 9 prosent av jentene sier helt uenig i påstanden, svarer kun 4 prosent av guttene det samme

Videre finner vi at jentene i større grad sier seg enige i at de vet hvorfor de er i fosterhjem, sammenlignet med guttene:

- 78 prosent av jentene er helt enig i påstanden «jeg vet hvorfor jeg er her», mot 68 prosent av guttene. Det er imidlertid en større andel blant guttene som sier seg litt enig (22 prosent), sammenlignet med jentene (15 prosent)
- Det er en liten andel som sier seg helt uenig i påstanden. Andelen er imidlertid litt høyere for gutter (6 prosent) enn for jenter (2 prosent)

De 5 prosentene (som utgjør 32 barn/unge) som har svart at de ikke føler seg trygge i fosterhjemmet har fått ett oppfølgende spørsmål om hvem eller hva som gjør at de ikke føler seg trygge. Gutter oppgir i større grad enn jenter at fosterfar er årsaken til at de ikke føler seg trygge i fosterhjemmet. Jentene oppgir i større grad at det er fostermor, de andre barna eller andre ting som gjør at de ikke føler seg trygge. Figur 5-3 viser svarfordelingen etter kjønn.

Figur 5-3: Er det fosterforeldrene, barn i fosterhjemmet eller andre forhold som gjør at du ikke føler deg trygg? Fordelt på kjønn (n= 32)

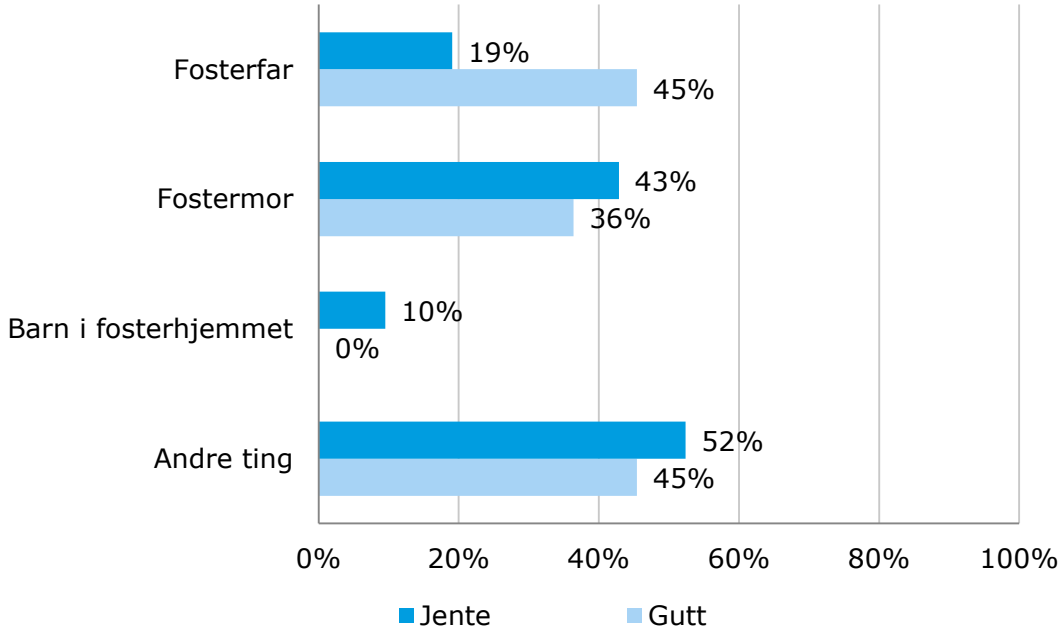

Figur 5-3 viser at:

- 45 prosent av guttene oppgir at det er fosterfar som gjør at de ikke føler seg trygge, mot 19 prosent av jentene
- 43 prosent av jentene og 36 prosent av guttene oppgir at det er fostermor som gjør at de ikke føler seg trygge
- 10 prosent av jentene oppgir at det er de andre barna i fosterhjemmet som skaper utrygghet. Ingen gutter sier det samme
- 52 prosent av jentene og 45 prosent av guttene oppgir at det er andre ting som gjør at de ikke føler seg trygge. Her oppgis en del av de samme punktene som over, men hvor det som

nevnes hyppigst er at en ikke føler seg trygg, uten at det er noe spesielt som oppgis som årsak til dette.

5.3 Fosterforeldrene

I neste avsnitt følger funn som omhandler barnas/de unges opplevelse av fosterforeldrene, herunder om de stoler på dem og opplever selv å bli stolt på, om fosterforeldrene har tid til dem, om de kan snakke med dem om vanskelige ting og om de får hjelp til å holde kontakt med familien sin.

Figur 5-4 viser tilbakemeldingene på påstandene om fosterforeldrene.

Figur 5-4: Fosterforeldrene dine

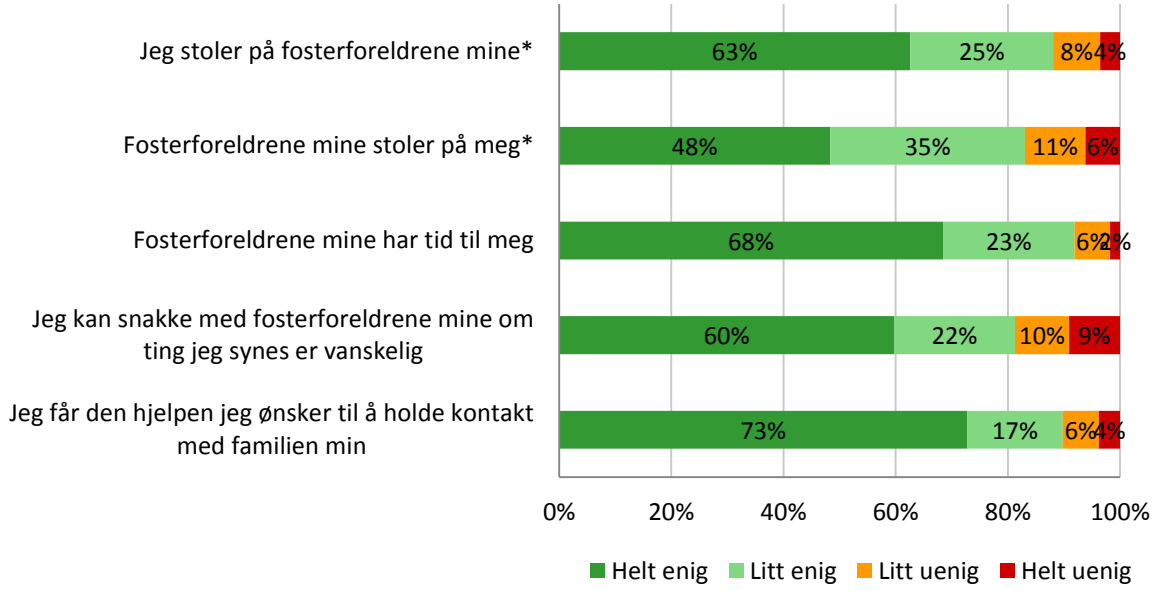

Figur 5-4 viser at:

- 91 prosent sier seg helt eller litt enig i påstanden «fosterforeldrene mine har tid til meg». 8 prosent sier seg helt eller litt uenig i dette
- 90 prosent sier seg helt eller delvis enig i at de får den hjelpen de ønsker til å holde kontakt med familien sin. 10 prosent opplever ikke dette
- 88 prosent er helt eller delvis enig i at de stoler på fosterforeldrene sine. 12 prosent er helt eller litt uenig i dette

Det er gjennomgående noe dårligere skåre for de to gjenstående påstandene, selv om det også her er en høy andel som indikerer at de har tillit til fosterforeldrene sine:

- 83 prosent svarer at de er helt eller litt enig i at fosterforeldrene stoler på dem. 17 prosent er helt eller litt uenig i dette
- 82 prosent opplever at de kan snakke med fosterforeldrene sine om ting de synes er vanskelig. 19 prosent er helt eller litt uenig i at de kan dette

Når det gjelder signifikante forskjeller mellom ulike undergrupper, finner vi at guttene i større grad enn jentene er enige i at de kan snakke med fosterforeldrene om ting de synes er vanskelige. Det samme gjelder barn i alderen 9-12 år sammenlignet med de som er eldre:

- 64 prosent av guttene sier seg helt enig i at de kan snakke med fosterforeldrene sine om ting som er vanskelig. Tilsvarende andel blant jentene er 54 prosent
- Det er en større andel jenter som sier seg helt eller litt uenig i påstanden, 24 prosent mot 15 prosent av guttene
- 69 prosent av de yngste barna er helt enige i at de kan snakke med fosterforeldrene sine om ting som er vanskelige. Tilsvarende for de unge i alderen 13-15 år og 16-18 år er hhv. 55 og

54 prosent. De eldste ungdommene (de 19 år og eldre) er mer på nivå med de yngste: 78 prosent er helt enige i denne påstanden

Barn og unge i beredskapshjem sier i større grad at de er helt enige i at fosterforeldrene deres stoler på dem sammenlignet med barn og unge i familiehjem. 60 prosent av barn og unge i beredskapshjem sier seg helt enige i at fosterforeldrene deres stoler på dem, mot 46 prosent av dem som bor i familiehjem.

I spørreundersøkelsen har barn og unge også blitt spurt om det er noe fosterforeldrene deres kan hjelpe dem mer med enn de gjør i dag. Figur 5-5 under viser hva respondentene oppgir at de ønsker mer hjelp til.

Figur 5-5: Kryss av for ting du ønsker fosterforeldrene dine skal hjelpe deg mer med enn det du får i dag

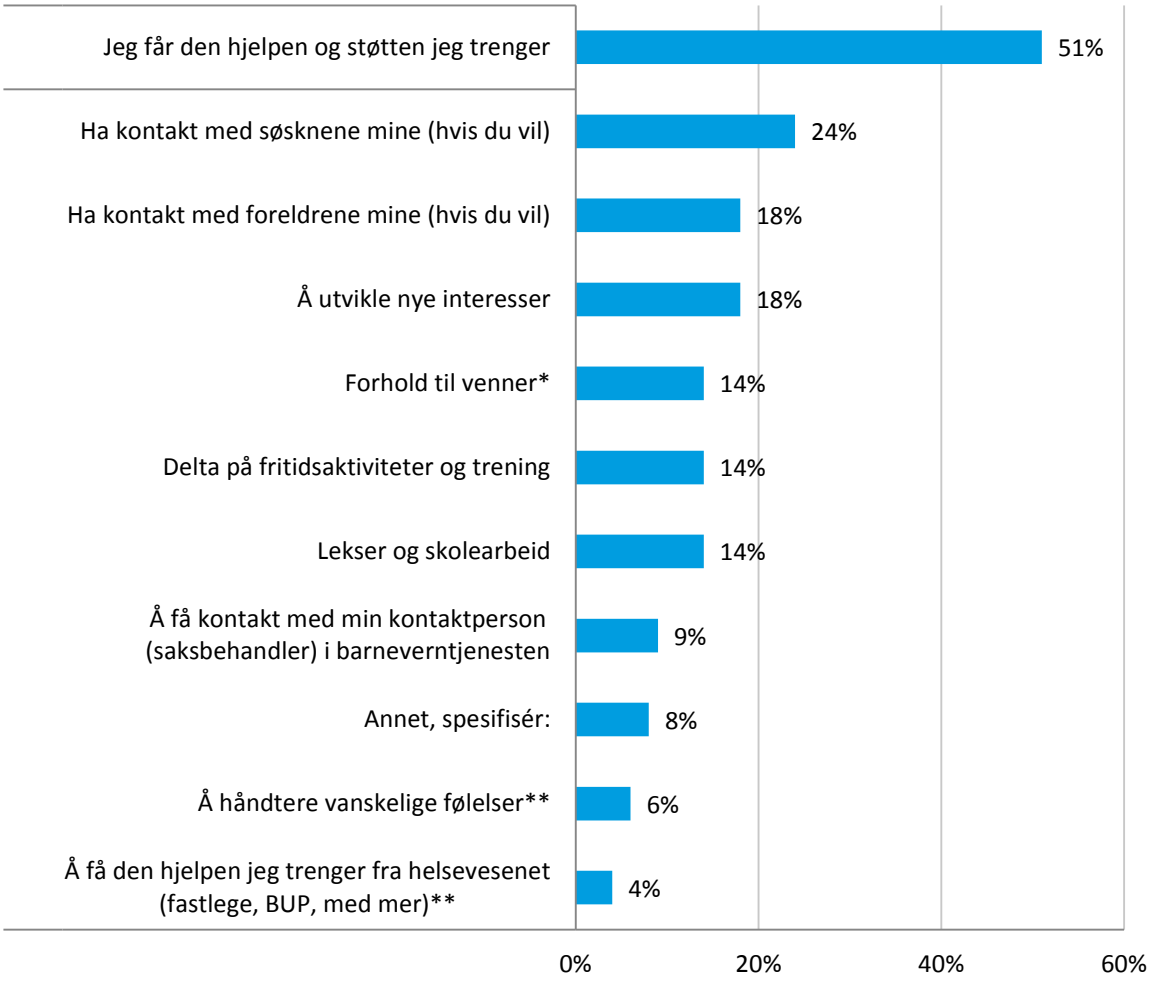

Figur 5-5 viser at 51 prosent av barn og unge i fosterhjem oppgir at de får den hjelpen og støtten de trenger. Videre viser figur 5-5 at de som oppgir at de ikke får den hjelpen og støtten de trenger, peker på en rekke forhold som de ønsker at fosterforeldrene skal hjelpe dem mer med:

- 24 prosent oppgir at de ønsker at fosterforeldrene skal hjelpe dem mer med å ha kontakt med søsknene sine
- 18 prosent oppgir at de ønsker mer hjelp og støtte til å ha kontakt med egne foreldre
- 18 prosent ønsker mer hjelp til å utvikle nye interesser
- 14 prosent ønsker at fosterforeldrene skal hjelpe dem mer med forholdet til egne venner
- 14 prosent ønsker mer hjelp og støtte til å delta på fritidsaktiviteter og trening
- 14 prosent oppgir at de ønsker mer hjelp til lekser og skolearbeid.

5 prosent av barn og unge i fosterhjem har skrevet inn kommentarer i undersøkelsen på hva de ønsker mer hjelp til fra fosterforeldrene sine. En gjennomgang av disse åpne svarfeltene viser at en del ønsker å tilbringe mer tid sammen og gjøre flere ting med fosterfamilien sin, slik som å lufte hunden eller spille bowling. På den annen side kommer det også innspill som handler om at de ønsker mer tid utenfor fosterfamilien sin, helst sammen med venner.

5.4 Hverdag og skole

De neste avsnittene viser funn som omhandler barnas/de unges hverdag. Figur 5-6 under oppsummerer resultatene for disse forholdene.

Figur 5-6: Om hverdagen, inkludert skole

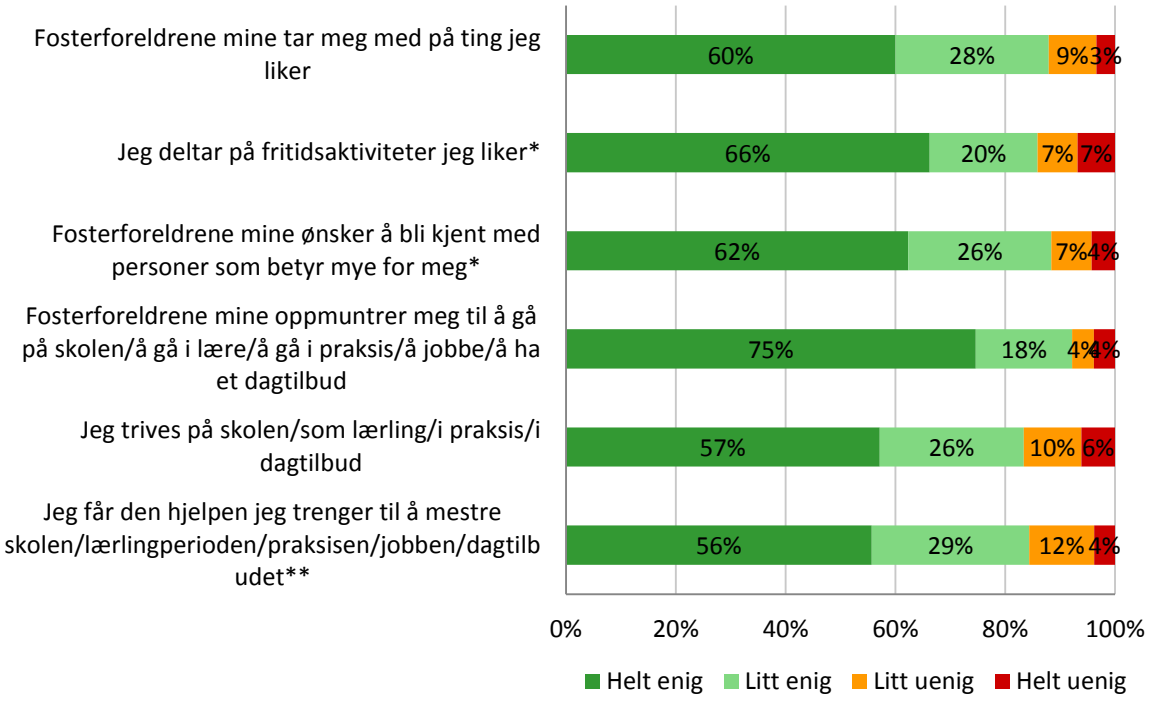

Figur 5-6 viser at:

- 93 prosent av barn og unge i fosterhjem er helt eller litt enig i at fosterforeldrene oppmuntrer dem til å gå på skolen/å gå i lære/å gå i praksis/å jobbe/å ha et dagtilbud
- 88 prosent av barn og unge i fosterhjem er helt eller litt enig i at fosterforeldrene tar dem med på ting de liker
- 88 prosent er helt eller litt enig i at fosterforeldrene ønsker å bli kjent med personer som betyr mye for dem
- 86 prosent oppgir at de deltar på fritidsaktiviteter de liker. 14 prosent er helt eller litt uenig i dette
- 83 prosent oppgir at de trives på skolen/lærlingperioden/praksisen/jobben/dagtilbudet, mens 16 prosent oppgir at de ikke trives
- 85 prosent opplever at de får den hjelpen de trenger til å mestre skolen/lærlingperioden/ praksisen/ jobben/ dagtilbudet, mens de resterende 16 prosentene ikke opplever dette

Figur 5-7 viser at nesten alle barn og unge i fosterhjem som har besvart undersøkelsen er skoleelever. Kun 2 prosent står uten et fast dagtilbud.

Figur 5-7: Hva stemmer best for deg?

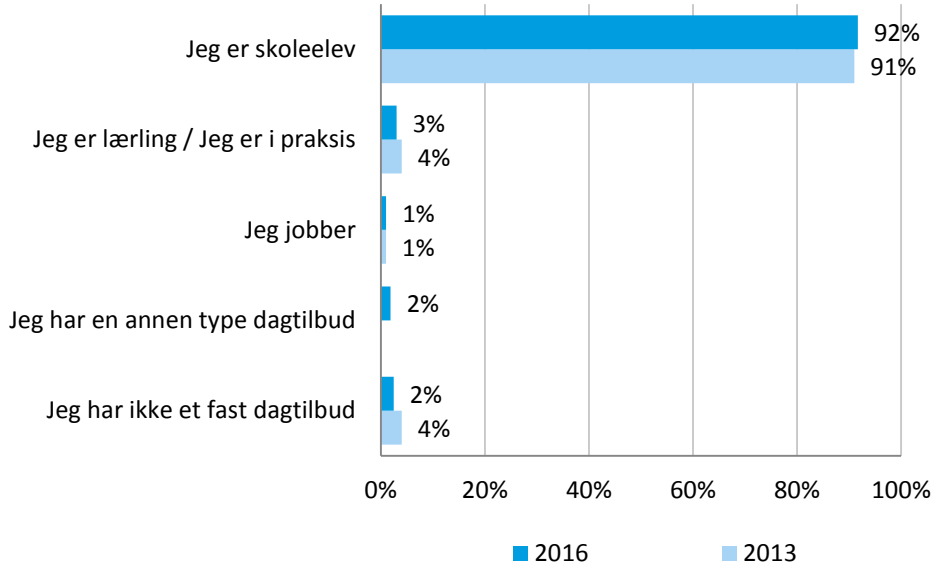

Figur 5-7 viser at:

- 92 prosent av barn og unge i fosterhjem oppgir å være skoleelever2 prosent oppgir at de ikke har et fast dagtilbud. Dette tilsvarer 17 barn/unge
- Resterende 6 prosent fordeler seg på lærling, praksis, jobb eller annen type dagtilbud

Blant de som oppgir at de går på skole/er lærling/er i praksis/har jobb/har annen type dagtilbud, viser figur 5-8 at det store flertallet av barn og unge i fosterhjem går på skole hver dag.

Figur 5-8: Hvor ofte går du på skolen/ i lære/ i praksis/ på jobb/ til dagtilbud?

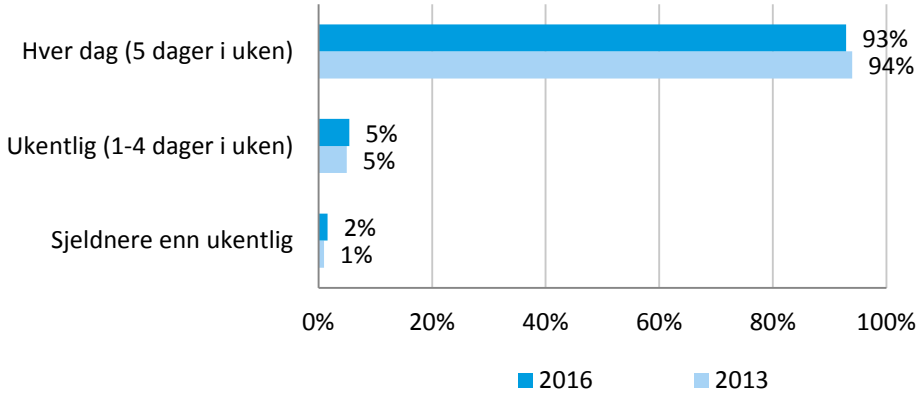

Figur 5-8 viser at:

- 93 prosent av barn og unge i fosterhjem går på skolen hver dag
- 5 prosent oppgir at de går på skole ukentlig, mens 2 prosent oppgir at de går sjeldnere enn ukentlig

Ser man på de ulike undergruppene, finner man at gutter i større grad trives på skolen/som lærling/i praksis/i dagtilbud, sammenlignet med jenter:

- 60 prosent av guttene oppgir at de trives på skolen/ som lærling/ i praksis/ i dagtilbud. Tilsvarende for jentene er 53 prosent.
- 19 prosent av jentene svarer at de er helt eller litt uenig i at de trives, mot 14 prosent av guttene.

Det er ellers ingen signifikante forskjeller etter alder, type fosterhjem eller botid.

5.4.1 Hva kjennetegner barn/unge uten et fast dagtilbud?

17 barn/unge krysset av for at de ikke har noe fast dagtilbud. Figur 5-9 gir en oversikt over hva som kjennetegner disse barna/ungdommene.

Figur 5-9: Kjennetegn ved barn/unge uten fast dagtilbud (n=17)

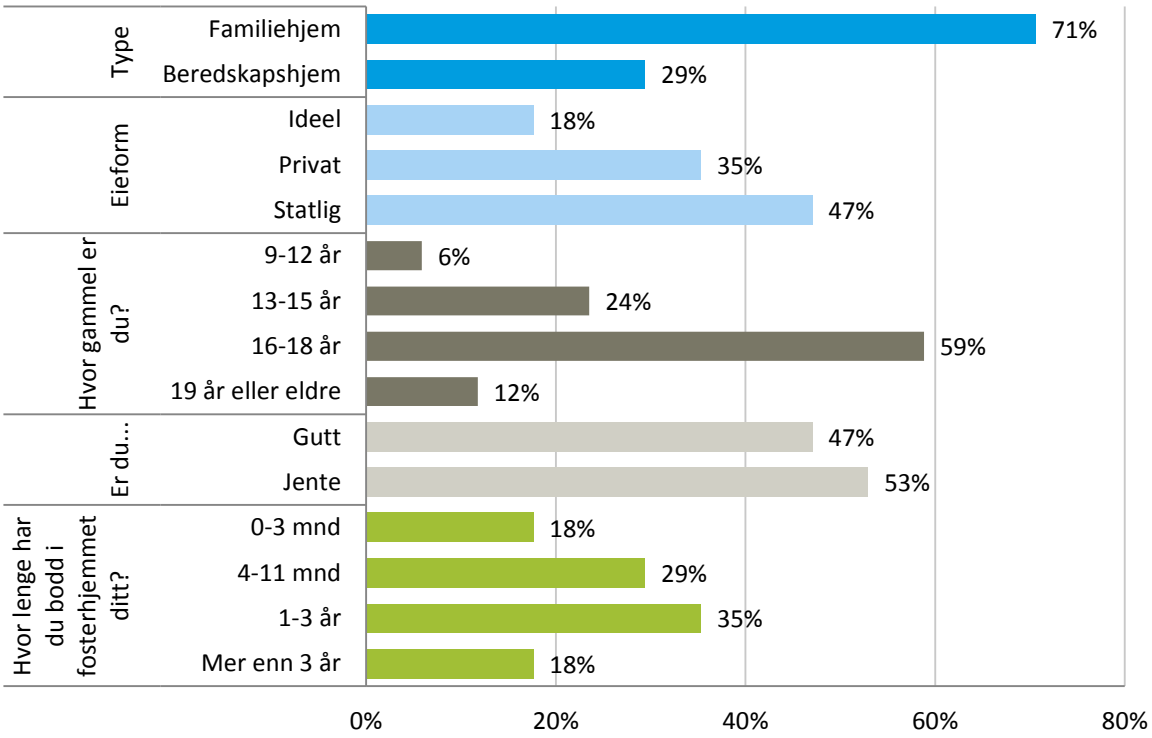

5.5 Samarbeid og medvirkning

I de neste avsnittene skal vi se nærmere på funn knyttet til samarbeid og medvirkning- hvorvidt barna/de unge får være med å bestemme over egen hverdag og over det som er viktig for dem. Funn knyttet til informasjon om rettighetene de har i barnevernet er også med i dette avsnittet.

Figur 5-10 oppsummerer respondentenes tilbakemelding på påstander om samarbeid og med-virkning.

Figur 5-10: Samarbeid og medvirkning

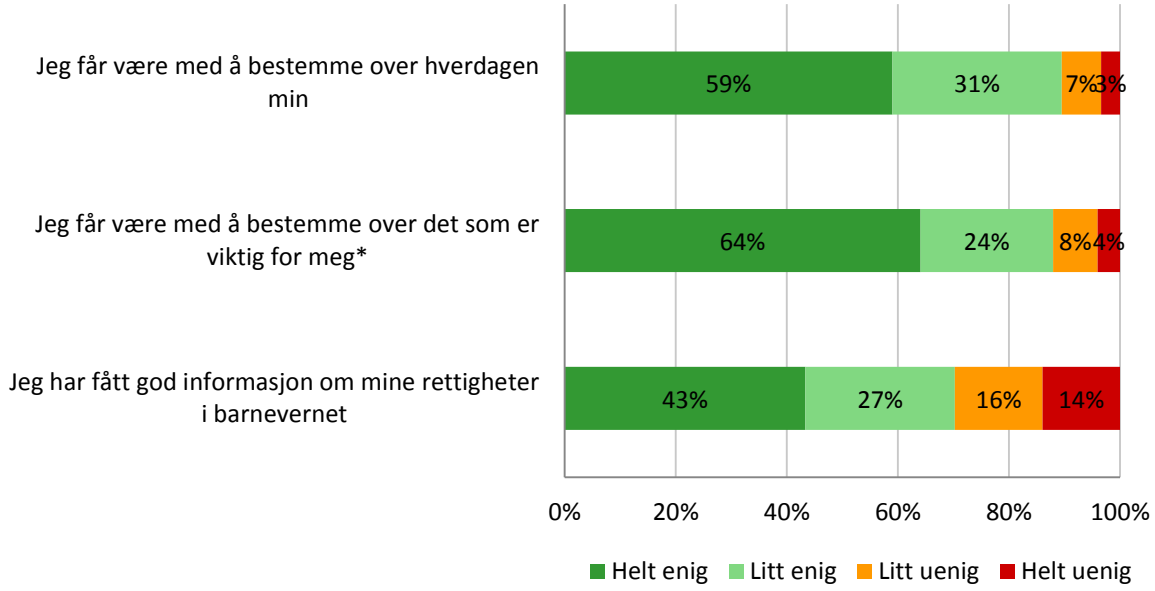

Figur 5-10 viser at et stort flertall av barn og unge i fosterhjem opplever medvirkning i egen hverdag:

- 90 prosent av barn og unge i fosterhjem opplever at de får være med å bestemme over egen hverdag. 10 prosent sier seg helt eller litt uenig i dette
- 88 prosent oppgir at de får være med å bestemme over det som er viktig for dem. 12 prosent er helt eller litt uenig i dette

Når det gjelder å motta informasjon om sine rettigheter i barnevernet, er det noe større spredning i svarene, hvor 70 prosent sier seg helt eller litt enig i at de har fått god informasjon om sine rettigheter i barnevernet, mens 30 prosent er helt eller litt uenig i dette.

En gjennomgang av undergruppene viser at jentene i større grad sier seg helt enige i at de får være med å bestemme over hverdagen sin, sammenlignet med det guttene oppgir:

- 65 prosent av jentene sier seg helt enig i at de får være med å bestemme over hverdagen sin. 55 prosent av guttene svarer det samme
- Guttene er mer uenige i påstanden. 13 prosent sier seg helt eller litt uenig, mot 8 prosent av jentene

Videre finner vi at barn og unge i familiehjem er mer uenige i at de får være med å bestemme over hverdagen sin, sammenlignet med dem som bor i beredskapshjem:

- Mens 63 prosent av barn og unge i beredskapshjem sier seg helt enig i at de får være med å bestemme over hverdagen sin, svarer 58 prosent av barn og unge i familiehjem det samme
- 12 prosent av barn og unge i familiehjem er helt eller litt uenig i påstanden, mot 7 prosent i beredskapshjem

Videre er barn og unge i beredskapshjem i større grad enige i at de har fått god informasjon om sine rettigheter i barnevernet sammenlignet med de som bor i familiehjem:

- Over halvparten av barn og unge i beredskapshjem sier seg helt enig i at de har fått god informasjon om sine rettigheter i barnevernet. 40 prosent av barn og unge i familiehjem svarer det samme
- 32 prosent av barn og unge i familiehjem er helt eller litt uenig i påstanden, mot 24 prosent av barn og unge i beredskapshjem

5.6 Fremtiden

Det er viktig for barn og unge at det formidles at man har tro på dem og at de hjelpes til å se positive muligheter for fremtiden. Figur 5-11 viser barn og unges tilbakemeldinger på to påstander som omhandler egen fremtid.

Figur 5-11: Fremtiden

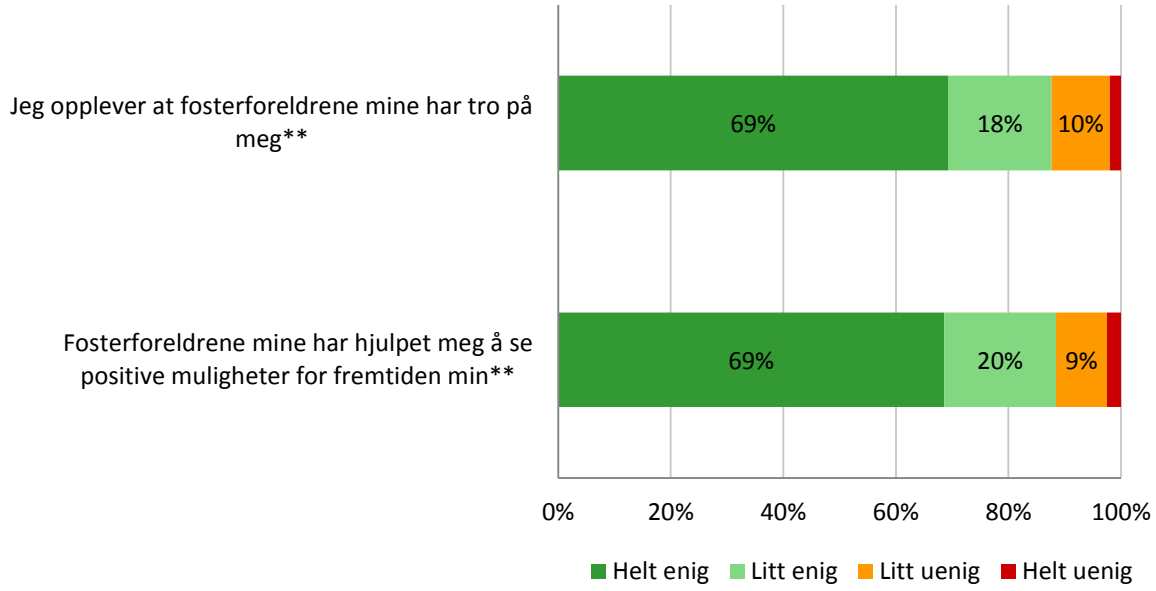

Figur 5-11 viser at:

- 87 prosent av barn og unge i fosterhjem sier seg helt eller litt enig i at fosterforeldrene deres har tro på dem. 12 prosent er helt eller litt uenig i dette
- 89 prosent opplever at fosterforeldrene deres har hjulpet dem å se positive muligheter for fremtiden deres. 11 prosent på sin side, er helt eller litt uenig i dette

Ser man på de ulike undergruppene, finner man at barn og unge i beredskapshjem i større grad er enige i at fosterforeldrene deres har hjulpet dem å se positive muligheter for fremtiden, sammenlignet med de som er i familiehjem:

- 86 prosent av barn og unge i beredskapshjem sier seg helt enig i påstanden, mens 14 prosent er litt enig. Det er ingen som er uenig
- Det er større variasjon i svarene blant barn og unge i familiehjem, selv om en stor andel også her sier seg helt enig (66 prosent)
- 13 prosent av barn og unge i familiehjem er helt eller litt uenig i påstanden

Videre opplever jenter i større grad enn gutter at fosterforeldrene deres har tro på dem:

- 76 prosent av jentene sier seg helt enig i påstanden, mot 63 prosent av guttene.
- 18 prosent av guttene sier seg litt helt eller litt uenig, mot 7 prosent av jentene.

5.7 Tilsyn og oppfølging

Det er den kommunale barneverntjenesten som har det primære ansvaret for barnet eller den unge selv om de bor i et statlig tiltak. I tilfeller der foreldrene er fratatt omsorgen, er det kommunal barneverntjeneste som har omsorgsansvaret. Dette innebærer blant annet å føre tilsyn med at barnet/ungdommen har det bra og sørge for at det utarbeides en tiltaksplan eller omsorgsplan. For barn og unge som er plassert i fosterhjem skal det også oppnevnes en tilsynsfører som skal kontrollere at barnet får tilfredsstillende omsorg i fosterhjemmet. Vedkommende skal besøke barnet minst 4 ganger i året.

I de neste avsnittene følger påstander som berører temaet tilsyn og oppfølging. Figur 5-12 viser hvorvidt barn/unge har kjennskap til kontaktpersonen i barnevernet.

Figur 5-12: Vet du hvem som er din kontaktperson (saksbehandler) i barneverntjenesten?

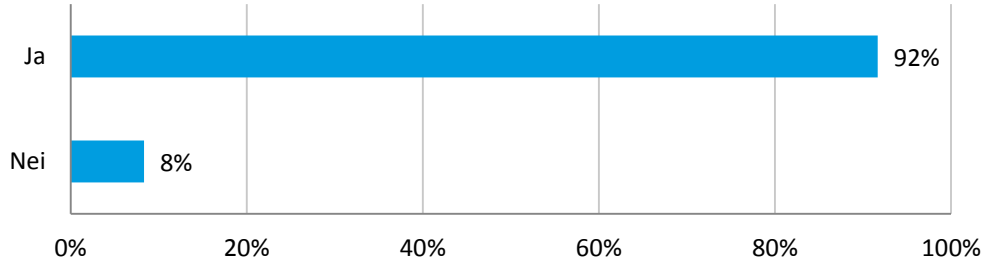

Figur 5-12 viser at 92 prosent av barn og unge i fosterhjem oppgir at de vet hvem som er deres kontaktperson i barneverntjenesten. 58 barn/unge vet ikke hvem som er deres kontaktperson. Når det gjelder forskjeller mellom ulike undergrupper, ser vi at jenter i større grad enn gutter vet hvem som er kontaktpersonen deres i barneverntjenesten:

- 95 prosent av jentene vet hvem som er kontaktpersonen deres i barneverntjenesten. Tilsvarende tall for guttene er 89 prosent
- 11 prosent av guttene vet ikke dette

Videre ser vi at flertallet vet hvem som fører tilsyn med fosterhjemmet, jf. figur 5-13.

Figur 5-13: Vet du hvem personen som fører tilsyn med fosterhjemmet ditt er?

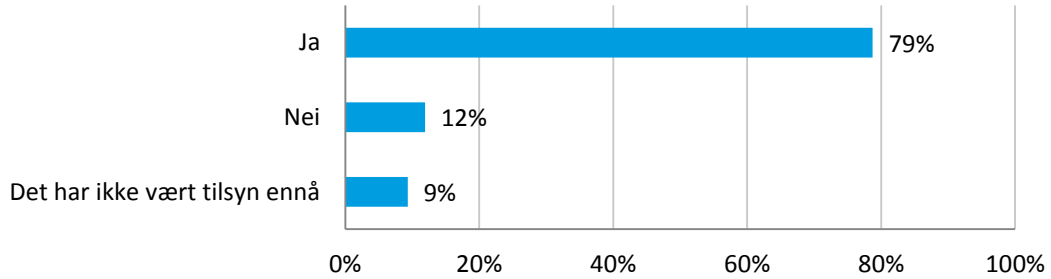

Figur 5-13 viser at:

- 79 prosent av barn og unge i fosterhjem vet hvem som fører tilsyn med fosterhjemmet
- 12 prosent (82 barn/unge) vet det ikke og 9 prosent svarer at det ikke har vært tilsyn ennå

Barn og unge i familiehjem svarer i større grad enn dem som bor i beredskapshjem at de vet hvem personen som fører tilsyn med fosterhjemmet deres er:

- 84 prosent av barn og unge i familiehjem svarer at de vet hvem personen som fører tilsyn med fosterhjemmet deres er. 64 prosent av barn og unge i beredskapshjem svarer det samme
- Det er en relativt stor andel (21 prosent) barn og unge i beredskapshjem som oppgir at det ikke har vært tilsyn ennå. Kun 5 prosent av barn og unge i familiehjem oppgir dette

Det er ellers ingen signifikante forskjeller etter kjønn, alder eller botid.

Figurene over viser at et stort flertall vet hvem kontaktpersonen deres i barnevernet er og hvem som fører tilsyn med fosterhjemmet. Figur 5-14 viser hvordan barn og unge i fosterhjem opplever kontakten med saksbehandler og tilsynsfører.

Figur 5-14: Opplevelsen av kontaktperson og tilsynsfører

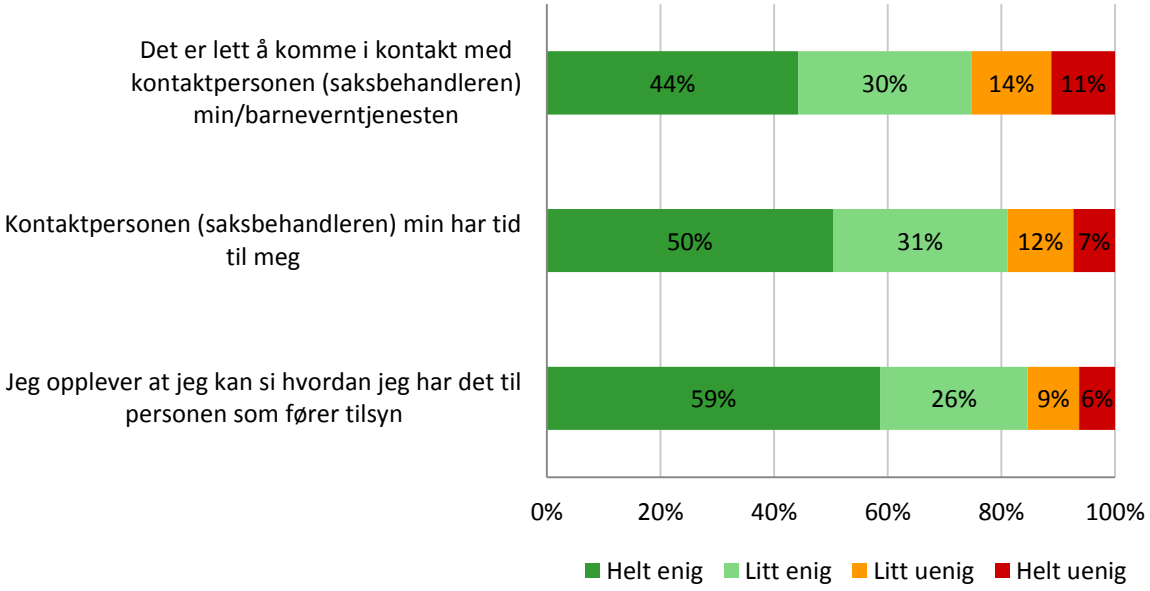

Figur 5-14 viser at:

- 74 prosent av barn og unge i fosterhjem er helt eller litt enig i at det er lett å komme i kontakt med saksbehandleren sin i barneverntjenesten. 25 prosent er helt eller litt uenig i dette
- 81 prosent er helt eller litt enig i at saksbehandleren har tid til dem. 19 prosent er helt eller litt uenig i dette
- 85 prosent opplever at de kan si hvordan de har det til personen som fører tilsyn. 15 prosent er helt eller litt uenig i dette

Når vi ser på de ulike undergruppene, finner vi at guttene i større grad enn jentene sier seg enige i at kontaktpersonen deres har tid til dem:

- 54 prosent av guttene og 46 prosent av jentene sier seg helt enig i påstanden
- 24 prosent av jentene sier seg helt eller litt uenig i påstanden, mens 15 prosent av guttene svarer det samme

I spørreundersøkelsen har ungdom over 12 år hatt muligheten til å skrive inn utdypende kommentarer om sin kontakt med barnevernet og om opplevelsen av tilsynet i fosterhjemmet.

Når det gjelder **kontakten med barnevernet**, viser gjennomgangen av de åpne svarfeltene at mange innspill omhandler behovet for at barnevernet må lytte mer til det ungdommene har å si. Mange gir uttrykk for at de føler at deres meninger og behov ikke teller eller tas høyde for. Følgende sitat kan illustrere dette:

«Jeg savner at jeg som 17 år kan få bli hørt litt mer på hva jeg vil og mener er best for meg. Men føler ikke de hører, de bare tenker på alle reglene og ikke at jeg er et menneske som vet hva som er best for meg.»

Andre innspill handler om at det kan være vanskelig å komme i kontakt med barnevernet og at det tar lang tid før man får svar på det man lurer på. Under er dette eksemplifisert ved noen sitater:

«Trege med å svare på ting. Vanskelig å få tak i.»

«Jeg synes at barnevernet er veldig flink i jobben de utfører. Hvis det er noe de kanskje kan bli bedre på er det å ikke gå rundt grøten så mye. Noen ganger kan det være litte grann vanskelig å forstå. Kanskje også at det har tatt litt lengre tid enn forventet å finne et fosterhjem.»

Ellers viser gjennomgangen at det er stor spredning i ungdommenes svar, ønsker og behov. Noen ønsker oftere kontakt, mens andre gir uttrykk for at de helst vil unngå kontakten helt. Det kommer også innspill på at det er for mange bytter av kontaktperson og at det er mange i barnevernet som ikke passer til å jobbe der. Følgende sitat kan illustrere dette:

«Rundt 6 saksbehandlere eller mer på et år, endelig fått en som virker grei også derfor jeg er i et stabilt fosterhjem og ikke en institusjon med utagerende ungdommer og narkomaner. Trives så langt men det er virkelig 1 av 1000 som faktisk burde jobbe i barnevernet. Det er skammelig rett og slett, (..) Kjenner for mange som sliter, med så jævla gode grunner. Ikke alle er heldige og havner et fint sted til slutt, tror en god løsning hadde vært å slutte å bruke institusjoner så hyppig som de gjør.»

Når det gjelder **tilsynet**, er også disse innspillene av både positiv og negativ karakter og det varierer hvorvidt ungdommene ønsker mer eller mindre tilsyn. Følgende sitater viser bredden i disse opplevelsene og innspillene:

«Jeg har hatt tilsynsførere i 14 år. Det er kun den siste tilsynsføreren min som jeg har hatt i 3 år som har vært flink. De andre har bare vært bortkastet tid.»

«Familiehjemkonsulenten min er sykt irriterende, tar ikke hensyn til meg eller mine følelser, og kommer på de virkelig mest ubeleilige tidspunktene på jord, og forventer at jeg skal bruke min fridag på å snakke med han.»

Andre er godt fornøyde:

«Det tok et år før jeg først fikk tilsyn, men jeg er glad jeg fikk det. Jeg har ikke trengt tilsynet mitt enda, men det er koselig å bare sitte og småprate om hverdagen også. Hun er en koselig dame, og det er enkelt å åpne meg for henne.»

Mens noen gir uttrykk for at de ønsker mindre tilsyn, er det altså andre som ønsker mer. Noen oppgir også at de ikke har tillit til den personen som fører tilsyn. Sitatet under kan bidra til å illustrere dette:

«Jeg liker ikke å snakke med den personen, jeg har ikke noe tillit til denne personen og stoler ikke på den nok til å si hva jeg mener og har problemer med!»

5.8 Styrker og forbedringspunkter

Avslutningsvis i undersøkelsen fikk alle barn og unge i fosterhjem muligheten til å skrive inn hva de synes er det beste med hjelpen de får fra barneverntjenesten og hva barneverntjenesten kan gjøre bedre.

En gjennomgang av svarene på det første spørsmålet, viser at det som oppleves som det klart beste med **hjelpen barn og ungdom får fra barnevernet** er at de føler seg trygge og at de har fått en bra fosterfamilie. Følgende sitater kan illustrere dette:

«Jeg føler meg trygg, og jeg får den hjelpen jeg trenger.»

«Det beste med hjelpen jeg får/fikk av barnevernstjenesten er at de hjalp meg til å få en bra fosterfamilie så jeg kan bo trygt og godt.»

«At jeg fikk flytte hjemmefra, og at jeg fikk lov til og flytte til samme beredskapshjem som jeg bodde hos i fjor. Og de gjør nesten alt det beste for meg.»

At man får mulighet til å beholde kontakten med egen familie er også noe mange opplever som viktig og bra, slik følgende sitat viser:

«Den beste hjelpen jeg har fått fra barneverntjenesten er at jeg har fått lov til å møte min mamma.»

Ikke overraskende kommer det også noen negative innspill som vitner om at noen har dårlige erfaringer og opplevelser med den hjelpen barnevernet tilbyr. Ser man på svarene på spørsmålet om **hva barneverntjenesten kan gjøre bedre**, omhandler mange av disse innspillene ønsker om mer kontakt med egen familie:

«Jeg synes det er for lite samvær med familien. Og at jeg har fått for lite forklaring på hvorfor vi måtte tas bort fra familien.»

«La meg flytte hjem. Flytte hjem til mamma.»

Ellers er mange opptatt av at barneverntjenesten må bli flinkere til å lytte, prøve å forstå barnas og ungdommenes behov og gi mer og tydeligere informasjon. Følgende sitater illustrerer dette:

«Lytte mer til mine forslag og behov. Det er de veldig dårlige på.»

«Ta seg tid. Føler at jeg er død i deres øyne. Og ikke lyve.»

«Informere meg mer om hva som skjer etter at jeg er 18år og veien videre.»

«Barnevernstjenesten kan bli mye bedre til å inkludere meg i avgjørelser. De kan bli mye flinkere til å ta kontakt, gi skryt og vise at det jeg sier har noe å bety. De er nødt til å bli mye flinkere til å gi beskjed om ting som skjer. De er nødt til å bli bedre til å forstå, og ikke true med å sende vekk ungdommer på institusjoner fordi de tar dårlige valg. Og mest av alt, så må de bli bedre til og høre etter. Hør hva ungdommen har og si, og gjør noe med det ungdommen sier.»

5.9 Hva er de største forskjellene mellom barn/ ungdom som trives godt og mindre godt?

De neste analysene indikerer hvilke områder som i hovedsak skiller de som har oppgitt at de alt i alt har det bra der de bor (svarer «helt enig») og de som har oppgitt at de alt i alt ikke har det bra der de bor (svarer «litt uenig» og «helt uenig»).

Figur 5-15 viser resultatene for analysen som er gjort for fosterhjem. Vurderingen av spørsmålene er vist som gjennomsnitt.

Figur 5-15: De største forskjellene mellom barn og unge som alt i alt har det bra der de bor, og barn og unge som alt i alt *ikke* har det bra der de bor, gjennomsnittskår: Fosterhjem. (Rangert etter størrelsen på forskjellene, påstander med størst forskjell på toppen)

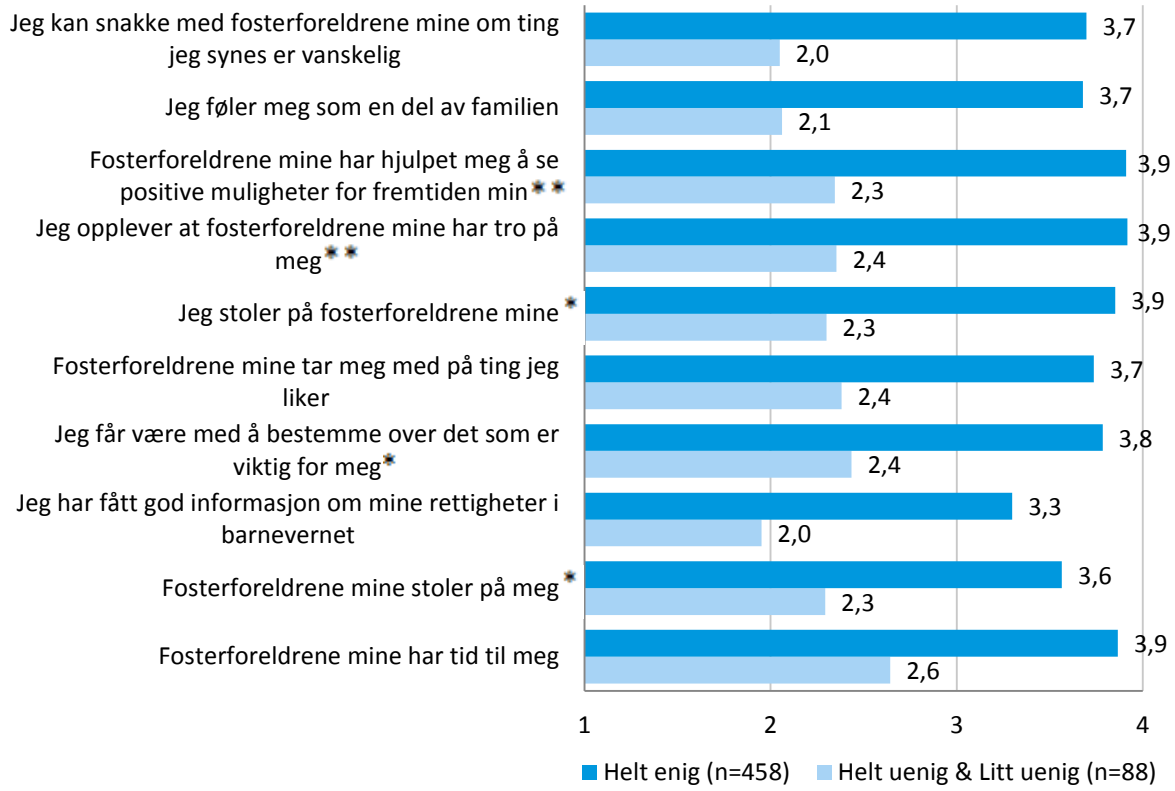

Figur 5-15 viser at det er ganske store forskjeller i svarene for flere av påstandene. For fem av påstandene er det forskjeller i snitt på over 1,5 skalapoeng. Resultatene viser at det som i størst grad skiller de som trives godt og de som ikke trives i fosterhjem omhandler følgende forhold:

- Opplevelsen av tilhørighet i familien
- Kommunikasjon og opplevd tillit mellom barnet/ den unge og fosterforeldrene
- Positiv kommunikasjon om fremtiden og hjelp til å se fremover

Det er altså først og fremst relasjonen mellom barnet/ungdommen og fosterforeldrene som skiller barn/unge som trives godt der de bor og barn/unge som trives mindre godt der de bor. Dette er et viktig område, og et område som burde være i fokus i det daglige arbeidet med barn/unge i fosterhjem.

Det er også gjort analyser som identifiserer de ti største forskjellene på fosterhjem med svært høy trivsel (>3,7) og fosterhjem med lavere trivsel (<3,4). Vurderingen av spørsmålene er vist i gjennomsnitt. Figur 5-16 viser at det er mange av de samme forholdene som går igjen på en-hetsnivå som på respondentnivå[8].

[8]Spørsmål som ikke karakteriseres som «handlings-spørsmål» (avhengige variabler) er fjernet fra analysen.

Figur 5-16: De ti spørsmålene med størst forskjell mellom enheter med høy tilfredshet og mindre høy tilfredshet, snittskår (rangert etter størrelser på forskjell)

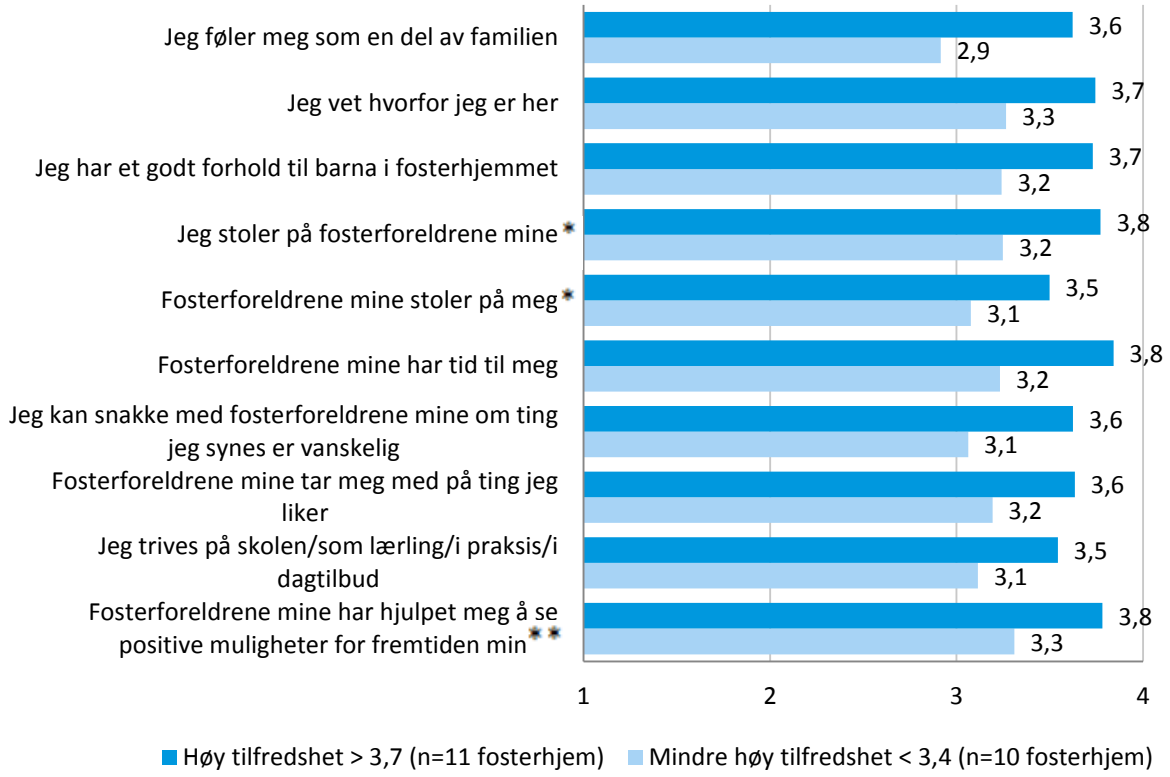

Figur 5-16 viser at:

- Påstanden «jeg føler meg som en del av familien» er den påstanden der vi finner størst gjennomsnittlig forskjell mellom de «beste» og de mindre bra enhetene (0,7)
- Deretter følger «fosterforeldrene mine har tid til meg», «jeg kan snakke med fosterforeldrene mine om ting jeg synes er vanskelig» og «jeg stoler på fosterforeldrene mine» som også i stor grad skiller enheter med høy og lavere tilfredshet fra hverandre
- De forholdene som skiller minst mellom enheter med høy og lavere tilfredshet er hvorvidt fosterforeldrene tar barna/ de unge med på ting de liker, om de trives på skolen/i sitt dagtilbud og om fosterforeldrene stoler på dem

Igjen ser vi at det først og fremst er relasjonen mellom barnet/ungdommen og fosterforeldrene som er det primære skillet mellom fosterhjem der barna trives godt og fosterhjem der barna trives mindre godt. Det er tydelig at dette er et område som har mye å si for barnas trivsel, og er således et område å holde fokus på.

5.10 Utvikling over tid

I dette siste avsnittet presenteres resultater som viser utvikling over tid, herunder utvikling fra undersøkelsene i 2011 og 2013. Som nevnt i metodekapittelet ble undersøkelsen endret i 2016 og det er kun åtte påstander i årets spørreskjema som lar seg direkte sammenligne med tidligere års resultater. Dette er følgende påstander:

- Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå
- Jeg vet hvorfor jeg er her
- Jeg føler meg trygg i fosterhjemmet
- Jeg får være med å bestemme over hverdagen min
- Fosterforeldrene mine har tid til meg
- Jeg kan snakke med fosterforeldrene mine om ting jeg synes er vanskelig
- Jeg trives på skolen/ som lærling/ i praksis/ i dagtilbud

- Det er lett å komme i kontakt med saksbehandleren min

Under presenteres utvikling på disse påstandene fra 2011 og frem til i dag. Figur 5-17 viser andelen som har svart «helt enig» på de ulike påstandene.

Som figur 5-17 viser, har andelen som har svart «helt enig» holdt seg stabil eller økt i perioden, for nesten alle påstander. Vi finner en liten nedgang når det gjelder påstanden som omhandler trivsel på skolen.

Figur 5-17: Utvikling over tid, andel som har svart «helt enig»

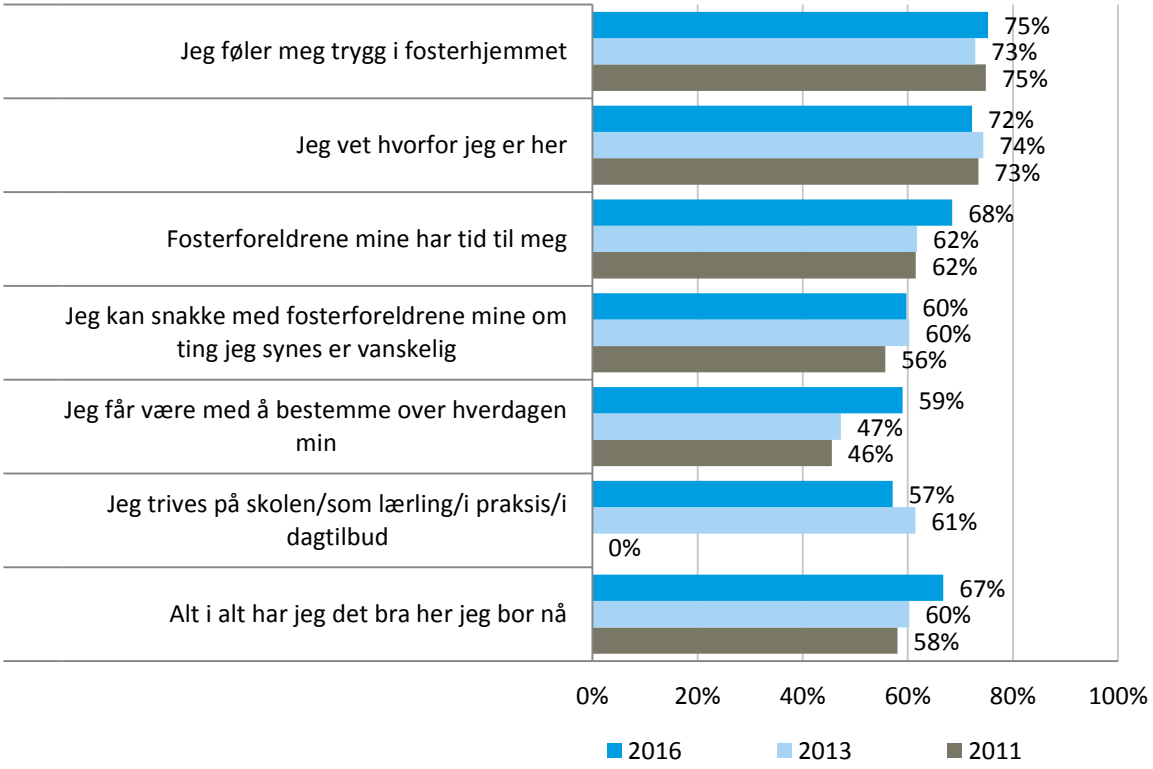

Figur 5-17 viser at:

- Andelen barn og unge som opplever at det er lett å komme i kontakt med saksbehandleren sin har økt fra 32 prosent i 2011, til 44 prosent i 2016

- Neste påstand omhandler trivsel på skolen/ som lærling/ i praksis/ i dagtilbud. Dette spørsmålet var nytt i 2013, og det finnes derfor ikke tall fra 2011. Det er en liten nedgang på dette spørsmålet. Mens 61 prosent av barn og unge i fosterhjem sa seg helt enig i påstanden i 2013, har tallet sunket til 57 prosent i 2016

- Andelen som sier seg helt enig i at de kan snakke med fosterforeldrene sine om ting de synes er vanskelig, har steget fra 56 prosent i 2011, til 60 prosent i 2013 og 2016

- Andelen som sier seg helt enig i påstanden «fosterforeldrene mine har tid til meg», har steget fra 62 prosent i 2011 og 2013, til 68 prosent i 2016

- For påstanden «jeg får være med å bestemme over hverdagen min», ser vi en forholdsvis stor økning. I både 2011 og 2013 var det under halvparten av barn og unge som sa seg helt enig i dette. Denne andelen har steget til 59 prosent i 2016

- Videre ser vi at andelen som sier seg helt enig i at de føler seg trygge i fosterhjemmet har holdt seg forholdsvis stabil. Andelen gikk noe ned fra 2011 til 2013, fra 75 prosent til 73 prosent, men steg til 75 prosent igjen i 2016

- Også på påstanden «jeg vet hvorfor jeg er her», har andelen som har svart «helt enig» holdt seg forholdsvis stabil i perioden, på 73 prosent i 2011, 74 prosent i 2013 og 72 prosent i 2016

- Avslutningsvis ser vi at andelen som har svart helt enig på påstanden «alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå», har steget fra 58 prosent i 2011 til 60 i 2013 og 67 prosent i 2016.

Figur 5-18 oppsummerer de samme påstandene og viser gjennomsnittlig utvikling over tid.

Figur 5-18: Utvikling over tid, gjennomsnitt.

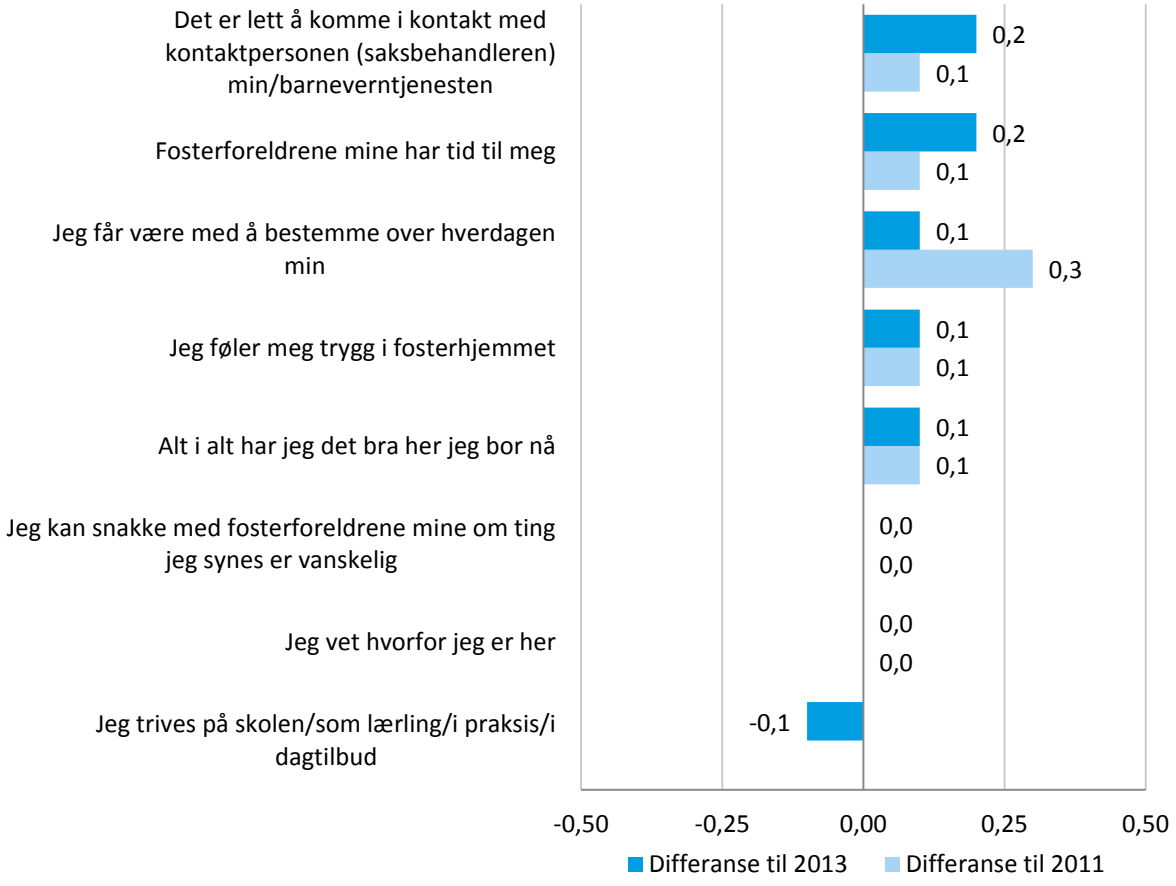

Figuren 5-18 viser at det har vært en positiv utvikling over tid for fem av påstandene: «det er lett å komme i kontakt med kontaktpersonen (saksbehandleren) min», «fosterforeldrene mine har tid til meg», «jeg får være med å bestemme over hverdagen min», «jeg føler meg trygg i fosterhjemmet» og «alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå».

For to av påstandene, «jeg kan snakke med fosterforeldrene mine om ting jeg synes er vanskelig» og «jeg vet hvorfor jeg er her», er det ingen utvikling. For påstanden «jeg trives på skolen/ som lærling/i praksis/i dagtilbud» er det en liten tilbakegang fra 2013. Dette spørsmålet inngikk ikke i spørreskjemaet i 2011. Det er verdt å påpeke at forskjellene er relativt små for del fleste påstandene.

5.11 Innsatsområder og videre arbeid

For å se hvilke forhold som har størst betydning for om barn og unge samlet sett har det bra der de bor (samlet tilfredshet) har det blitt foretatt noen dypere analyser.

Ved å gjøre en korrelasjonsanalyse har vi sett på samvariasjonen mellom samlet tilfredshet og enkeltpåstandene i undersøkelsen. Ved å trekke ut de ti spørsmålene med de sterkeste sammenhengene til tilfredshet tegner det seg et bilde av hva som er viktig for barn og unge i barnevernsinstitusjoner.

Figur 5-19 viser de ti spørsmålene med sterkest sammenheng til samlet tilfredshet. Tallene i grafen viser til den statistiske sammenhengen, korrelasjonskoeffisienten varierer mellom -1 og 1 *(-1 indikerer en perfekt negativ sammenheng: 0 indikerer ingen sammenheng: + 1 indikerer en perfekt positiv sammenheng).*

I beskrivelsen av påstandene ligger andelen som har svart «Helt enig» på spørsmålet i parentes bak spørsmålsformuleringen. Spørsmålene er sortert tematisk for å vise at flere av spørsmålene kan relateres til samme temaer.

Figur 5-19: Ti sterkeste sammenhenger med spørsmålet «33. Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå», rangert etter temaområde og styrke på sammenhengen

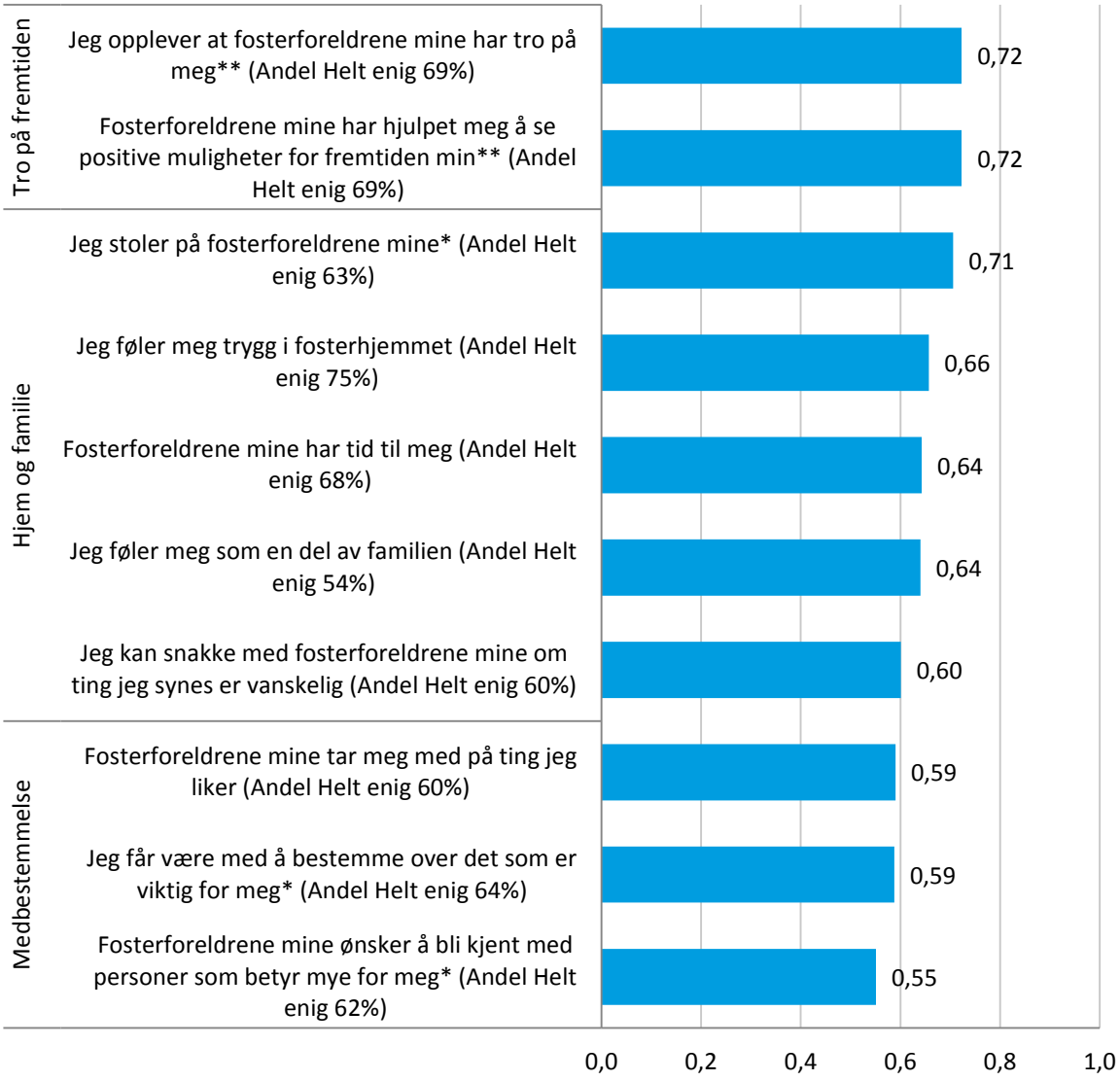

De ti viktigste spørsmålene kan sorteres tematisk i tre overordnede temaer:

- Tro på fremtiden (spørsmål 31 og 32)
- Hjem og familie (spørsmål 7, 1, 9, 2 og 10)
- Medbestemmelse (spørsmål 12, 16 og 14)

De to spørsmålene som omhandler tro på fremtiden, er de spørsmålene som påvirker (samvarierer med) samlet tilfredshet mest. Det innebærer at når barna/ungdommene opplever at fosterforeldrene har tro på dem og hjelper dem til å se at de kan ha et godt liv, er sannsynligheten stor for at de også trives i fosterhjemmet. Dette er således et område som burde være prioritert i arbeidet med fosterforeldre. 69 % av ungdommene svarer «Helt enig» på spørsmålene.

Spørsmålene som omhandler fosterhjem og -familie har også en sterk sammenheng med samlet tilfredshet. Dette området inneholder spørsmål som går på hvordan forholdet til fosterforeldrene er, og hvorvidt barnet/ungdommen føler seg trygg i fosterhjemmet. Det er særlig spørsmålet «Jeg stoler på fosterforeldrene mine» som har en sterk sammenheng med samlet tilfredshet. Det er verdt å merke seg at her svarer ca. 2 av 3 barn/unge «Helt enig» på spørsmålet.

Det siste området knytter seg til medbestemmelse. Dette området handler om hvorvidt barnet/ungdommen blir inkludert i avgjørelser som har betydning for ham/henne, at fosterforeldrene tar barnet/ungdommen med på ting han/hun liker, og at fosterforeldrene ønsker å bli kjent med personer som betyr mye for barnet. På disse spørsmålene svarer rundt 60 % at de er «Helt enig».

Det er særlig de tre første spørsmålene i figuren som har en sterk sammenheng med samlet tilfredshet med fosterhjemmet. Mulige innsatsområder kan derfor gjerne knytte seg opp mot å skape en trygg relasjon mellom barnet/ungdommen og fosterforeldrene, der gjensidig tillit og uttalt tro på barnets evner og fremtid står i høysetet.

5.12 Forskjeller på tvers av karakteristikker ved barnet/ungdommen og fosterhjemmet

Figur 5-20 gir en oversikt over kjennetegn ved respondentene. Figuren viser at de aller fleste barn og unge i fosterhjem bor i familiehjem. 76 % av respondentene er i denne kategorien. De fleste barn/unge bor i statlige fosterhjem, 30 % bor i private fosterhjem og 15 % i ideelle. De aller fleste barna er under 19 år, kun 4 % svarer at de er 19 år eller eldre. Det er noe flere gutter enn jenter i fosterhjem. 13 % har bodd i fosterhjemmet i 0-3 måneder, 26 % har bodd der 4-11 måneder, 33 % har bodd der i 1-3 år, og 28 % har bodd i fosterhjemmet i mer enn tre år.

Figur 5-20: Kjennetegn ved respondentene (n=695)

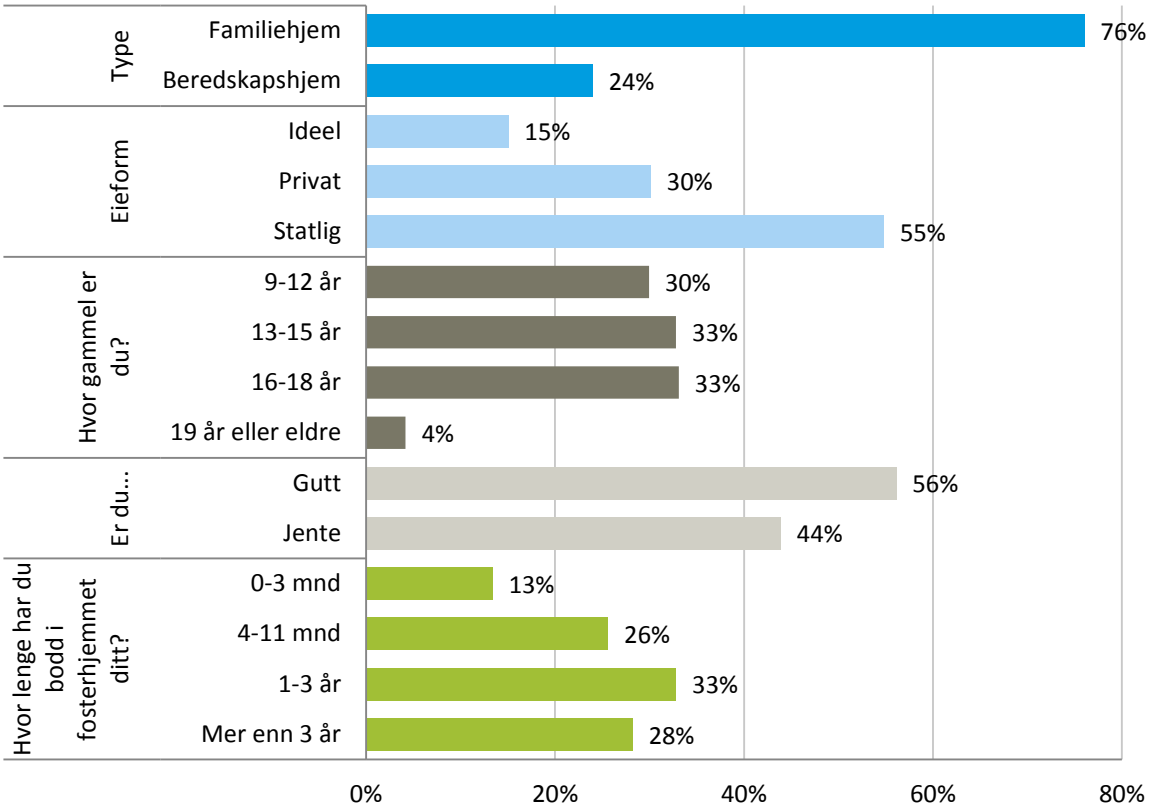

I de neste avsnittene er det en gjennomgang av forskjeller på tvers av de ulike gruppene. Kun signifikante forskjeller (på 0,05-nivå) er kommentert (og eventuelt fremstilt grafisk).

5.12.1 På tvers av fosterhjemstype

Barn og unge i statlige og private fosterhjem, er plassert i to ulike typer fosterhjem: beredskapshjem (n=185) og familiehjem (n=500). Det er ikke de store systematiske forskjellene i hvordan barn og unge på de ulike plasseringene svarer på spørsmålene i brukerundersøkelsen. Generelt er det små forskjeller mellom hvordan barn/unge i de ulike plasseringene svarer. Dette kan tyde på at type plassering har generelt liten påvirkning på hvordan barn/unge opplever hverdagen i fosterhjemmet.

Det er likevel noen forskjeller som er verdt å trekke frem, og de handler om at barn og unge i beredskapshjem i større grad opplever at:

- fosterforeldrene stoler på dem
- de får være med på å bestemme over hverdagen
- de har fått god informasjon om rettighetene i barnevernet
- fosterforeldrene hjelper dem med å se positive muligheter for fremtiden sin

Figur 5-21 viser andelen som har svart «Helt enig» på spørsmålene, splittet på type fosterhjem.

Figur 5-21: Vurderinger av en rekke forhold ved fosterhjemmet, etter type fosterhjem, vist som andel «Helt enig»

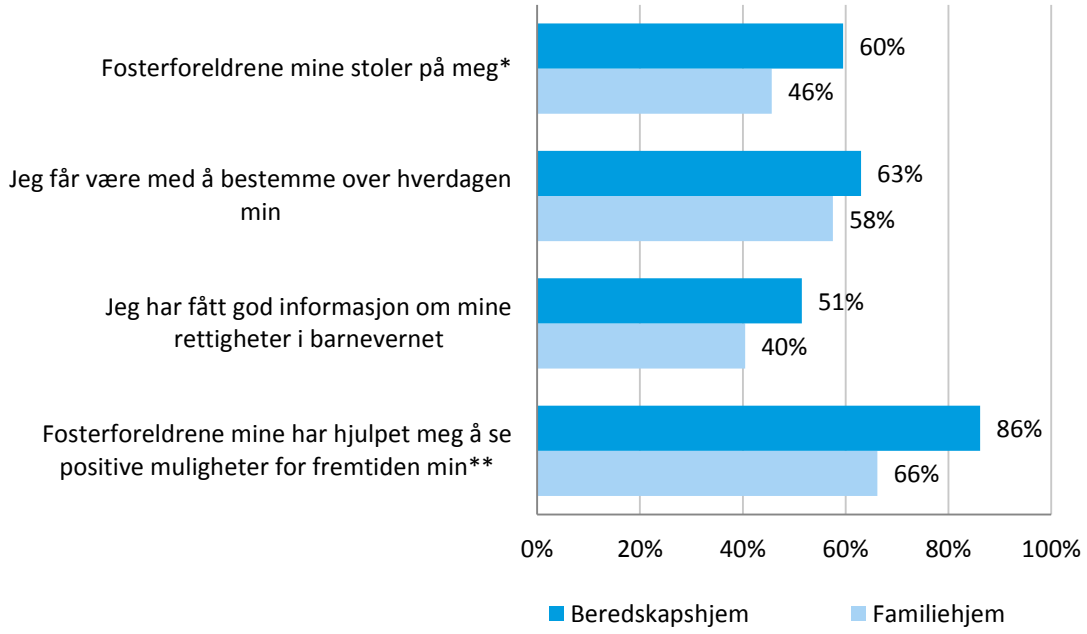

Flere av disse spørsmålene dukker opp under analysen i figur 5-15 i kapittel 5.9, som viser til de ti største forskjellene mellom barn/unge som trives godt i fosterhjemmet og barn/unge som trives mindre godt. For fosterforeldre og saksbehandlere knyttet til barn/unge i familiehjem, kan mulige innsatsområder derfor knyttes direkte til spørsmålene over. Mulige innsatsområder kan derfor være at barna/ungdommene opplever at fosterforeldrene stoler på dem, at de opplever at de får god informasjon om hvilke rettigheter de har i barnevernet og at fosterforeldrene kan hjelpe dem med å se positive muligheter for fremtiden sin.

Det er imidlertid også interessant å merke seg at på spørsmål «25. Hva kan fosterforeldrene dine hjelpe deg mer med enn de gjør i dag?», er bildet motsatt. Her krysser barn/unge i beredskapshjem av for at de i mindre grad får den hjelpen de trenger, og særlig kunne de tenke seg mer hjelp knyttet til lekser og skolearbeid, å utvikle nye interesser og å ha kontakt med foreldre og søsken.

Figur 5-23 viser andelen som har valgt de ulike svaralternativene på spørsmål 25 «Hva kan fosterforeldrene dine hjelpe deg mer med enn de gjør i dag?» fordelt på type fosterhjem. Spørsmålet var satt opp som et flervalgsspørsmål, der respondenten kunne krysse av for flere alternativer. Det var også et alternativ for at de fikk den hjelpen og støtten de trengte (dette alternativet kunne ikke velges samtidig med andre alternativer).

Figur 5-22: «Hva kan fosterforeldrene dine hjelpe deg mer med enn de gjør i dag?» etter type fosterhjem

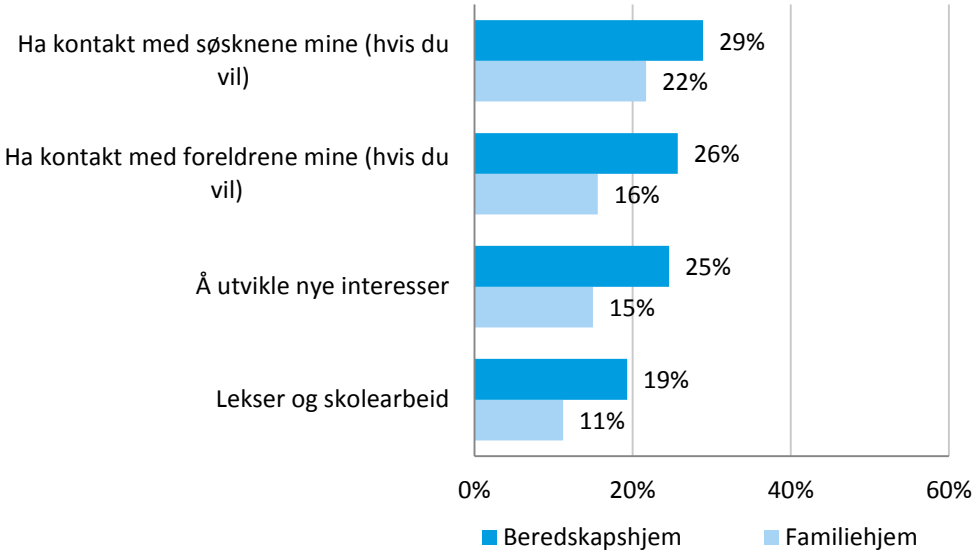

5.12.2 På tvers av kjønn

- Gutt (n=390)
- Jente (n=305)

Det er visse forskjeller mellom hvordan gutter og jenter svarer på spørsmålene i undersøkelsen. Generelt svarer gutter noe mer positivt enn jenter på de fleste spørsmålene i undersøkelsen.

Jenter svarer imidlertid betydelig mer positivt enn gutter på følgende forhold:
- Jeg vet hvorfor jeg er her
- Jeg får være med å bestemme over hverdagen min
- Jeg opplever at fosterforeldrene mine har tro på meg

Gutter, derimot, føler seg tryggere i fosterhjemmet enn jenter. De opplever i større grad å føle seg som en del av familien og å kunne snakke med fosterforeldrene om ting de synes er vanskelig.

Figur 5-24 viser andelen som sier seg «Helt enig» i spørsmålene, fordelt på kjønn.

Figur 5-23: Vurderinger av en rekke forhold ved fosterhjemmet, etter kjønn, vist som andel «Helt enig»

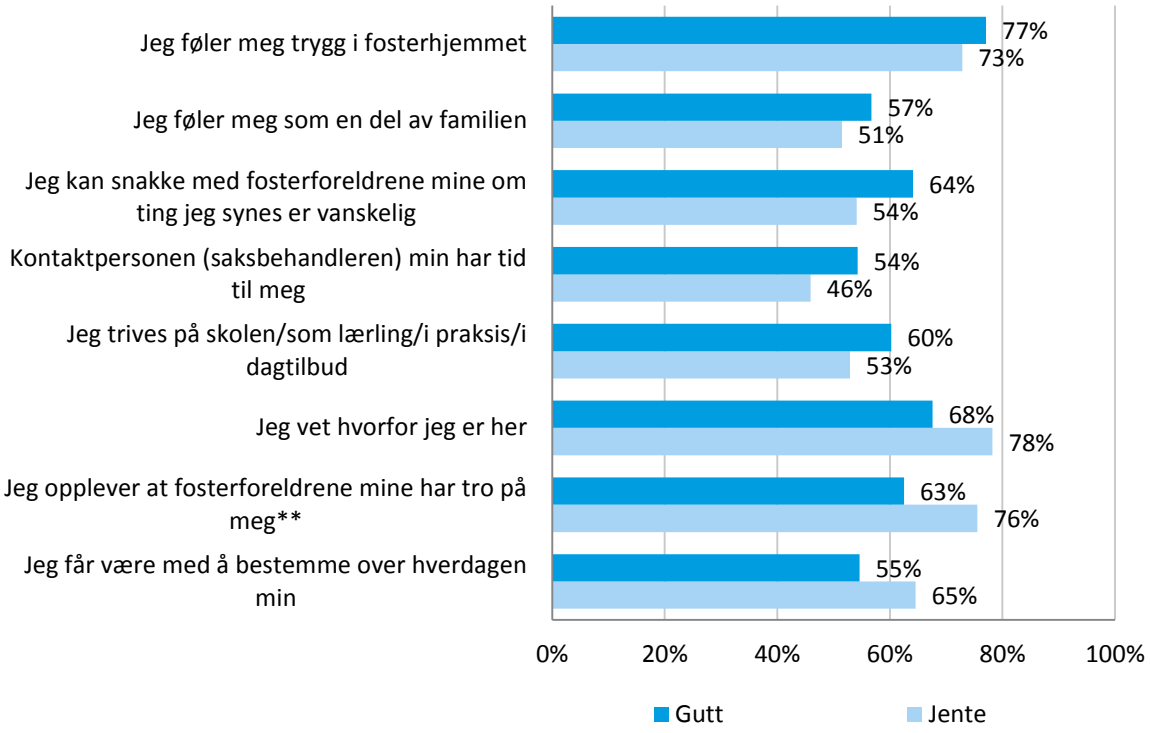

Med tanke på analysen som ble presentert i figur 5-15 i kapittel 5.9, vet vi at å føle seg som en del av familien og å kunne snakke med fosterforeldrene om ting de synes er vanskelig, er avgjørende for barnets trivsel i fosterhjemmet. Det er derfor viktig å fokusere på disse forholdene, og særlig for fosterforeldre til jenter.

Et område som også er viktig for trivselen i fosterhjemmet et hvorvidt barnet/ungdommen opplever at fosterforeldrene stoler på en. På dette spørsmålet gir gutter en lavere vurdering enn jenter. For fosterforeldre for gutter, kan dette være et mulig fokusområde.

5.12.3 På tvers av alder

Det er fire ulike alderskategorier i undersøkelsen:

- 9-12 år (n=208)
- 13-15 år (n=228)
- 16-18 år (n=230)
- 19 år eller eldre (n=29)

Det er visse forskjeller på tvers av de ulike aldersgruppene i undersøkelsen. De fleste av disse forskjellene er logiske, og handler først og fremst om barnets alder, og ikke om hva fosterforeldrene gjør. Det er særlig mellom den yngste aldersgruppen og de andre aldersgruppene, samt mellom den eldste aldersgruppen og de andre aldersgruppene, at vi finner interessante forskjeller.

De yngste og de eldste barna er de som føler seg tryggest i fosterhjemmet. Det er også de som i størst grad opplever at saksbehandleren har tid til dem. Det er imidlertid en relativt stor andel som svarer "Helt uenig" på dette spørsmålet - særlig blant de eldre barna.

Det er de eldste barna som i størst grad opplever å føle seg som en del av familien, og som kan snakke med fosterforeldrene om ting de synes er vanskelig. Det er også de eldste ungdommene som i størst grad opplever å vite hvorfor de er der.

Det er de yngste barna som i størst grad opplever at fosterforeldrene tar dem med på ting de liker.

Samtidig, er det også disse som i størst grad oppgir at de trenger mer hjelp fra fosterforeldrene til å utvikle nye interesser og til å ha kontakt med foreldre og søsken.

De yngste og de eldste barna er de som i størst grad oppgir at fosterforeldrene oppmuntrer dem til å gå på skolen/å gå i lære/å gå i praksis/å jobbe/å ha et dagtilbud. Det er en større andel i aldersgruppen 13-18 år enn i de andre alderskategoriene som oppgir at foreldrene ikke oppmuntrer dem til å gå på skolen/å gå i lære/å gå i praksis/å jobbe/å ha et dagtilbud. Det er også i disse gruppene der flest oppgir at de ikke har et fast dagtilbud (se figur 5-9, kapittel 5.11.1) – de er faktisk overrepresentert sammenlignet med antallet i utvalget. Dette kan derfor være et mulig fokusområde i det videre arbeidet, særlig med tanke på at frafallet i videregående opplæring er stort blant barn og unge med tilknytning til barnevernet.

Tabell 5-1: Svarfordelingen på spørsmålet «Fosterforeldrene mine oppmuntrer meg til å gå på skolen/å gå i lære/å gå i praksis/å jobbe/å ha et dagtilbud», etter alder

		Fosterforeldrene mine oppmuntrer meg til å gå på skolen/å gå i lære/å gå i praksis/å jobbe/å ha et dagtilbud			
		Helt uenig	Litt uenig	Litt enig	Helt enig
Alder	9-12 år	3 %	2 %	10 %	86 %
	13-15 år	6 %	4 %	23 %	67 %
	16-18 år	2 %	7 %	20 %	71 %
	19 år eller eldre	0 %	4 %	12 %	85 %

5.12.4 På tvers av botid

Det er visse forskjeller mellom hvordan barn/unge svarer på undersøkelsen basert på hvor lenge de har bodd i fosterhjemmet. Botid er kategorisert i fire ulike kategorier:

- 0-3 mnd. (n=93)
- 4-11 mnd. (n=178)
- 1-3 år (n=228)
- Mer enn tre år (n=196)

Generelt ser vi at det er de som har bodd i fosterhjemmet kortest (0-3 mnd.) og de som har bodd der lengst (mer enn tre år) som gir de høyeste vurderingene på spørsmålene.

Særlig vurderer barna/ungdommene som har bodd i fosterhjemmet i mer enn tre år følgende spørsmål høyere enn andre:

- Jeg føler meg trygg i fosterhjemmet
- Jeg føler meg som en del av familien

Dette er en naturlig utvikling; etter hvert som barnet/ungdommen finner seg til rette og opplever stabilitet, vil han/hun også oppleve en større grad av trygghet og inkludering.

Barn/unge som har bodd i fosterhjemmet i 4-11 måneder oppgir i størst grad at de ikke deltar på fritidsaktiviteter de liker. Jamfør figur 5-15 i kapittel 5.9, er dette et forhold å være oppmerksom på. Dette kan være et mulig innsatsområde rettet mot barn som har bodd i fosterhjemmet mellom 4-11 måneder.

Tabell 5-1: Svarfordelingen på spørsmålet «Jeg deltar på fritidsaktiviteter jeg liker», etter botid

		Jeg deltar på fritidsaktiviteter jeg liker*			
		Helt uenig	Litt uenig	Litt enig	Helt enig
Botid	0-3 mnd	2 %	6 %	19 %	73 %
	4-11 mnd	11 %	12 %	22 %	56 %
	1-3 år	8 %	8 %	21 %	63 %
	Mer enn 3 år	5 %	4 %	18 %	73 %

6. SAMMENLIGNING INSTITUSJON OG FOSTERHJEM

Datainnsamlingen ble gjennomført i to separate undersøkelser – én undersøkelse til barn/unge i institusjon og én undersøkelse til barn/unge i fosterhjem. Ikke alle spørsmålene kan sammenlignes i de to undersøkelsene, men en fullstendig liste over spørsmål som kan sammenlignes finnes i vedlegg 7.3.

Sammenlignes resultatene på tvers av institusjon og fosterhjem, er det naturlig nok forskjeller mellom de to typene plassering. Barn/unge i fosterhjem gir generelt høyere/mer positive vurderinger enn barn/unge i institusjon.

Analyser viser at det er det signifikante forskjeller mellom barn/unge på institusjon og i fosterhjem på alle spørsmål bortsett fra spørsmålet «Jeg har mulighet til å delta/jeg deltar på fritidsaktiviteter jeg liker» og «Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? Annet/spesifisér.»

Figur 6-1 viser de 10 spørsmålene hvor det er størst forskjeller i svar mellom barn/unge i fosterhjem og barn/unge i institusjon.

Figur 6-1: De 10 spørsmålene med størst forskjeller mellom barn/unge i fosterhjem og barn/unge i institusjon, vist som andel «Helt enig», sortert etter temaområde

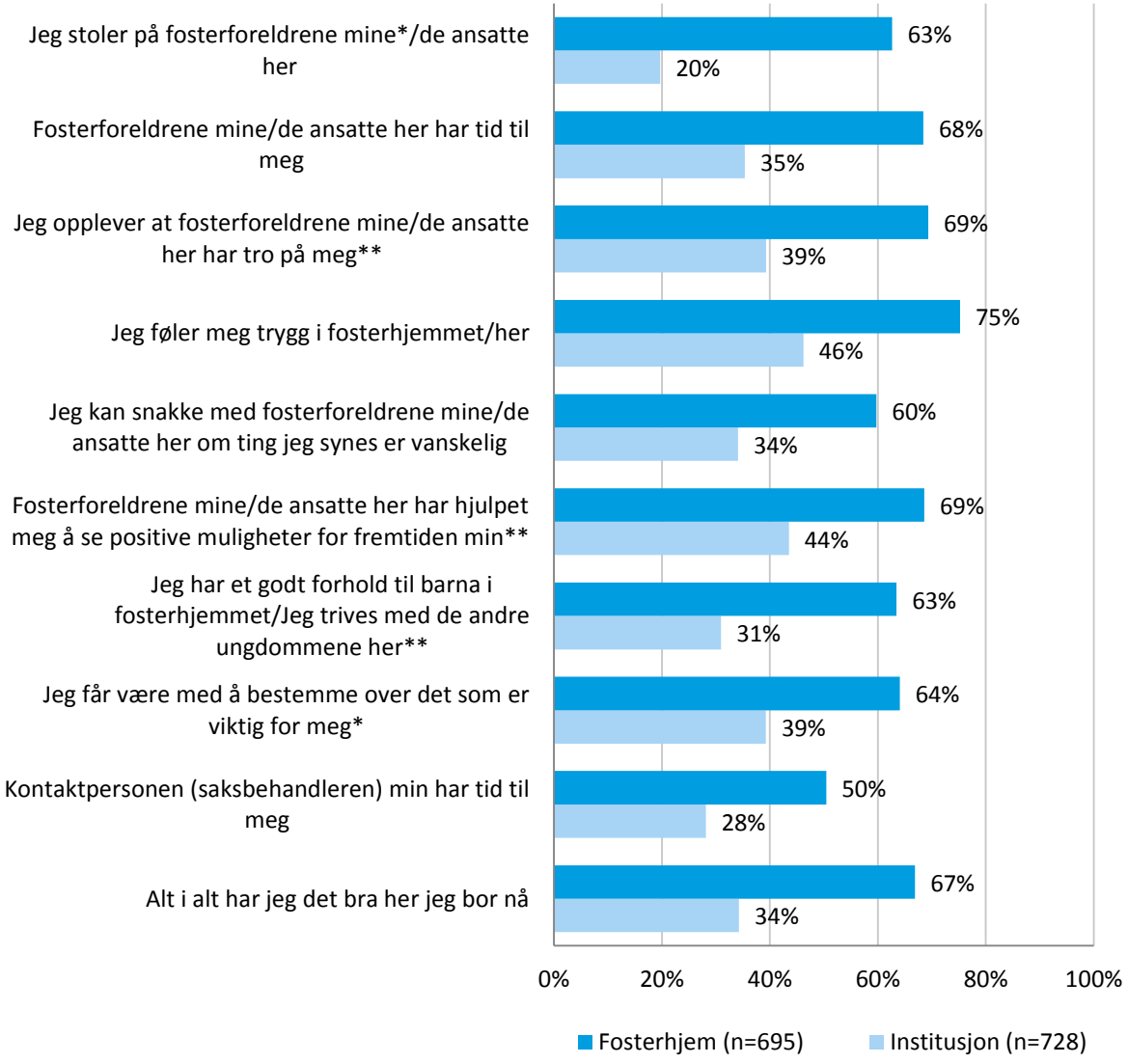

Analysen viser at barn/unge i fosterhjem gir høyere vurderinger enn barn/unge i institusjon på samtlige av spørsmålene i figuren. Det er særlig forhold som går på relasjonen mellom barnet/ungdommen og fosterforeldre/ansatte ved institusjonen, som skiller barn/unge i fosterhjem og i institusjon.

På spørsmålet «Hva kan fosterforeldrene dine/de ansatte her hjelpe deg mer med enn de gjør i dag?» er følgende forskjeller identifisert, jf. figur 6-2:

Figur 6-2: «Hva kan fosterforeldrene dine/de ansatte her hjelpe deg mer med enn de gjør i dag?». Fosterhjem vs. institusjon

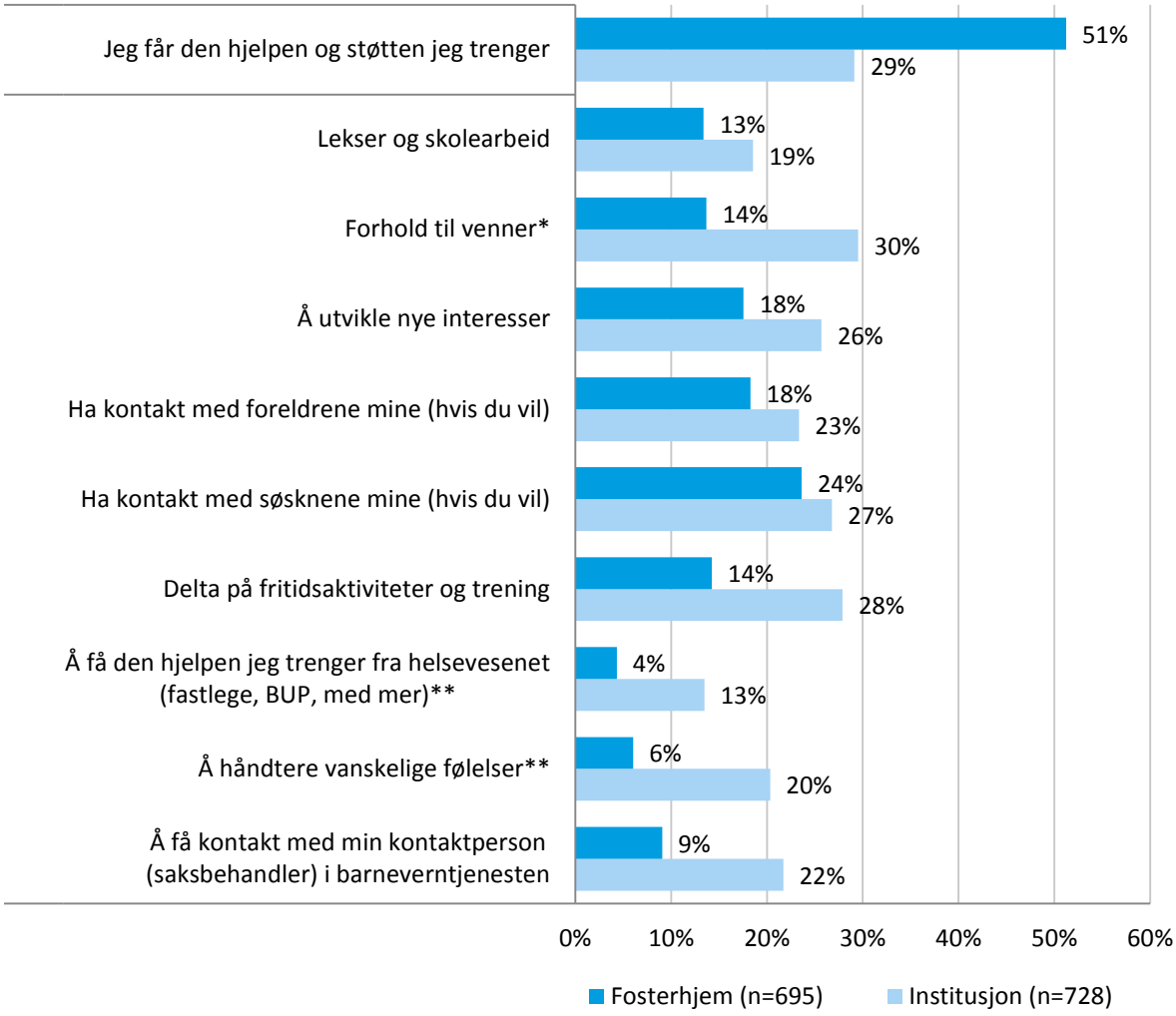

Figur 6-3 viser forskjellene mellom barn/unge i fosterhjem og i institusjon på spørsmålet «Hva stemmer best for deg?» når det gjelder dagtilbud.

Figur 6-3: «Hva stemmer best for deg?» Dagtilbud, fosterhjem vs. institusjon

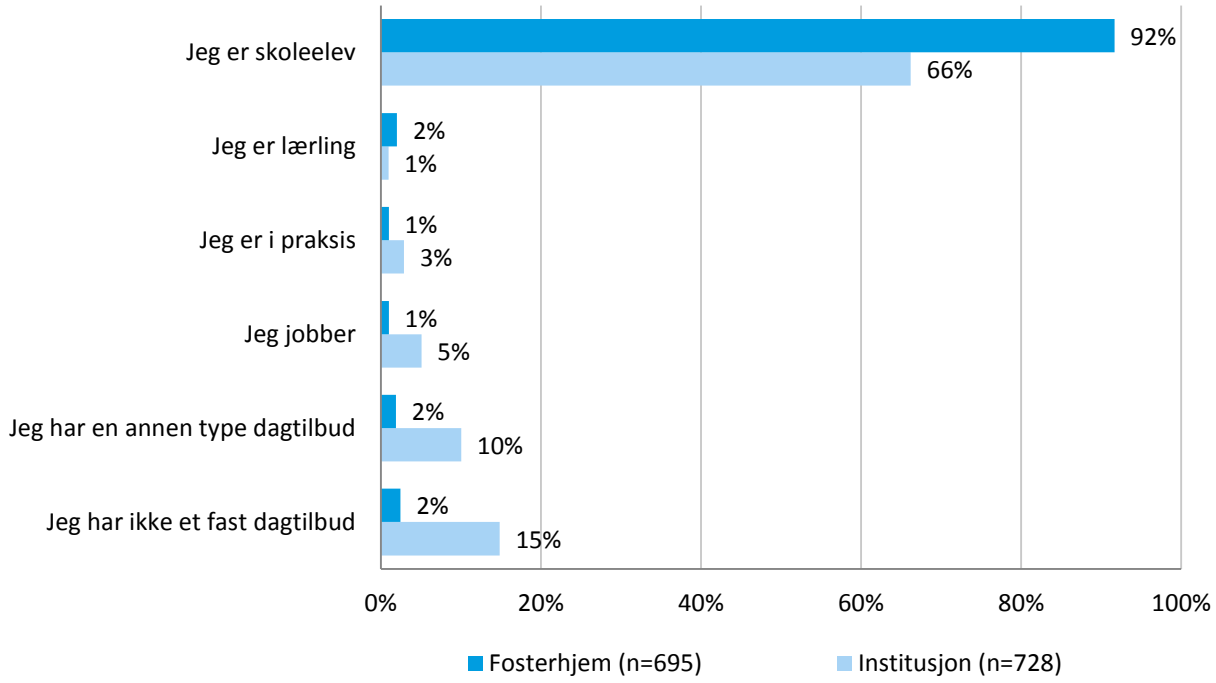

Det er også forskjeller i hvor ofte barn/unge i fosterhjem og barn/unge i institusjon går på skolen/på jobb/til praksisplassen/til lærlingplassen/til dagtilbudet, jf. figur 6-4.

Figur 6-4: «Hvor ofte er du på skole/jobb/praksisplass/lærlingplass/i dagtilbud?». Fosterhjem vs. institusjon

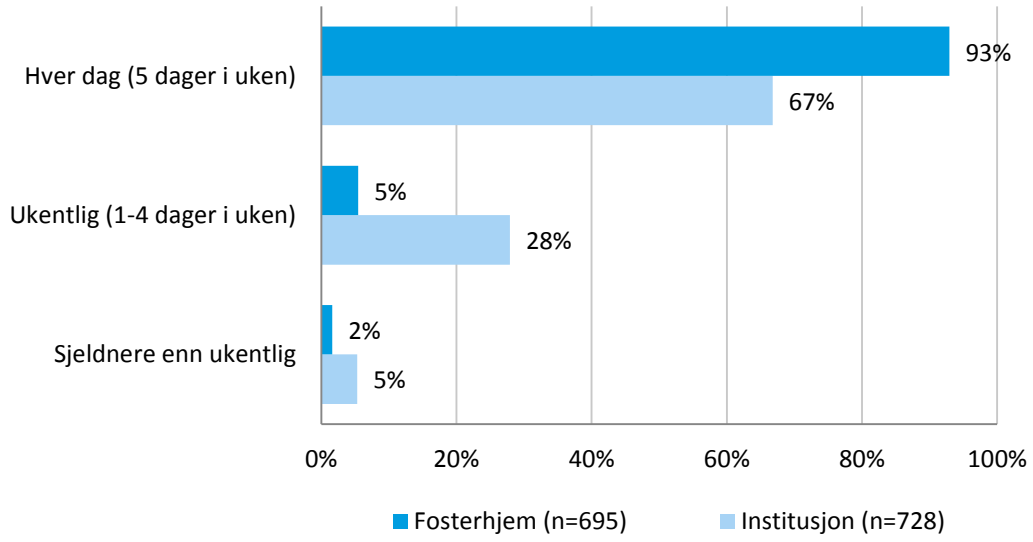

7. VEDLEGG

7.1 Spørreskjema institusjon

LITT OM DEG

Hvor gammel er du?

- ❑ 9-12 år
- ❑ 13-15 år
- ❑ 16-18 år
- ❑ 19 år eller eldre

Er du…?

- ❑ Gutt
- ❑ Jente

Hvor lenge har du bodd i der du bor nå?

- ❑ 0 – 3 mnd
- ❑ 4 - 11 mnd
- ❑ 1 - 3 år
- ❑ Mer enn 3 år

INSTITUSJONEN DU BOR PÅ

Hvor godt passer beskrivelsene for deg:

Jeg føler meg trygg her	❑	❑	❑	❑	❑
Stedet jeg bor er et godt sted å være	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg forstår hvorfor jeg er her	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg trives med de andre ungdommene her [Fra 15 år]	❑	❑	❑	❑	❑

ER DET DE ANSATTE, DE ANDRE UNGDOMMENE ELLER ANDRE TING SOM GJØR AT DU IKKE FØLER DEG TRYGG? [FLERE VALG ER MULIG] **[AKTIVERES HVIS 1 ELLER 2 PÅ SPØRSMÅL 2]**

DE ANDRE UNGDOMMENE
DE ANSATTE
ANDRE TING [ÅPENT FELT FOR KOMMENTAR HVIS DU VIL]

DE ANSATTE ved institusjonen

Hvor mange av de ansatte der du bor passer beskrivelsene for:

	Alle de ansatte	De fleste voksne	Noen få voks-ne	Ingen voksne	?
De ansatte vil mitt beste	❑	❑	❑	❑	❑
De ansatte behandler meg med respekt [Fra 15 år]	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg stoler på de ansatte	❑	❑	❑	❑	❑
De ansatte stoler på meg	❑	❑	❑	❑	❑

Jeg kan snakke med en eller flere av de ansatte her om ting jeg synes er vanskelig	❑	❑	❑	❑	❑
De ansatte har tid til meg	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg får den hjelpen jeg ønsker til å holde kontakt med familien min	❑	❑	❑	❑	❑

ER DET NOEN AV DE ANSATTE SOM BEHANDLER DEG DÅRLIG?
Nei, ingen behandler meg dårlig
Ja, jeg har blitt behandlet dårlig noen får ganger
Ja, jeg blir ofte behandlet dårlig av en av de ansatte
Ja, jeg blir ofte behandlet dårlig av flere av de ansatte

Hverdagen din

Jeg har mulighet til å delta på fritidsaktiviteter jeg liker	❑	❑	❑	❑	❑
De ansatte her hjelper meg så jeg kan utvikle nye vennskap [over 12 år]	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg får den støtten og hjelpen jeg ønsker i hverdagen	❑	❑	❑	❑	❑

SAMARBEID OG MEDVIRKNING

De ansatte her forteller meg om hva som skal skje framover	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg har vært med på å lage målene for mitt opphold (handlingsplan) [Fra 15 år]	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg har et godt samarbeid med de ansatte her [Fra 15 år]	❑	❑	❑	❑	❑
De ansatte snakker med meg om reglene for hvordan vi skal ha det	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg får være med å bestemme over hverdagen min	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg får være med å bestemme over det som er viktig for meg [Over 12 år]	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg har fått god informasjon om mine rettigheter i barnevernet [over 12 år]	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg får vite hva som står i rapporter som skrives om meg [over 12 år]	❑	❑	❑	❑	❑

Fylkesmannen og tilsyn

JEG HAR FÅTT TILBUD OM Å SNAKKE MED EN PERSON FRA FYLKESMANNEN?

JA

NEI

VET IKKE

Barneverntjenesten

JEG VET HVEM SOM ER MIN KONTAKTPERSON (SAKSBEHANDLER) I BARNEVERNTJENESTEN?

❑ JA

❑ NEI

Hvor godt passer beskrivelsene for deg:					
Det er lett å komme i kontakt med kontaktpersonen (saksbehandleren) min [Hvis JA på spm 26] /Det er lett å komme i kontakt med barnevernet [Hvis NEI på spm 26]	❑	❑	❑	❑	❑
Kontaktpersonen (saksbehandleren) min har tid til meg [Hvis JA på spm 26]	❑	❑	❑	❑	❑

ER DET NOE DU ØNSKER Å UTDYPE OM DIN KONTAKT MED BARNEVERNET? **[Fra 12 år]**

hva kan De ansatte hjelpe deg mer med?

Nedenfor følger en liste over ting de ansatte kan hjelpe deg med.

Kryss av for ting du ønsker <u>mer</u> hjelp til enn det du får i dag?
[Flere kryss er mulig – svaralternativene randomiseres]
- Lekser og skolearbeid
- Forhold til venner [Fra 12 år]
- Å utvikle nye interesser
- Ha kontakt med foreldrene mine (hvis du vil)
- Ha kontakt med søsknene mine (hvis du vil)
- Delta på fritidsaktiviteter og trening
- Å få den hjelpen jeg trenger fra helsevesenet (fastlege, BUP, med mer) [Fra 15 år]
- Å håndtere vanskelige følelser [Fra 15 år]
- Å få kontakt med min kontaktperson (saksbehandler) i barneverntjenesten
- Annet spesifiser_____ [Åpent]
- Jeg får den hjelpen og støtten jeg trenger [Stå til slutt markert annerledes enn de andre]

Skole

Hva stemmer best for deg? Sett ett kryss.

- ❑ Jeg er skoleelev
- ❑ Jeg er lærling
- ❑ Jeg er i praksis
- ❑ Jeg jobber
- ❑ Jeg har en annen type dagtilbud
- ❑ Jeg har ikke et fast dagtilbud

Hvor ofte går du *på skolen/i lære/ i praksis/ på jobb/til dagtilbud*?
[Hvis de har krysset av for de tre øverste i forrige spørsmål.

- ❑ Hver dag (5 dager i uken)
- ❑ Ukentlig (1-4 dager i uken)
- ❑ Sjeldnere enn ukentlig

Hvor godt passer beskrivelsene for deg:

Hvor godt passer beskrivelsene for deg:	☹	☹	☺	☺	?
De ansatte her oppmuntrer meg til å *gå på skolen/gå i lære/ gå i praksis/ jobbe/ha et dagtilbud* [Flette inn aktivitet] [Hvis 1,2 eller 3 på spm 26]	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg trives *på skolen /på jobben/som lærling/i praksis/i dagtilbud* [Flette inn aktivitet] [Hvis 1,2 eller 3 på spm 26]	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg får den hjelpen jeg trenger til å mestre *skolen/lærlingperioden/praksisen/jobben/ dagtilbudet* [Flette inn aktivitet] [Hvis 1,2 eller 3 på spm 26] [Fra 15 år]	❑	❑	❑	❑	❑

Mulighetene dine

Hvor godt passer beskrivelsene for deg:	☹	☹	☺	☺	?
Jeg opplever at de ansatte har tro på meg [Fra 15 år]	❑	❑	❑	❑	❑
De ansatte har hjulpet meg å se positive muligheter for fremtiden min [Fra 15 år]	❑	❑	❑	❑	❑

Samlet sett

Hvor godt passer beskrivelsene for deg:	☹	☹	☺	☺	?
Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå	❑	❑	❑	❑	❑

Satt du alene da du besvarte denne undersøkelsen?

❑ Ja, alene

❑ Nei, fikk hjelp av de ansatte her

❑ Nei, fikk hjelp av noen andre

Åpne spørsmål

HVA ER DET BESTE MED HJELPEN DU FÅR FRA DE ANSATTE PÅ INSTITUSJONEN?

HVA KAN VI GJØRE FOR Å GJØRE DET BEDRE Å BO PÅ INSTITUSJON?

7.2 Spørreskjema fosterhjem

LITT OM DEG

Hvor gammel er du?

- ❑ 9-12 år
- ❑ 13-15 år
- ❑ 16-18 år
- ❑ 19 år eller eldre

Er du…?

- ❑ Gutt
- ❑ Jente

Hvor lenge har du bodd i fosterhjemmet ditt?

- ❑ 0 – 3 mnd.
- ❑ 4 - 11 mnd.
- ❑ 1 - 3 år
- ❑ Mer enn 3 år

Om Fosterhjemmet ditt

Hva stemmer best for deg?

- ❑ Jeg har to fosterforeldre
- ❑ Jeg har kun en fosterforelder

Kjente du fosterforeldrene dine fra før (før det ble fosterhjemmet ditt)?

- ❑ Ja
- ❑ Nei

Bor det andre barn i fosterhjemmet ditt?

- ❑ Ja, fosterforeldrene mine har flere barn
- ❑ Nei

Fosterhjemmet ditt

Hvor godt passer beskrivelsene for deg:

Jeg føler meg trygg i fosterhjemmet	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg føler meg som en del av familien	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg vet hvorfor jeg er her	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg har et godt forhold til barna i fosterhjemmet [Hvis 1 på spm 6 bg]	❑	❑	❑	❑	❑

ER DET FOSTERFORELDRENE, BARN I FOSTERHJEMMET ELLER ANDRE FORHOLD SOM GJØR AT DU IKKE FØLER DEG TRYGG? [FLERE VALG ER MULIG] **[HVIS DE SVARER 1 ELLER 2 PÅ SPØRSMÅLET OM TRYGGHET (SPM 1)]**

FOSTERFAR
FOSTERMOR
BARN I FOSTERHJEMMET [HVIS 1 PÅ SPM 6 BG]
ANDRE FORHOLD [ÅPENT FELT FOR KOMMENTAR HVIS DU VIL]

Fosterforeldrene dine

Hvor godt passer beskrivelsene for fosterforeldrene dine
[Kun hvis alternativ 1 på bg. spm 4 til å avgjøre om de skal svare få spørsmålet]

HVA STEMMER BEST FOR DEG?

❑ Jeg har et godt forhold til begge fosterforeldrene mine
❑ Jeg har et godt forhold til en av fosterforeldrene mine
❑ Jeg har ikke et godt forhold til fosterforeldrene mine

Jeg stoler på fosterforeldrene mine [Over 12 år]	❑	❑	❑	❑	❑
Fosterforeldrene mine stoler på meg [Over 12 år]	❑	❑	❑	❑	❑
Fosterforeldrene mine har tid til meg	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg kan snakke med fosterforeldrene mine om ting jeg synes er vanskelig	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg får den hjelpen jeg ønsker til å holde kontakt med familien min	❑	❑	❑	❑	❑

Hverdagen din

Fosterforeldrene mine tar meg med på ting jeg liker	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg deltar på fritidsaktiviteter jeg liker [Over 12 år]	❑	❑	❑	❑	❑
Fosterforeldrene mine ønsker å bli kjent med personer som betyr mye for meg [Over 12 år]	❑	❑	❑	❑	❑

SAMARBEID

Hvor godt passer beskrivelsene for deg:

Jeg får være med å bestemme over hverdagen min	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg får være med å bestemme over det som er viktig for meg [Over 12 år]	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg har fått god informasjon om mine rettigheter i barnevernet	❑	❑	❑	❑	❑

Barneverntjenesten og tilsyn

VET DU HVEM SOM ER DIN KONTAKTPERSON (SAKSBEHANDLER) I BARNEVERNTJENESTEN?

JA
NEI

VET DU HVEM PERSONEN SOM FØRER TILSYN MED FOSTERHJEMMET DITT ER?
JA
NEI
DET HAR IKKE VÆRT TILSYN ENDA

Hvor godt passer beskrivelsene for deg:					
Det er lett å komme i kontakt med kontaktpersonen (saksbehandler) min [Hvis JA på spm 18] / Det er lett å komme i kontakt med barneverntjenesten [Hvis Nei på spm 18]	❑	❑	❑	❑	❑
Kontaktpersonen (saksbehandler) min har tid til meg [Hvis JA på spm 18]	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg opplever at jeg kan si hvordan jeg har det til personen som fører tilsyn [Hvis JA på spm 19]	❑	❑	❑	❑	❑

ER DET NOE DU ØNSKER Å UTDYPE OM DIN KONTAKT MED BARNEVERNTJENESTEN? **[OVER 12 ÅR]**

ER DET NOE DU ØNSKER Å UTDYPE OM TILSYNET? **[OVER 12 ÅR]** **[HVIS JA, NEI PÅ SPM 19]**

Er det noe fosterforeldrene dine kan gjøre mer av

Kryss av for ting du ønsker fosterforeldrene dine skal hjelpe deg <u>mer</u> med enn det du får i dag?
[Flere kryss er mulig – svaralternativene randomiseres]
- Lekser og skolearbeid
- Forhold til venner [Fra 12 år**]**
- Å utvikle nye interesser
- Ha kontakt med foreldrene mine (hvis du vil)
- Ha kontakt med søsknene mine (hvis du vil)
- Delta på fritidsaktiviteter og trening
- Å få den hjelpen jeg trenger fra helsevesenet (fastlege, BUP, med mer) [Fra 15 år**]**
- Å håndtere vanskelige følelser [Fra 15 år**]**
- Å få kontakt med min kontaktperson (saksbehandler) i barneverntjenesten
- Annet spesifiser_____ [Åpent]
- Jeg får den hjelpen og støtten jeg trenger [Stå til slutt markert annerledes enn de andre]

Skole

Hva stemmer best for deg? Sett ett kryss**.**

- ❑ Jeg er skoleelev
- ❑ Jeg er lærling
- ❑ Jeg er i praksis
- ❑ Jeg jobber
- ❑ Jeg har en annen type dagtilbud
- ❑ Jeg har ikke et fast dagtilbud

Hvor ofte går du *på skolen/i lære/ i praksis/ på jobb/til dagtilbud*?
[Hvis de har krysset av for de tre øverste i forrige spørsmål.

- ❑ Hver dag (5 dager i uken)
- ❑ Ukentlig (1-4 dager i uken)
- ❑ Sjeldnere enn ukentlig

Hvor godt passer beskrivelsene for deg:	
Fosterforeldrene mine oppmuntrer meg til å *gå på skolen/gå i lære/ gå i praksis/ jobbe/ha et dagtilbud* [Flette inn aktivitet] [Hvis 1,2 eller 3 på spm 26)	❑ ❑ ❑ ❑ ❑

Hvor godt passer beskrivelsene for deg:					
Jeg trives *på skolen /på jobben/som lærling/i praksis/i dagtilbud* [Flette inn aktivitet] [Hvis 1,2 eller 3 på spm 26\]	❑	❑	❑	❑	❑
Jeg får den hjelpen jeg trenger til å mestre *skolen/lærlingperioden/praksisen/jobben/ dagtilbudet* [Flette inn aktivitet] [Hvis 1,2 eller 3 på spm 26] [Fra 15 år]	❑	❑	❑	❑	❑

Mulighetene dine

Hvor godt passer beskrivelsene for deg:					
Jeg opplever at fosterforeldrene mine har tro på meg [Fra 15 år]	❑	❑	❑	❑	❑
Fosterforeldrene mine har hjulpet meg å se positive muligheter for fremtiden min [Fra 15 år]	❑	❑	❑	❑	❑

Samlet sett

Hvor godt passer beskrivelsene for deg:					
Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå \	❑	❑	❑	❑	❑

Satt du alene da du besvarte denne undersøkelsen?

❑ Ja, alene

❑ Nei, fikk hjelp av noen

Åpne spørsmål

HVA ER DET BESTE MED HJELPEN JEG FÅR FRA BARNEVERNTJENESTEN?

HVA KAN BARNEVERNTJENESTEN GJØRE BEDRE?

7.3 Sammenlignbare spørsmål i spørreskjema for barn/unge i institusjon og i fosterhjem

Tabell 7-1: Sammenligning mellom institusjon og fosterhjem/variabler

INSTITUSJON	FOSTERHJEM
1. Jeg føler meg trygg her	1. Jeg føler meg trygg i fosterhjemmet
3. Jeg forstår hvorfor jeg er her	3. Jeg vet hvorfor jeg er her
4. Jeg trives med de andre ungdommene her**	4. Jeg har et godt forhold til barna i fosterhjemmet
8. Jeg stoler på de ansatte	7. Jeg stoler på fosterforeldrene mine*
9. De ansatte stoler på meg	8. Fosterforeldrene mine stoler på meg*
10. Jeg kan snakke med en eller flere av de ansatte her om ting jeg synes er vanskelig	9. Fosterforeldrene mine har tid til meg
11. De ansatte har tid til meg	10. Jeg kan snakke med fosterforeldrene mine om ting jeg synes er vanskelig
12. Jeg får den hjelpen jeg ønsker til å holde kontakt med familien min	11. Jeg får den hjelpen jeg ønsker til å holde kontakt med familien min
14. Jeg har mulighet til å delta på fritidsaktiviteter jeg liker	13. Jeg deltar på fritidsaktiviteter jeg liker*
21. Jeg får være med å bestemme over hverdagen min	15. Jeg får være med å bestemme over hverdagen min
22. Jeg får være med å bestemme over det som er viktig for meg*	16. Jeg får være med å bestemme over det som er viktig for meg*
23. Jeg har fått god informasjon om mine rettigheter i barnevernet*	17. Jeg har fått god informasjon om mine rettigheter i barnevernet
26. Jeg vet hvem som er min kontaktperson (saksbehandler) i barneverntjenesten?	18. Vet du hvem som er din kontaktperson (saksbehandler) i barneverntjenesten?
27. Det er lett å komme i kontakt med kontaktpersonen (saksbehandleren) min/barnevernet	20. Det er lett å komme i kontakt med kontaktpersonen (saksbehandleren) min/barneverntjenesten
28. Kontaktpersonen (saksbehandleren) min har tid til meg	21. Kontaktpersonen (saksbehandleren) min har tid til meg
30. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Lekser og skolearbeid	25. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Lekser og skolearbeid
30. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Forhold til venner*	25. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Forhold til venner*
30. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Å utvikle nye interesser	25. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Å utvikle nye interesser
30. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Ha kontakt med foreldrene mine (hvis du vil)	25. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Ha kontakt med foreldrene mine (hvis du vil)
30. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Ha kontakt med søsknene mine (hvis du vil)	25. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Ha kontakt med søsknene mine (hvis du vil)
30. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Delta på fritidsaktiviteter og trening	25. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Delta på fritidsaktiviteter og trening
30. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Å få den hjelpen jeg trenger fra helsevesenet (fastlege, BUP, med mer)**	25. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Å få den hjelpen jeg trenger fra helsevesenet (fastlege, BUP, med mer)**

30. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Å håndtere vanskelige følelser**	25. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Å håndtere vanskelige følelser**
30. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Å få kontakt med min kontaktperson (saksbehandler) i barneverntjenesten	25. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Å få kontakt med min kontaktperson (saksbehandler) i barneverntjenesten
30. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Annet spesifiser	25. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Annet spesifiser
30. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Jeg får den hjelpen og støtten jeg trenger	25. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag? - Jeg får den hjelpen og støtten jeg trenger
31. Hva stemmer best for deg?	26. Hva stemmer best for deg? (Sett ett kryss)
32. Hvor ofte går du på skolen/i lære/i praksis/på jobb/til dagtilbud?	27. Hvor ofte går du på skolen/i lære/i praksis/på jobb/til dagtilbud?
33. De ansatte her oppmuntrer meg til å gå på skolen/i lære/i praksis/å jobbe/å ha et dagtilbud	28. Fosterforeldrene mine oppmuntrer meg til å gå på skolen/å gå i lære/å gå i praksis/å jobbe/å ha et dagtilbud
34. Jeg trives på skolen/på jobben/som lærling/i praksis/i dagtilbud	29. Jeg trives på skolen/som lærling/i praksis/i dagtilbud
35. Jeg får den hjelpen jeg trenger til å mestre skolen/lærlingperioden/praksisen/jobben/dagtilbudet**	30. Jeg får den hjelpen jeg trenger til å mestre skolen/lærlingperioden/praksisen/jobben/dagtilbudet**
36. Jeg opplever at de ansatte har tro på meg**	31. Jeg opplever at fosterforeldrene mine har tro på meg**
37. De ansatte har hjulpet meg å se positive muligheter for fremtiden min**	32. Fosterforeldrene mine har hjulpet meg å se positive muligheter for fremtiden min**
38. Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå	33. Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå
39. Satt du alene da du besvarte denne undersøkelsen?	34. Satt du alene da du besvarte denne undersøkelsen?

7.4 Institusjon: Andel barn/unge som har svart «Vet ikke» på spørsmålene i undersøkelsen

Spørsmål	Antall barn/unge som har svart på spørsmålet	Andel "Vet ikke"	Antall "Vet ikke"
1. Jeg føler meg trygg her	728	2 %	18
2. Stedet jeg bor er et godt sted å være	728	2 %	13
3. Jeg forstår hvorfor jeg er her	728	4 %	30
4. Jeg trives med de andre ungdommene her**	461	10 %	44
5. Er det de ansatte, de andre ungdommene eller andre ting som gjør at du ikke føler deg trygg?	151		
6. De ansatte vil mitt beste	728	4 %	27
7. De ansatte behandler meg med respekt**	461	2 %	8
8. Jeg stoler på de ansatte	728	2 %	17
9. De ansatte stoler på meg	728	9 %	67
10. Jeg kan snakke med en eller flere av de ansatte her om ting jeg synes er vanskelig	728	3 %	21
11. De ansatte har tid til meg	728	2 %	15
12. Jeg får den hjelpen jeg ønsker til å holde kontakt med familien min	728	6 %	42
13. Er det noen av de ansatte som behandler deg dårlig?	727		
14. Jeg har mulighet til å delta på fritidsaktiviteter jeg liker	728	3 %	24
15. De ansatte her hjelper meg så jeg kan utvikle nye vennskap*	697	9 %	61
16. Jeg får den støtten og hjelpen jeg ønsker i hverdagen	728	4 %	26
17. De ansatte her forteller meg om hva som skal skje framover	728	4 %	26
18. Jeg har vært med på å lage målene for mitt opphold (handlingsplan)**	461	4 %	17
19. Jeg har et godt samarbeid med de ansatte her**	461	2 %	8
20. De ansatte snakker med meg om reglene for hvordan vi skal ha det	728	3 %	21
21. Jeg får være med å bestemme over hverdagen min	728	2 %	11
22. Jeg får være med å bestemme over det som er viktig for meg*	697	2 %	17
23. Jeg har fått god informasjon om mine rettigheter i barnevernet*	697	3 %	24
24. Jeg får vite hva som står i rapporter som skrives om meg*	697	7 %	48

25. Jeg har fått tilbud om å snakke med en person fra fylkesmannen?	727	17 %	126
26. Jeg vet hvem som er min kontaktperson (saksbehandler) i barneverntjenesten?	728		
27. Det er lett å komme i kontakt med kontaktpersonen (saksbehandleren) min/barnevernet	728	7 %	49
28. Kontaktpersonen (saksbehandleren) min har tid til meg	665	6 %	39
30. Nedenfor følger en liste over ting de ansatte kan hjelpe deg med. Kryss av for ting du ønsker mer hjelp til enn det du får i dag?	728		
31. Hva stemmer best for deg?	728		
32. Hvor ofte går du på skolen/i lære/i praksis/på jobb/til dagtilbud?	620		
33. De ansatte her oppmuntrer meg til å gå på skolen/i lære/i praksis/å jobbe/å ha et dagtilbud	620	3 %	20
34. Jeg trives på skolen/på jobben/som lærling/i praksis/i dagtilbud	620	3 %	17
35. Jeg får den hjelpen jeg trenger til å mestre skolen/lærlingperioden/praksisen/jobben/dagtilbudet**	370	4 %	15
36. Jeg opplever at de ansatte har tro på meg**	461	3 %	13
37. De ansatte har hjulpet meg å se positive muligheter for fremtiden min**	461	5 %	22
38. Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå	728	3 %	22

7.5 Fosterhjem: Andel barn/unge som har svart «Vet ikke» på spørsmålene i undersøkelsen

Spørsmål	Antall barn/unge som har svart på spørsmålet	Andel "Vet ikke"	Antall "Vet ikke"
1. Jeg føler meg trygg i fosterhjemmet	695	1 %	9
2. Jeg føler meg som en del av familien	695	2 %	15
3. Jeg vet hvorfor jeg er her	695	3 %	19
4. Jeg har et godt forhold til barna i fosterhjemmet	485	4 %	17
5. Er det fosterforeldrene, barn i fosterhjemmet eller andre forhold som gjør at du ikke føler deg trygg?	32		
6. Hva stemmer best for deg?	609		
7. Jeg stoler på fosterforeldrene mine*	487	2 %	8
8. Fosterforeldrene mine stoler på meg*	487	7 %	32
9. Fosterforeldrene mine har tid til meg	695	2 %	14
10. Jeg kan snakke med fosterforeldrene mine om ting jeg synes er vanskelig	695	3 %	22
11. Jeg får den hjelpen jeg ønsker til å holde kontakt med familien min	695	4 %	30
12. Fosterforeldrene mine tar meg med på ting jeg liker	695	2 %	15
13. Jeg deltar på fritidsaktiviteter jeg liker*	487	7 %	34
14. Fosterforeldrene mine ønsker å bli kjent med personer som betyr mye for meg*	487	8 %	38
15. Jeg får være med å bestemme over hverdagen min	695	2 %	17
16. Jeg får være med å bestemme over det som er viktig for meg*	487	3 %	14
17. Jeg har fått god informasjon om mine rettigheter i barnevernet	695	7 %	49
18. Vet du hvem som er din kontaktperson (saksbehandler) i barneverntjenesten?	695		
19. Vet du hvem personen som fører tilsyn med fosterhjemmet ditt er?	695		
20. Det er lett å komme i kontakt med kontaktpersonen (saksbehandleren) min/barneverntjenesten	694	11 %	78
21. Kontaktpersonen (saksbehandleren) min har tid til meg	636	8 %	51
22. Jeg opplever at jeg kan si hvordan jeg har det til personen som fører tilsyn	547	7 %	39
25. Kryss av for ting du ønsker fosterforeldrene dine skal hjelpe deg mer med enn det du får i dag?	695		

26. Hva stemmer best for deg? (Sett ett kryss)	695		
27. Hvor ofte går du på skolen/i lære/i praksis/på jobb/til dagtilbud?	678		
28. Fosterforeldrene mine oppmuntrer meg til å gå på skolen/å gå i lære/å gå i praksis/å jobbe/å ha et dagtilbud	678	4 %	24
29. Jeg trives på skolen/som lærling/i praksis/i dagtilbud	678	2 %	12
30. Jeg får den hjelpen jeg trenger til å mestre skolen/lærlingperioden/praksisen/jobben/dagtilbudet**	247	4 %	10
31. Jeg opplever at fosterforeldrene mine har tro på meg**	259	3 %	8
32. Fosterforeldrene mine har hjulpet meg å se positive muligheter for fremtiden min**	259	7 %	17
33. Alt i alt har jeg det bra her jeg bor nå	695	1 %	10